
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YOKSULLUK OLGUSUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Lale Yalçın

YÜKSEK LİSANS TEZİ
AİLE VE TÜKETİCİ BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (on iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Lale

Soyadı : YALÇIN

Bölümü : Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Ortaokul Öğrencilerinin Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşleri

İngilizce Adı : Secondary School Students' Views on Poverty Fact

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Lale YALÇIN

İmza :…….

JÜRİ ONAY SAYFASI

Lale YALÇIN tarafından hazırlanan ''Ortaokul Öğrencilerinin Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşleri'' adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Gazi Üniversitesi Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Prof. Dr. Hacer TOR .....

Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Orhan ERDEN .....

Endüstriyel Tasarım Mühendisliği Bölümü, Gazi Üniversitesi, Ankara

Üye : Doç. Dr. Pınar BİLASA .....

Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi, Ankara

Tez Savunma Tarihi:20/08/2019

Bu Tezin Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL .....

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Eşim'e,

&

Çocuklarım'a

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince daima desteğini ve ilgisini hissettiğim, bilgi ve tecrübesiyle ihtiyacım olan her anda bana yol gösteren değerli tez danışmanım Prof. Dr. Sayın Hacer TOR'a, hayatımın her aşamasında olduğu gibi uzun süren tez çalışmamda da bana destek olan varlığıyla mutluluğuma renk ve ışıltı katan değerli eşim Bülent YALÇIN'a, mutluluğumun anlamı ve tamamlayıcısı dünya tatlısı çocuklarım Alperen Utku YALÇIN ve Ayşegül Ece YALÇIN'a ayrıca anket formunu titizlikle doldurarak çalışmamın gerçekleşmesini sağlayan öğrencilerime sonsuz teşekkür ediyorum.

Ağustos, 2019
Ankara

Lale YALÇIN

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YOKSULLUK OLGUSUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Lale Yalçın

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ağustos 2019

ÖZ

Yoksulluk, Dünya üzerinde tüm ülkelerde görülmekle birlikte az gelişmiş ülkelerde daha ciddi yaşanan bir ekonomik rahatsızlık durumudur. Doğan her bebeğin dünyaya eşit koşullarda gelmesi arzulanmaktadır. Ancak yoksul anne adayının yetersiz beslenmesi sonucu karnındaki bebek için (bedensel veya zihinsel) eşitsizlik başlamaktadır. Bu nedenle yoksulluk sorununu fark ederek, toplumun en küçük bireylerinden başlanılarak toplumun bütün katmanları ile birlikte yoksullukla bilinçli bir şekilde mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu çalışma; ortaokul öğrencilerinin yoksulluk olgusuna yönelik görüşlerini tespit etmek amacıyla planlanmıştır. Yapılan çalışma da nicel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Keçiören'de bulunan Tarhuncu Ahmet Paşa Ortaokulunda öğrenim gören, 220 kız ve 180 erkek olmak üzere toplam 400 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Veriler SPSS 21.00 (Statistical Package of The Social Sciences) programıyla analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %55'i kız, %45'i erkektir. Araştırma sonucunda; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yoksulluk ve yoksulluğun insanlar üzerindeki etkileri hakkında daha çok bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir. 11 yaş grubu ve 5. sınıf öğrencilerinin yoksulluk kavramı, türleri, nedenleri, olumsuz etkileri, sonuçları ile ilgili konularında daha bilgili oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun; savaş ve zorunlu göçler ile sürekli işsizlik ve parasızlık durumunun yoksulluğun en büyük

nedenlerinden biri olduğu, yoksulların kötü koşullarda yaşadığı, yeterli eğitimden yararlanamadıkları ve yoksulluğun nasıl önlenebileceği konusunda bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda yoksulluğun anne babadan çocuklara geçen bir durum olmadığı, yoksullukla suçluluk arasında da bir ilişki olmadığı görüşüne sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmada katılımcılar yoksulluğu önlemede devletlerin sorumluluğu olduğu, yardımların ve istihdam alanlarının açılması önerilerinde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler : Yoksulluk, çocuk yoksulluğu, yoksulluk olgusu, öğrenci görüşleri

Sayfa Adedi : 107

Danışman : Prof. Dr. Hacer TOR

SECONDARY SCHOOL STUDENTS' VIEWS oN POVERTY FACT

Master Thesis

Lale Yalçın

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2019

ABSTRACT

Although the poverty appears in all countries in the world, it is more serious economic issue in underdeveloped countries. It is desired that each born baby should be equal individual. Nevertheless, inequality (physical and psychological) starts for baby in mother's uterus because of insufficient nutrition of poor mother. Therefore, the poverty issue should be noticed and struggled consciously by all layers of the society together, from person to community. Aim of the present study was to determine secondary school students' views on the poverty. Quantitative research model was performed in the study. Research groups consisted of 220 (55%) girls and 180 (45%) boys, who were enrolled in Tarhuncu Ahmet Paşa Secondary School in Keçiören, Ankara. Survey form which has two section was used as a data collection tool. The data has been analyzed by using SPSS 21.00 (Statistical Package of the Social Sciences). At the end of the present study, it was determined that the boys had more knowledge of the poverty and its effects on people. It was also observed that the students who were 11 years-old and in grade 5 had more knowledge about concept, types, reasons, negative effects and outcomes of the poverty. Most of them were aware of war, forced migration, permeant unemployment and pennilessness were the main reason of the poverty. They knew that poor people live in worse conditions, get insufficient education. The students imagined that the poverty was not a heritage transmitted from mother or father to children, and no relationship between poverty and criminality. They declared how to prevent the poverty and stated that

responsibilities of poverty prevention belong to governments, and employment and aid should be fulfilled by them.

Key Words : Poverty, children poverty, poverty fact, students' opinions

Page Number : 107

Supervisor : Prof. Dr. Hacer TOR

İÇİNDEKİLER

ÖZ vi

ABSTRACT viii

TABLOLAR LİSTESİ xiii

ŞEKİLLER LİSTESİ xv

SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ xvi

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 1

1.2. Araştırmanın Amacı 3

1.3. Araştırmanın Önemi 4

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları 5

1.5. Varsayımlar 5

BÖLÜM II 7

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 7

2.1. Yoksulluk Tanımı 7

2.2. Yoksulluk Türleri 9

2.2.1. Mutlak Yoksulluk 10

2.2.2. Göreli Yoksulluk …….....10

2.2.3. Öznel Yoksulluk …….....11

2.2.4. İnsani Yoksulluk …….....11

2.2.5. Kentsel/Kırsal Yoksulluk …….....12

2.2.6. Yeni Yoksulluk …….....12

2.3. Çocuk Yoksulluğu Tanımı …….....13

2.4. Yoksulluğun Nedenleri …….....…….15

2.5. Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluk …….....….....…….....19

2.6. Küreselleşmenin Yoksulluk Üzerine Etkileri ..…….....……..……...23

2.7. Yoksulluğun Aileler Üzerine Etkileri …….....…….....….....25

2.8. Yoksulluğun Kadınlar Üzerine Etkileri …….....27

2.9. Yoksulluğun Çocuklar Üzerine Etkileri …….…….....……..……27

2.10. İlgili Araştırmalar …….....29

BÖLÜM III …….....35

YÖNTEM …….....35

3.1. Araştırmanın Modeli …….....35

3.2. Evren ve Örneklem …….....35

3.3. Verilerin Toplanması …….....37

3.4. Verilerin Analizi …….....38

BÖLÜM IV …….....39

BULGULAR ve YORUMLAR ...…….....39

BÖLÜM V ….…….....69

SONUÇ ve ÖNERİLER …….....69

5.1. Sonuçlar …….....…….....69

5.2. Öneriler …….....…….....71

KAYNAKLAR ...…….....73

EKLER ……79

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Yoksulluğu Etkileyen Bölgesel Etkenler……17*

Tablo 2. *Evren Büyüklüklerine Karşılık Örneklem Büyüklüğü……36*

Tablo 3. *Üçlü Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği Puan Aralıkları Değerlendirmesi……38*

Tablo 4. *Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Sınıf Gruplarının Demografik Özellikleri……39*

Tablo 5. *Katılımcıların Kardeş Sayısı, Ebeveynlerinin Mesleği ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımı ……40*

Tablo 6. *Katılımcıların İkamet Ettikleri Evin Özelliklerinin Dağılımı……41*

Tablo 7. *Katılımcıların Sağlık Güvencesi Durumlarının Dağılımı……42*

Tablo 8. *Katılımcıların Harçlık Alma Durumlarının Dağılımı……42*

Tablo 9. *Katılımcıların Temel İhtiyaçlarının Kimler Tarafından Karşılandığının Dağılımı……43*

Tablo 10. *Katılımcıların Yoksulluk Tanımını Bilme Durumlarının Dağılımı……44*

Tablo 11. *Katılımcıların Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Standart Sapma ve Aritmetik Ortalaması……44*

Tablo 12. *Katılımcılara Göre Yoksulluktan En Çok Etkilenenlerin Dağılımı ……46*

Tablo 13. *Katılımcılara Göre Yoksulluğun Aile Bireylerini Etkileme Durumlarının Dağılımı ……47*

Tablo 14. *Katılımcıların Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Standart Sapma ve Aritmetik Ortalaması ……47*

Tablo 15. *Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin t-testi Sonuçları*……..54

Tablo 16. *Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları*……56

Tablo 17. *Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları*…….. 60

Tablo 18. *Katılımcıların Annelerinin Mesleklerine Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları*……64

Tablo 19. *Katılımcıların Annesinin Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları* ……65

Tablo 20. *Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Toplam Puanlarının t-testi Sonuçları*……65

Tablo 21. *Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Yoksulluk İfadelerine İlişkin Toplam Puanların t-testi Sonuçları*……66

Tablo 22. *Katılımcıların Yaşlarına ve Sınıflarına Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Toplam Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları*……66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yoksulluk döngüsü şeması …….18

Şekil 2. Seçili Avrupa ülkelerinde çocuklarda şiddetli maddi yoksunluk oranı ….....22

Şekil 3. TÜİK yoksulluk çalışması 2015, yoksulluk sınırları ve fert yoksulluk oranı ……23

Şekil 4. Yoksulluğun çocukların sağlığı üzerindeki etkisi ……..28

SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ÇUŞ	Çok Uluslu Şirketler
DB	Dünya Bankası
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
FAO	Gıda Tarım Örgütü
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
IGE / HPI	İnsani Gelişim Endeksi
IMF	Uluslararası Para Fonu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SPSS	(Statistical Package of The Social Sciences) İstatistik Paket Programı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNCTAD	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı Örgütü
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WHO	World Healt Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın; problem durumuna, amacına, önemine, varsayımlarına ve sınırlılıklarına yer verilmektedir.

1.1.Problem Durumu

Yoksulluk, insanlık tarihi kadar geçmişi olan bir konu olup geçmişten bugüne kadar Dünya'da ki bütün gelişmelere rağmen hala günümüzün en önemli toplumsal sorunu olmaya devam etmektedir (Gündoğan, 2008, s.42). Yoksulluk bütün dünya ülkelerinde görülen ekonomik bir rahatsızlık durumu olup az gelişmiş ülkelerin daha ciddi bir rahatsızlığı olarak karşımıza çıkmaktadır (Karagülmez, 2012, s.1, Taş & Özcan, 2012, s. 423). Yoksulluk daha çok gelişmekte olan ülkelerde görülmekle birlikte geçiş ekonomilerinde görülen problemlerden birisidir (Kızılgöl & Demir, 2010, s.21).

Yoksul olma kişisel bir problem özelliğine sahip olmakla birlikte yoksulluk geneli de etkileyebilen bir olgudur. Yoksulluk sosyal bir durum olduğunda on binlerce insanı dahi etkileyebilme özelliğine sahip olabilmektedir (Çabuk, 2003, s.42).

Yoksulluk genel olarak ülkeden ülkeye, dönemden döneme refah düzeyindeki gelişmelere bağlı olarak değişiklikler gösterebilmektedir. Yoksulluk düzeyi bakımından ülkeler arası veya aynı ülke içinde dönemler arası karşılaştırmalar yapılarak kimlerin yoksul olarak nitelendirilmesi gerekliliğini de ortaya koymaktadır (Güneş, 2009, s.2).

UNCTAD tarafından 2008 yılında yayımlanan Az Gelişmiş Ülkeler Raporu (The Least Developed Countries Report) da göz önüne alınarak yoksulluk; az gelişmiş ülkeler,

gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ülkeler olarak üç gruba ayrılarak incelenmektedir. Commitee for Development Policy (Kalkınma Politikası Komitesi) belirlediği bazı ölçütlere göre ülkeleri gelişmişliklerine göre ayırmaktadır. Belirlenen ülke listeleri ise her üç yılda bir Commitee for Development Policy'nin önerileri doğrultusunda Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından gözden geçirilmekte ve yenilenmektedir (Gürer, 2010, s.54).

Ülkeler az gelişmiş, gelişmekte ve gelişmiş ülkeler şeklinde sınıflandırılsa da yoksulluk bütün dünya ülkelerinde görülen önemli bir ortak sorundur (Bacak, Dönmez Kara, 2009, s.85). Günümüzde ise küreselleşme ile ülkeler arası gelir farklılıkları oldukça belirgin hale gelmiştir. Dolayısı ile yoksulluk bütün dünya ülkelerinde artarak etkisini göstermiştir (Gürses, 2007, s. 59).

Yoksulluk diğer ülkelere göre az gelişmiş ülkelerde çok daha yaygın olarak görülmektedir. Bu nedenle yoksulluğun yıkıcı etkilerini az gelişmiş ülkeler daha derinden yaşamaktadır (Gürer, 2010, s.53). Az gelişmiş ülkelerde yoksul aileler; yoksulluklarından kurtuluş için her bir çocuğunu ailenin gelir kaynağı ve ailenin sigortası olarak düşünmesi nedeni ile çok çocuğa sahip olmuşlardır. Bu bakış açısı kısa dönem için ailenin yoksulluğunu rahatlatan bir durum olsa da uzun dönemde çok çocuk yoksulluğu daha da derinleştirmektedir (Durgun, 2011, s.143).

Yoksulluğu toplumda risk grupları olarak adlandırılan yaşlılar, özürlüler, kadınlar ve çocuklar daha yoğun yaşamaktadırlar (Şener & Ocakçı, 2014, s.59). Ailede yaşama, gelişme ve büyüme hakları bakımından en çok riskte olan, etkilenen grup ise çocuklardır. Bu gruplar kimi zaman dezavantajlı grup olarak da adlandırılmaktadır. Çoğu zaman yoksul doğan bir çocuğun yetişkinliğinde de yoksul bir yaşam sürdürme ihtimali yüksek olabilmektedir. Yoksulluk yaşam zinciri herhangi bir nedenden dolayı kırılmadığı sürece bir kısır döngü olarak yoksul doğan bireyin yaşamını etkilemektedir (Doğan. V, 2011, s.3, Hatun, Etiler & Gönüllü, 2003, s.252). Dolayısı ile yoksulluk bir miras olarak aileden çocuğa yansımaktadır. Hayata başlangıcın en iyi şekilde yapılabilmesi özellikle doğumu izleyen ilk birkaç yıl için her bireyin fiziksel, düşünsel ve duygusal gelişimi açısından kritik önem taşıdığından, erken çocukluk dönemindeki yoksulluk yaşam boyu etkileri süren bir engel olarak kişinin yaşamını tehdit edebilir (UNICEF, 2005, s.15-18). Dolayısı ile yoksulluk, çocukları yaşama, büyüme ve gelişmesi için gerekli olan bir çok imkândan mahrum bırakmaktadır. Çocuk yoksulluğunun ayrı bir alan olarak ele alınması çocuk

haklarının savunulması gerektiği düşüncesi ve çalışmaları ile eş zamanlı olarak ortaya çıkmıştır. Çocuğun yaşamında en yüksek faydayı sağlayabileceği haklar Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde gözetilmiştir. Ancak ne yazık ki çocukların yaşam kalitesinin yükseltilmesi için bu çalışmalar yapılırken bir taraftan da dünya çocuklarının yarısından fazlasının temel gereksinim ve hizmetlere (eğitim, sağlık..) ulaşmasını engelleyen yoksulluk ve savaş gibi sorunlarla karşı karşıya kaldıkları gerçeği bilinmektedir (Kurnaz, 2009, s.13). Araştırmalara göre çocuk işçiliğinin asıl sebebi yoksulluktur. Çocuk fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim dönemini henüz tamamlamadığı için çocuk işçiliği çocuk açısından birçok problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Tor, 2010, s.25). Çocuk işçiliğinin en bilinen zararları çocuğun gelişimine ve eğitim hayatına zarar vermekte, fiziksel, duygusal ve cinsel istismara uğrama tehlike olasılığını artırmaktadır. Yoksulluk uzun zaman süresince mücadele edilmesi gereken çok önemli bir sorundur (Topgül, 2013, s.294).

1.2. Araştırmanın Amacı

Sağlıklı doğan her çocuğun dünyaya eşit bir birey olarak hayata gözlerini açması arzulanmaktadır. Ancak yoksulluğun en önemli etkilerinden birisi olan annelerin yetersiz beslenmeleri nedeni ile anne karnındaki eşitsizlik, doğduktan sonraki dönemde de çocuğun yaşamını olumsuz olarak etkilemektedir. Bulunulan çevre koşulları doğan her bir çocuğu etkisi altına alarak yaşamını şekillendirmektedir. Ailenin gelir durumu, iş durumu ve aile yapısı gibi etkenler çocukların yaşamları üzerinde oldukça önemlidir. Yoksulluk çocukların hem bedensel hem de zihinsel gelişimlerini zedeleyerek bilişsel, zihinsel, davranışsal, psikososyal pek çok olumsuz sonuçlara sebep olmaktadır. Bu olumsuzluklar çocuğun ilerleyen yaşamında geri dönülemeyecek ciddi sorunlar ortaya çıkarabilmektedir (Hatun, 2002, s.15-16, Şener & Ocakçı, 2014, s.58).

"Dünyanın en yoksul 48 ülkesinin toplam gayri safi milli hasılası dünyanın en zengin 3 insanının servetlerinin toplamından daha az" olduğu gerçeğinden yola çıkarak bu durum dünya genelinde yaşanılan adaletsizliği, eşitsizliği ve yoksulluğu gözler önüne sermektedir (Gündoğan, 2008, s.44-45). Yoksulluğa maruz çocuk oranı, aynı durumdaki yetişkinlerin oranından daha yüksektir. 15 yaşından küçük çocukların neredeyse dörtte biri ulusal yoksulluk sınırı altındadır (UNICEF, 2011, s.15). Unutulmamalıdır ki bugünün çocukları yarının yetişkin bireyleri olacaktır. Toplumlar eğitim ve değerler aracılığı ile kendine

güvenen, girişimci, sorgulayan, eleştiren, üreten, kendi ayakları üzerinde durabilen ve dolaylı olarak yaşadıkları toplumların sosyal ve kültürel özelliklerine uygun, evrensel değerlere önem verebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadırlar. Özellikle toplumun geleceğini güvence altına alabilmek, nesilden nesile bir kalkınma sağlayabilmek için eğitim aracılığı ile yardımlaşma ve işbirliği değerlerine özellikle çocukluktan itibaren önem verilmesi gerekmektedir (Özkan, 2011, s.336). Çocuklarda yoksulluk algısı her yaşta önemlidir ama 12-14 yaş grubu çocuklarının, çocukluktan yetişkinliğe geçişte ilk adımı attığı yaş grubu olduğu için daha da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu yaş grubu öğrenciler artık soyut düşünebilmekte, farklı görüş açıları geliştirip değerlendirilebilmekte ve karmaşık problemleri çözebilmektedir. Adalet ve eşitlik kavramları önem kazanmaktadır (Gül & Güneş, 2009, s.80). Yoksulluğun ülkemiz için bir sorun teşkil ettiği ve çocukların yoksulluktan en derinden etkilendiği bu yaş aralığının sosyal, duygusal ve davranışsal tutumları konusunda bilgi sağlanılması amaçlanmaktadır. Çocukların yoksullukla ilgili duygu ve düşüncelerini merkeze alan çalışmalar alan yazında yok denecek kadar azdır. Bu nedenle;

Bu araştırma ile; "Ankara ili Keçiören ilçesinde yaşayan ortaokul öğrencilerinin yoksulluk olgusuna ilişkin görüşleri'' nin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

UNICEF (2005) çalışmasında, Dünya'da her beş bireyden biri yoksulluk sınırı altında yaşamaktadır. Yoksulluktan en çok etkilenen grup çocuklardır. Yoksulluk çocukları yaşama, büyüme ve gelişme açısından yoksun bırakarak bütün yaşamını her yönden tehdit etmektedir. İlerleyen dönemde de çocukları sömürü, istismar, şiddet, ayrımcılık ve dışlama gibi olumsuzluklara karşı savunmasız bırakmaktadır.

Ulusal literatürde çocuk yoksulluğu ile ilgili olarak çocukların sokakta çalışması yaşaması, çocuk suçluluğu, çocuk işçiliği, çocuk emeği, kentsel yoksulluk üzerinde ağırlıklı olarak durulmuştur. Alan yazında yoksulluğun çocuklar tarafından değerlendirilmesi yok denecek kadar azdır. Bu nedenle araştırmanın çocukların kendi yaşam penceresinden yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinin tespit edilmesinin alan yazına katkı sağlaması bakımından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Çocuk yoksulluğundan en çok etkilenen grup olan çocukların yoksulluk konusu ile ilgili görüş ve tutumlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Yoksulluk kısır döngüsünün temelini oluşturan çocukların, duygu ve düşüncelerini

merkeze alarak bakış açılarının ve önerilerinin belirlenmesi yoksulluğun olumsuz etkilerinin önlenmesi bakımından da oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma, Ankara ilinin Keçiören İlçesinde yaşayan seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan kız ve erkek öğrencilerle sınırlıdır.
- Araştırma araştırmacının 2015-2016 eğitim öğretim yılında görev yapmış olduğu Ankara ili Keçiören ilçesi Tarhuncu Ahmet Paşa Ortaokulu'nda ki eğitim öğretim gören ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır.
- Araştırma ortaokul öğrencilerinin yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan anketle sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

- Araştırmanın Ankara'nın Keçiören İlçesinde eğitim öğretim gören ortaokul öğrencilerinin yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerini ve tutumlarını ortaya çıkaracağı,
- Katılımcıların yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılmasıyla birlikte, yoksulluğun önlenmesi ile ilgili önerilerde bulunulabileceği,
- Örneklemin evreni temsil etme kapasitesine sahip olduğu,
- Araştırmanın sonunda elde edilen sonuçların araştırma evrenine genellenebileceği,
- Araştırma verilerinin analizinde uygun bir istatistiksel teknik kullanıldığı varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde yoksulluk kavramı, çocuk yoksulluğu tanımı, yoksulluk türleri, yoksulluğun nedenleri, Dünya'da ve Türkiye'de yoksulluk, küreselleşmenin yoksulluk üzerine etkileri, yoksulluğun aileler, kadınlar, çocuklar üzerine etkileri ile yoksulluk olgusu kuramsal bilgilerine yer verilmiştir.

2.1.Yoksulluk Tanımı

Yoksulluk, en temel anlamıyla "yokluk" durumunu, temel ihtiyaçlarını karşılayacak maddi olanaklardan "yoksun" olmayı tarif etmektedir (Topgül, 2013, s.279). Yoksulluk olgusu, göreli bir olgudur. Kişinin yoksul olarak değerlendirilebilmesi için yaşadığı toplumda diğer insanlarla yaşamının karşılaştırılması gerekmektedir. Karşılaştırıldığında yaşamı diğer insanlara göre dezavantajlı olarak gözlemlenebiliyorsa o kişinin yoksulluğundan söz edilebilir (Gürer, 2010, s.43). Yoksulluk yaklaşımlarına bakıldığında kişiye ''Yoksul musunuz?'' sorusunun sorulması ya da kişinin yeterli gıdaya, tıbbi bakıma, eğitime sahip olup olmadığının sorularının yöneltilmesi ile yoksulluk ölçütünün belirlenebileceği yönünde çalışmalar yapılmıştır (Beken, 2006, s, 2). Çocuk yoksulluğu ölçümlerinde ise ailedeki anne ve babanın yaşı, anne ve babanın eğitim düzeyi, hanede yaşayan kişi sayısı ve tek ebeveynlik konuları ile UNICEF tarafından belirlenen üç temel bileşenden yalnızca biri olarak karşımıza çıkmaktadır (UNICEF, 2005).

Yoksulluğun tanımlanması ve bu tanımlama için hangi kriterlerin ele alınması gerektiği konusunda ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye farklılık taşıması nedeni ile yoksulluk

tanımının tüm dünya ülkeleri genelinde geçerliliği olan ve karşılaştırmasının yapılmasında zorluklar yaşanılmaktadır. Uzlaşılmış tek bir yoksulluk tanımı bulunmamaktadır. Yoksulluk tanımı yapılırken genel olarak gelir yaklaşımı ve maddi yoksunluk yaklaşımı üzerinde durulmakla birlikte daha sonraları birçok tanımlama da yapılarak yoksulluk, türlerine ayrılmıştır (E. Doğan, 2014, s.6; Gürsel, Anıl & Acar, 2013, s.2).

Yoksulluk teriminin ilk anlamlı tanımı, 1901 yılında S. Rowntree tarafından ‘‘yoksulluk, toplam kazançların, biyolojik varlığın devamı için gerekli olan yiyecek, giyim vb. asgari düzeydeki fiziki ihtiyaçları karşılamaya yetmemesidir’’ şeklinde yapılmıştır (Rowntree, 1901’den aktaran Mingione 1996’den aktaran Sipahi, 2005, s.175).

Sıklıkla kullanılan tanımlamalara göre yoksulluk; kişinin maddi gelirden mahrum olması nedeni ile kesinlikle gerekli olan temel ihtiyaçlarını karşılayamaması, yaşam standartlarını asgari düzeyde devam ettirememesi ve bunun sonucunda da kişinin sahip olması gereken asgari yaşam standartlarını elde edememesi hali olarak tanımlanabilir (Çabuk 2003, s.42; Özbek 2011/2, s.53-54).

Günümüzde yoksulluk sadece gelir azlığını ifade etmeyip bunun yanında daha bir çok şeyden mahrum kalmayı ifade etmektedir (Gürer, 2010, s.44).

Dünya Bankası (DB) kişi başına günlük bir dolar kazancı “ Uluslararası yoksulluk sınırı” ve bu sınır baz alındığında tespit edilen yoksulluğa “Gelir yoksulluğu” olarak tanımlanmaktadır. İnsanların temel ihtiyaçları olan temiz içme suyuna erişememe, günlük 2100-2400 kcal besini karşılayamaması ile çocukların okula başlayamaması durumuna “Temel gereksinim yoksulluğu” denilmekte, kişinin bütün gelirini sadece beslenmesine harcayıp gelirini bitirmesine rağmen hala sağlıklı yaşam için gereken besini karşılayamaması durumuna ise “Ağır yoksulluk” tanımlaması yapılmıştır (Altıparmak, 2008, s.81).

Gıda ve Tarım örgütü (FAO) ve Dünya Sağlık örgütü (WHO) Dünya Bankasınca tanımlanan “Mutlak yoksulluk” kriterlerine ek olarak: Günlük 2100-2400 kcal besin miktarının yalnızca %80’ini karşılayabilenlere “Ultra yoksul/olağanüstü yoksul” denilmekle birlikte ultra yoksulluk durumunun beş yıldan daha fazla devam etmesi halinde artık yaşamlarının düzeltilmesinin mümkün olmayan bir durumun ortaya çıkmasına ise “Kronik yoksulluk” yeni tanımlamaları yapılmıştır (Gürer, 2010, s.46).

Sen (2004) ise en kapsamlı yoksulluk tanımını “yapabilirlik” kavramı ile ortaya koymuştur. Bu kapsamda yapabilirlik; açlık, sağlıksızlık, cahillik, kötü barınma koşulları

gibi her insanın mutlaka bulunmak istemeyeceği durumlardan kaçınabilme yetisi olarak tanımlanmaktadır ve buna göre yoksulluğun tanımı "yapabilirlikten yoksunluk" olarak ortaya çıkmaktadır (Sen'den aktaran E. Doğan, 2014, s.7).

İnsanlığın var olduğu zamandan bu zamana kadar yoksulluk, açlıktan ölme, hastalık durumlarında tıbbi bakımsızlık ve barınaksızlık tehdidi… gibi durumlarda kimi insan için hayatta kalma açısından doğrudan bir tehlike oluşturmaktadır. Yoksulların durumu yalnız hayatta kalabilme seviyesinin üstüne çıksa bile, yoksulluk her zaman için kötü beslenme, yetersiz korunma ve evsizlik demektir. Dünyanın birçok bölgesinde bu türden tehlikeler anlamına gelen yoksulluklar yaşanabilmektedir. Bu nedenle yoksulluk olgusu yaşanılan toplumun beslenme, giyinme ve barınma açılarından kesin standartlarıyla yakından ilgilidir (Çabuk, 2003, s.42).

Yoksulluk, önceleri hayatın devam ettirilebilmesi için gerekli olan gıda harcaması olarak tanımlanırken sonraki çalışmalarda gıda harcamalarının yanı sıra temel eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, giyim ve barınma gibi gıda dışı ihtiyaçların karşılanamaması durumu da yoksulluk tanımı kapsamına dahil edilmiştir (E. Doğan, 2014, s.1). Yoksulluk, gelir yoksulluğunun yanı sıra kişinin sosyal hakları olan eğitim, sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamaması ve barınak gibi ihtiyaçlarında da sağlıksız ortamlarda yaşaması aynı zamanda kişinin şiddete açık bir hedef olması anlamına da gelmektedir (Hatun, Etiler & Gönüllü, 2003, s.252).

Yoksullukla ilgili tanımlamalardan da açık bir şekilde görüldüğü gibi, yoksulluk, ülkeden ülkeye hatta bir ülke içindeki bölgeden bölgeye değişebilen bir durum olup insanların gelenek, görenek, örf ve adetlerine, yaşanılan hayat koşullarına, gelişmişlik seviyesine bağlı olarak değişen göreli bir kavramdır (İlik, 1990, s.4'den aktaran Kurnaz, 2009, s.20). Ayrıca yoksulluğun kapsamı, bulunulan toplumda mekândan mekâna ve dönemden döneme refah düzeyindeki farklılıklara bağlı olarak değişiklik göstermektedir (E. Doğan, 2014, s.6).

2.2. Yoksulluk Türleri

Dünya Bankası'nın 1990 yılında yayınladığı kalkınma raporuna göre, "mutlak yoksulluk" ve "göreli yoksulluk" olarak yoksulluk ile ilgili iki temel tanım yapılmıştır. İlerleyen zamanlarda yoksulluk tanımına yeni anlamlar da katılması ile yoksulluk türleri belirlenmiştir (İnsel, 2001, s.64'den aktaran Kurnaz, 2009, s.20).

Literatürde yoksulluk kavramına farklı anlamlar katan birçok yoksulluk türleri bulunmaktadır. Mutlak yoksulluk, göreli yoksulluk, öznel yoksulluk, insani yoksulluk, kentsel yoksunluk/ kırsal yoksulluk, yeni yoksulluk gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır. Bu yoksulluk türlerine göre;

2.2.1. Mutlak Yoksulluk:

Mutlak yoksulluk, yoksulluk tanımları içindeki en eski ve en temel yoksulluk tanımıdır (Topgül, 2013, s.279). Mutlak yoksulluk, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli kaynağa sahip olamamasıdır (Altıparmak, 2008, s.81).

Mutlak yoksulluk daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yoksulluğu olarak görülebilmektedir. Mutlak yoksulluk gıda ve gıda dışı yoksulluk olmak üzere iki grupta değerlendirilebilmektedir. Gıda yoksunluğu; Asgari standartlarda kişinin besin ihtiyaçları için gereken gıda sepetinin maddi harcamalarını karşılayabilme gücüdür. Diğer bir ifade ile bir kişinin günlük alması gerekli olan 2100-2400 kcal besini aylık geliri ile asgari besin ihtiyacını karşılayamayan kişilere gıda yoksunu denilmektedir (Taş & Özcan 2012, s.424). Gıda dışı yoksulluk ise; Temel besin harcamalarına ek olarak eğitim, sağlık, ulaşım, giyim, barınak vb. gıda dışı harcamaların maliyetinin kişinin toplam tüketim harcamasından az olduğu durumdur (Ayaşlıoğlu, 2007, s.11).

Mutlak yoksulluk insanı sosyal ve toplumsal açıdan değerlendirme dışı bıraktığından dolayı eksik bir tanımlama olmaktadır. Gelir tek başına yoksulluğun göstergesi değildir. Değişen ve gelişen toplum istekleri geliri tek ölçüm kriteri olmaktan çıkararak literatürde yeni yoksulluk yaklaşımları tanımlamaya dahil edilmiştir (Çabuk, 2003, s.42).

Literatürde sıklıkla kullanılan gelir yoksulluğu kavramı zaman zaman mutlak yoksulluk kavramına alternatif olarak kullanılmaktadır (Güneş, 2009, s.4).

2.2.2. Göreli Yoksulluk:

"Göreli yoksulluk" daha çok azgelişmiş ülkelerde kalkınma göstergesi olarak kullanılmaktadır. Yoksulluğun kapsamı ise ülkeden ülkeye, dönemden döneme, refah düzeyindeki gelişmelere bağlı olarak farklılıklar göstermektedir (Sipahi, 2005, s.176).

Göreli yoksulluk "bireyin insanca bir yaşam sürdürebilmesi için yaşadığı toplumsal çevredeki temel altyapısal, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayamamasını ve birçok şeyden yoksun olmayı ifade eder" (Sallan Gül, 2002, s.109'dan aktaran Topgül, 2013, s.280).

Göreli yoksulluk; bireylerin yaşadığı topluma göre tespit edilen ortalama hayat standartlarına ulaşamayan, gelir ve tüketim düzeyi ölçümlerine göre uygun yaşayamaması halidir (Gündoğan 2008, s.43). Bir ülke içerisindeki eşitsiz ve adaletsiz gelir dağılımını göstermesi bakımından önemlidir. Göreli yoksullar asgari yaşam standartlarını kısmen yakalamış olsalar da eğitim, sağlık, sosyal katılım gibi refah seviyesinin altında kalan bireylerdir. Gelişmiş ülke yoksunluğu olarak da görülebilmektedir (Erdem 2003, s.29).

Bir toplumda hiç kimsenin yoksul olmaması mutlak yoksulluk kavramına göre mümkün iken göreli yoksulluk yaklaşımına göre toplumda her zaman yoksul olan bir kesim olabilmektedir. Göreli yoksulluk bir eşitsizlik ölçüsü olarak da değerlendirilebilir. Dolayısıyla göreli yoksulların sayısının azalması ancak eşit gelir dağılımı ile mümkün olabilecektir (E. Doğan, 2014, s.11; Şenses, 2009, s.6).

2.2.3. Öznel Yoksulluk:

Kişinin kendi mevcut yaşam koşulları çerçevesinde kendini "yoksul" görüp görmediği ile ilgili bir tanımladır (Topgül, 2013, s.280). Bu yoksulluk türüne göre yoksulluk tanımı kişi ve hane halkı değerlendirmesi ile şekillenmektedir. Buna göre halka büyük ölçekli yoksulluk anketleri yapılarak, yaşanılan toplumdaki bireylerin asgari düzeyde belirleyerek kabul ettikleri hayat standartları ile oluşan yoksulluk türüdür (Yıldırım, Doğan, Topçuoğlu, 2010, s.4).

2.2.4. İnsani Yoksulluk:

BM tanımına göre: "Gelir yoksulluğunun yanı sıra bireylerin insanca yaşama hakkından mahrum olmalarını ifade etmektedir" (BM'den aktaran Altıparmak, 2008, s.82). UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından yoksulluğun ölçülmesi için insani gelişim endeksinin (İGE/HPI) ülkelerin gelişmişliklerine göre kriterleri değişmekte olup gelişmekte ve gelişmiş ülkelere uyguladığı üç kriteri olan; yaşam süresi, eğitim, yaşam standardı temel alınarak hesaplamalarını yapmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler için ise;

sağlıklı içme suyuna sahip olmayan nüfusun oranı, temel sağlık imkanlarından yoksun olan nüfusun oranı, 5 yaşın altında olan ve yeterli beslenemeyen nüfusun oranı verilerinden yararlanarak insani gelişim endeksi hesaplamalarını yapmaktadır (Gürer, 2010, s.50).

2.2.5. Kentsel Yoksulluk/ Kırsal Yoksulluk:

1980'li yıllardan itibaren gelişen küreselleşme süreci, yoksulluğun etki alanını genişletmiştir. Bu dönemde kentleşme sürecinin de hızlanması ile birlikte özellikle azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk, kent özelinde çok daha farklı boyutlarla ve görünümlerle ortaya çıkarak toplumun geniş kesimlerinin yaşam koşullarını zorlaştıran etkiler yaratmıştır (Sipahi, 2005, s.174).

Kentsel yoksulluk kısaca, kent sınırları içerisinde yaşanılan yoksunluktur. Daha geniş bir ifade ile Kentsel yoksulluk, bir kentin kendi imkanları çerçevesinde bütün maddi - manevi olanaklarını sunması ve o kentte yaşayan insanların bu imkanlardan faydalanıp faydalanamaması durumudur (Sipahi, 2006, s.176).

Kentsel yoksullukta ki insanlar yetersiz her türlü ekonomik göstergeleri, maddi olanı değerli bulmaktadırlar. Kırsal yoksulluk içinde bulunanlar maddi olmayıp manevi haklar diyebileceğimiz hukuki, sosyal ve siyasi haklara daha çok değer vermektedirler (Özbek, 2011/2, s.55).

Kırsaldaki mutlak yoksulluk oranının kentlerdeki mutlak yoksulluk oranından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yoksulluğun fazla olduğu kırsal bölgelerden kente göç edilmesiyle kentlerdeki kentsel yoksulluğun artmasına neden olunmaktadır (Topgül, 2013, s.280; Bıçkı, 2011, s.163).

2.2.6.Yeni Yoksulluk:

Yeni yoksullar işsizliğin kronikleşen problemiyle iç içe yaşayan, toplumdan herhangi bir nedenle dışlanan, aynı zamanda sisteme uyum sağlayamayan, yoksulluklarıyla mücadele etme isteğini ve umudunu tamamen kaybeden kişilerdir (Işık & Pınarcıoğlu, 2001, s.67).

Buğra ve Keyder (2003, s.19) yeni yoksulluk kavramını; toplumsal dışlanma, alt sınıf ve kenardalık kavramlarıyla tanımlamaktadır. Kenardalık, kenarda kalanların ekonomik,

politik ve kültürel anlamda sisteme uyum sağlanamadığını belirten bir kavramdır (Buğra ve Keyder'den aktaran Topgül, 2013, s.284).

Sosyal dışlanma kavramı önceleri uyuşturucu bağımlıları, suçlular, yaşlılar gibi sanayi toplumuna ayak uyduramayan dışarıda kalanlar için kullanılsa da zamanla küreselleşme gibi faktörlerin etkisi ile sürekli işsizlik, varoşların yaygınlaşması… gibi toplumlarda oluşan yeni problemlerle karşı karşıya kalanları da içine alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni yoksulluk kavramı bütün dünya ülkelerinde görülebilen bir kavramdır. Yeni yoksulluk kavramı salt ekonomik anlamda bir dışlanma olmayıp çok boyutlu bir dışlanmayı da ifade etmektedir. Yeni yoksulluk olgusu kuşaktan kuşağa çeşitli olumsuzluklarını devretme özelliğine sahip olmakla birlikte toplumda risk grupları olarak adlandırılan kadınları, yaşlıları, özürlüleri ve çocukları diğer kesimlere göre daha fazla etkilemektedir (Topgül, 2013, s.284).

2.3. Çocuk Yoksulluğu Tanımı

Çocuk kavramı yaygın olarak 18 yaş altındaki birey olarak tanımlanmaktadır. Ericson ise gelişim dönemleri içinde çocuk kavramını kendi içerisinde dört kategoride; güvene karşı güvensizlik (0-1,5 yaş), özerkliğe karşı utangaçlık (1,5-3 yaş), girişimciliğe karşı suçluluk (3-6 yaş), çalışkanlığa karşılık aşağılık duygusu (6-11) ve kimlik kazanmaya karşın rol karışıklığının yaşandığı ergenlik (11 yaş ve üstü) dönemleri olarak incelemektedir. Buna göre çocuk bütün psikolojik ve sosyal yönlerini başkaları ile olan etkileşimden olumlu ya da olumsuz kazanımlar elde etmektedir (Ericson, 1963, s.18-24).

Gelecekte toplumsal hayatı şekillendirecek kişiler olarak çocukların her alanda sağlıklı yönde gelişiminin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Ancak sağlıklı ve eşit koşullarda hayatını devam ettiremeyen çocuklarda bu durumun sağlıklı yürütülmesi ne yazık ki mümkün olamamaktadır. Özellikle yoksul bir ailede dünyaya gözlerini açan bir bireyin yaşamını birçok olumsuzluk beklemektedir. Yoksulluk kavramı hali hazırda olumsuz birçok faktörü beraberinde bulundurmakla birlikte çocuklar söz konusu olduğunda; doğaları gereği savunmasız olan çocukların daha da savunmasız olmalarına, ileriki yaşamlarında eğitim ve sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamalarına, madde bağımlısı olabilmelerine, suça eğimli olabilmelerine, toplum tarafından dışlanmaya maruz kalmalarına, işsiz olabilmelerine, hayatlarını başkalarına bağımlı bir şekilde devam ettirmeleri gibi olumsuz birçok etkene neden olabilmektedir. Çocukların gelirinin

olmaması nedeni ile çocukları yoksul saymayan görüşler olsa da ailenin yoksulluğu çocuk yoksulluğu ile birlikte ayrılamaz bir bütün olarak değerlendirilmektedir (Kaya, 2008, s.18-24).

Çocuk yoksulluğunun kapsamlı tanımı UNICEF 2005 "Dünya Çocuklarının Durumu" raporunda verilmektedir. Rapora göre; çocuk yoksulluğu, çocukların sağlıklı doğma, yaşama, büyüme ve gelişmeleri açısından gerekli olan maddi, manevi ve duygusal kaynaklardan yoksun olması sonucunda ortaya çıkabilecek bütün olumsuzluklarla hayatını devam ettirmek zorunluluğunda olan ve bu yüzden haklarından yararlanamamalarını, potansiyellerini tam olarak geliştirememelerini, topluma tam ve eşit üyeler olarak katılamamalarını anlatmaktadır (Durgun, 2011, s.145; UNICEF 2005, s.18). Bu tanımlamadan da anlaşılacağı gibi yoksul çocukların gelişimlerini sağlıksız yaşam koşullarında geçirmeleri sonucunda yetişkinliklerinde de bu durumun devam edeceği konusunda önemle üzerinde durulmaktadır (Kurnaz, 2009, s.28; TÜİK, 2007).

Çocukların yoksulluğu ise ailelerinin yoksulluğu ile birebir bağlantılı olmaktadır. Dünya Bankası tarafından belirlenen, yoksulluğu etkileyen faktörlerden herhangi birinden dolayı yoksul olan ailenin çocuğu da yoksuldur. Çocuk yoksulluğunun en büyük nedenlerinden biri de çocuğu etkileyen savaş ve zorunlu göçlerdir. Şeklinde belirtilmektedir (Polat, 2008, s.151; Şener & Ocakçı, 2014, s.60).

Yoksulluğun ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye farklılık taşıması nedeni ile yoksulluk tanımının yapılmasında ki zorluklar çocuk yoksulluğu tanımında da karşımıza çıkmaktadır. Redmond'a göre dört unsurun varlığı çocuk yoksulluğu tanımının yapılmasında zorluğa neden olmaktadır. Bu unsurlara göre çocuk yoksulluğu tanımı;

- Evrensel olmalı,
- Çocukların hayatını etkileyen önemli unsurları vurgulamalı,
- Objektif olmalı,
- Uygulanabilir olmalı yani yoksulluğun azalması ve çözümüne katkı sağlamalıdır.

(Redmond, 2008, s.66'dan aktaran Kurnaz, 2009, s.28; UNICEF, 2005).

Çocuk yoksulluğuyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, hane ve yetişkin birey yoksulluk oranlarına göre çocuk yoksulluğu oranlarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Kurnaz, 2009, s.29; TÜİK, 2007).

Türkiye'de çocuk yoksulluğunun sayısal ifadesini gösteren araştırma sayısı oldukça azdır. Türkiye'deki kentsel ve kırsal alanlarda çocuk yoksulluğu bakımından bir karşılaştırma yapıldığında, kırsal alanda çocuk yoksulluğunun kentsel alanda ki çocuk yoksulluğundan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun birinci nedeninin kırsal kesimde yaşayan ailelerin çocuklarının sayısının kentsel kesimde yaşayan ailelerin çocuklarının sayısından daha fazla olmasıdır. İkinci nedeni ise kentlerdeki ailelerin gelirinin kırsal kesimde ki ailelere oranla daha yüksek olmasıdır (Dayıoğlu, 2007'dan aktaran Kurnaz, 2009, s.56).

2.4. Yoksulluğun Nedenleri

Yoksulluğun bir çok tanım ve türleri olmasına rağmen tüm tanımlardan da anlaşılacağı üzere, yoksulluk insan hayatının birçok yönünü etkileyen sosyal bir sorundur. Yoksulluk sorununu ve etkilerini daha iyi anlamak için yoksulluğun nedenlerinin bilinmesi oldukça önemli olmaktadır (Kurnaz, 2009, s.21).

Yoksulluğun nedenleri iki yaklaşımla değerlendirilmektedir. İlk yaklaşım, yoksulluğun nedenlerini, kişilerin yetenekleri ve kendi kişisel özellikleriyle ilişkilendirmekte olup, yoksulları "yoksulluğun hem kurbanı hem de nedeni" olarak görmektedir (Şahin & Yıldırım, 2007, s.570). İkinci yaklaşım ise yoksulluğu, yoksulların dışında sistemin yapısından ve işleyişinden kaynaklanan güç ve servet dağılımındaki eşitsizlikler olup yoksulların kendi denetimi dışındaki "yapısal" etmenlerle ve bütünüyle sosyo-ekonomik sistemle ilişkilendirmektedir (Dicleli, 1946, s.109; Gündoğan, 2008, s.43). Birçok bireysel ve sosyal problem bir dereceye kadar doğrudan yoksulluğun nedeni olmasa da yoksulluktan etkilenmektedir (Çabuk, 2003, s.42).

Yoksulluk literatürde bir neden değil, sonuç olarak tartışılmaktadır. Yoksulluk genel olarak gelir dağılımındaki eşitsizliğin sonucu olarak görülmektedir. Gelir dağılımının daha adil hale getirilerek iyileştirilmesinin sağlanamaması yada onu yaratan, besleyen nedenlerin koşulları onarılmadığı sürece bu eşitsizliğin sonucu olan yoksullukla mücadeleden başarı elde edilememektedir (Kurnaz, 2009, s.20).

Gelir dağılımındaki adaletsizlik ve yoksulluk günümüzde dünyanın karşılaştığı en önemli sorunlarındandır. Yoksulluk az gelişmiş ülkelerde nüfus artış oranının yüksek olması ve yine bu ülkelerin kalkınma problemlerinin de olması sebebi ile kişilerin birçok ihtiyaçlarını karşılayamamalarının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Altıparmak, 2008, s.81). 1980'li yıllardan itibaren dünya ülkelerinde özellikle de gelişmekte olan ülkelerde

uygulanan makro-ekonomik istikrar uygulamaları ve yapısal uyum programları yüzünden yüz milyonlarca insanın yoksullaşması gündeme gelmiştir. İşsizlik, düşük ücretler nüfusun büyük kesimlerini etkisi altına alarak insanların geçinmesini olanaksızlaştırarak yoksulluğun büyümesine de yol açmıştır (Çabuk, 2003, s.42). Bu süreç ile gelir dağılımı sorunu sosyal bir sorun olarak algılanarak yoksulluk sorununa indirgenmeye başlanılmıştır (Altıparmak, 2008, s.81).

Ekonomik krizin en önemli mağduru olan yoksul insanlar, medyada yoksulluğun temsili ile ilgili olarak Batılı literatürde dahil olmak üzere krizin yoksullukla ilişkisi sıklıkla araştırmalarda vurgulanmasına rağmen yaygın basında yoksulluk olgusu göz ardı edilerek, gözlerden uzak tutulmaktadır. Yaygın basında yoksulluğun doğrudan kamufle edilmediği zamanlarda ise, yoksulluk kişiselleştirilmektedir. Böylece yoksulluğun sorumlusu olarak – dolaylı da olsa- yoksul insanların kendisinin neden olduğu gösterilmektedir. Bu durum yoksulluğu doğallaştırarak çözülebilir yapısal bir sorun olarak temsil edilmesini güçleştirmektedir. Yine yaygın basında yoksullar dışlanmakta, suçun ve şiddetin kaynağı olarak gösterilmekte ya da yoksulların yaşadıkları sefalet dramatize edilerek kimi zaman bu kavramlar birlikte kullanılarak karmaşık bir şekilde birbirleri ile bağ oluşturmaktadır (Gökalp, Ergül & Cangöz, 2009, s.172).

Gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk en önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Gelir dağılımındaki adaletsizlik, ulusal gelirin paylaşımındaki düşüklük, ardarda yaşanan ekonomik krizler yoksulluğu daha da derinleştirmiştir (Taş & Özcan, 2012, s.427).

Yoksulluğun nedenleri arasında yer alan faktörler Aktan ve Vural (2002, s.551-552) tarafından şu şekilde sıralanmaktadır:

• Hızlı nüfus artışı

• Adaletsiz vergi sistemi

• Yüksek faiz ve rant ekonomisi

• Doğal afetler

• Çalışamayacak durumda olan engelli sayısının fazla olması

• Bireyler arasındaki yetenek farklılıkları

• Piyasada tekelleşmenin olması

• Devlet teşviklerinin yetersiz olması

• Enflasyon

• İşsizlik

Yoksulluğun nedenleri incelenirken birçok faktörü bir arada değerlendirmek gerekmektedir (Aktan ve Vural'dan aktaran Kurnaz, 2009, s.22).

Yoksulluğun en büyük sebeplerinden birini küreselleşme oluşturmuştur. Bunun nedenin ise küreselleşme sürecinde özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde ki yenilik ve gelişmelerle nitelikli iş gücüne talep artmıştır. Bu durum ise nitelikli işgücü ile niteliksiz işgücü arasındaki ücret farklılıklarının artırmasına neden olmuştur. Teknolojiye dayalı iş kollarının ağırlık kazanması yoksulluğu başlatan ve artıran en önemli unsur olarak görülmektedir. Küreselleşme süreci, mevcut yapısı ve işleyiş biçimiyle zenginin daha zengin, yoksulun daha yoksul olduğu bir dönemi başlatmıştır. Küreselleşme süreci aynı zamanda krizlerin, işsizliğin, yoksulluğun, çaresizliğin ve eşitsizliğin göstergesi olmuştur (Bacak, Dönmez Kara, 2009, s.84,85,89,90).

Yoksulluğu etkileyen birçok bölgesel etken olmakla birlikte bu etkenler ülkeden ülkeye göre de farklılık gösterebilmektedir. Dünya Bankası 2005 verilerine göre yoksulluğu etkileyen temel faktörler; Bölgesel Özellikler, Toplumsal Özellikler, Hane halkı Özellikleri, Bireysel Özellikler olarak gruplandırılmıştır. Bu gruplar ise kendi grup özelliklerini belirlemişlerdir:

Tablo 1.

Yoksulluğu Etkileyen Bölgesel Etkenler

Bölgesel Özellikler	Toplumsal Özellikler	Hane halkı Özellikleri	Bireysel Özellikler
• İzolasyon, daha az altyapı ile piyasa ve hizmetlere ulaşımda zorluklar • Doğal kaynaklar, elverişli arazi • Çevre ve hava koşulları • Bölgesel yönetim • Eşitsizlik	• Altyapı (ör: borulu su) • Arazi dağılımı • Kamu hizmetlerine erişim (ör: eğitim veya sağlık merkezlerine yakınlık) • Sosyal yapı ve sosyal sermaye	• Hane halkı büyüklüğü • Bağımlılık oranı • Hane halkı reisinin cinsiyeti • Mallar (ör: toprak ve diğer üretim faktörleri ile konut, menkul kıymet) • İstihdam ve gelir yapısı • Hane halkı fertlerinin eğitim ve sağlık durumları	• Yaş • Eğitim • İstihdam durumu • Sağlık durumu

Kaynak: Yoksulluğu Belirleyen Temel Faktörler. ''*Türkiye'de Yoksulluğun Ölçülmesi''* Doğan, E., 2014, s.11 http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Uzmanlk%20Tezleri/Attachments/372/T%C3%Türkiyede%20Yoksullu%C4%9Fun%20%C3%96l%C3%A7%C3%BClmesi%20Tez.pdf sayfasından erişilmiştir.

Dünya bankası tarafından yoksulluğu etkileyen bu faktörlerin olumsuzluklara sahip olması ile birlikte yoksulluk olgusunda artışa neden olduğu tespit edilmiştir (E. Doğan, 2014, s.11).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2006) tarafından yapılan araştırmada, kırsal bölgeler kentsel bölgelere göre, hane halkı türüne göre ataerkil ve geniş aile olması durumunda, fertlerin çalışma durumlarına göre yevmiyeli ve ücretsiz aile işçisi olma durumuna göre ve özellikle tarım sektöründe çalışanlarda yoksulluk oranı artmakla birlikte hane halkı büyüklüğü arttıkça, eğitim seviyesi düştükçe, yoksulluk oranlarında yine artış olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'de 1990'lı yıllarda ve en şiddetlisi 2001 yılında gerçekleşen ekonomik krizler, yine ülkenin sanayi sektörünü derinden yaralayan 1999 depremi gibi faktörlerin bir araya gelmesiyle yoksulluk ülkede bir sorun haline gelmiştir. Bu dönemde yoksulluk konusu Türkiye'deki akademik yazında da fark edilir bir şekilde yer almaya başlamıştır (Güneş, 2009, s.5).

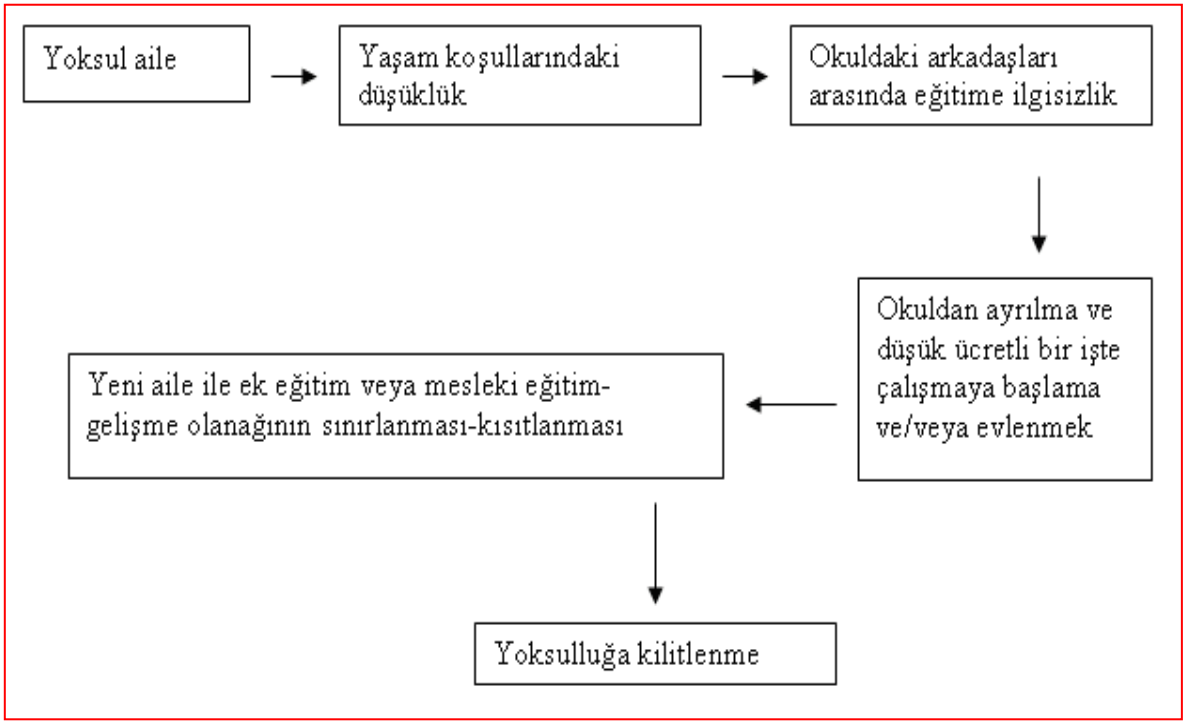

Şekil1. Yoksulluk döngüsü şeması. Kaynak: ''*Türkiye'de Çocuk Yoksulluğu*'', Kurnaz, Ş. A., 2009, s.24, https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/sygm/uploads/pages/uzmanlik-tezleri/2-turkiye-de-cocuk-yoksullugu-sebnem-avsar-kurnaz.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.5. Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluk

2002 yılı Ağustos ayında Güney Afrika'nın Johan-nesburg kentinde toplanan "Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi"nde küresel yoksullukla ilgili önemli tespitlerde bulunulmuştur. Söz konusu zirvenin sonuç bildirgesinde, dünyada 1.2 milyar insanın günde bir dolardan daha az, dünya nüfusunun yarısının da iki dolardan daha az bir günlük gelir düzeyine sahip olduğu ve onların açlık, hastalık, işsizlik, umutsuzluk ve okur yazar olamamaya mahkum oldukları belirtilmiştir. Başka bir deyişle dünya nüfusunun yarısından fazlasının gıda, içme suyu, sağlık, eğitim… gibi imkanlardan oldukça yetersiz yararlandıkları tespit edilmiştir (Altıparmak, 2008, s.82).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) (2005) tarafından yapılan araştırmada, çocuk yoksulluğunun ciddi boyutlara ulaştığı açıkça görülmektedir. Rapora göre; Dünya'da bir milyardan fazla sayıda çocuk ileri derecede yoksulluğun en az bir biçimine maruz kalmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 5 yaşından küçük çocukların %16'sı ileri derecede yetersiz beslenmeye maruz kalmaktadır. Özellikle Güney Asya'da yaşayan 90 milyon çocuk anemik, güçsüz ve hastalık riskiyle karşı karşıyadır ve bu çocuklar "yoksulun yoksulu" olarak tanımlanmaktadır. Dünyada yaklaşık 400 milyon çocuk temiz içme suyu imkanından yoksundur. Bu sorun yoğun olarak Sahra Güneyi Afrika'da görülmektedir. Dünyada yaklaşık 270 milyon çocuk sağlık hizmetlerine ulaşamamaktadır. Güney Asya ve Sahra Güneyi Afrika'da her dört çocuktan biri temel sağlık hizmetlerine ulaşamamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde 640 milyon çocuk barınak yoksunluğu yaşamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde 140 milyon çocuk (7-18 yaş arası) hiç okula gitmemiştir. Bu oran Sahra Güneyi Afrika'da %32'dir. Tüm dünya genelinde ise hiç okula gidemeyen erkeklerin oranı %10, kızların oranı ise % 16'dır. Gelişmekte olan ülkelerde 300 milyondan fazla çocuk televizyon, radyo ve gazete gibi enformasyon imkanlarından yoksun ortamlarda yetişmektedir. Oysa, global gelirin % 1'iyle (yaklaşık 80 milyar dolar/yıl) bu çocukların yoksulluktan kurtarılabilmesinin mümkün olabileceği araştırmalarla ifade edilmektedir (Hatun, 2002, s.15).

Dünyada yoksulluk profili, Dünya Bankasının belirlemiş olduğu günde 1,25 $ doların altında gelir elde eden yoksulların toplam dünya nüfusu içerisindeki oranı 1990 yılında %41,7 iken, 2005 yılında % 25,2' ye düşmüştür. 2005 yılında günde 1,25 $ yoksulluk sınırının altında yoksulluğu en şiddetli yaşayan bölge, %50,9 yoksulluk oranıyla Alt Sahra Afrika'sıdır. Yoksulluğu daha çok parasal gelir açısından tanımlayan Dünya Bankası'nın

aksine, yoksulluğu daha çok insani gelişme açısından inceleyen UNDP'nin 2010 İnsani Gelişme Raporunda çok yüksek insani gelişmeye sahip ilk üç ülke; Avustralya, Norveç, Yeni Zelanda, orta düzey insani gelişmeye sahip ilk üç ülke; Fiji, Türkmenistan, Dominik Cumhuriyeti, düşük insani gelişmeye sahip ilk üç ülke; Kenya, Bangladeş, Gana'dır (Arpacıoğlu, 2012, s.46; Arpacıoğlu & Yıldırım, 2011, s.64-67).

- Dünyanın yarısı, yaklaşık üç milyar insan, günlük iki doların altında bir gelirle yaşamaktadır.
- Dünyanın en yoksul 48 ülkesinin gayrisafi milli hasılası dünyanın en zengin üç insanının servetlerinin toplamından daha az bulunmaktadır.
- Yaklaşık bir milyar insan 21. yüzyıla bir kitabı okuyamadan ya da ismini bile yazamadan girmiştir.
- Gelişmiş ülkelerdeki nüfusun % 20'si dünyadaki malların % 86'sını tüketmektedir.
- Bir kaç yüz milyarderin serveti dünyanın en yoksul 2,5 milyar insanınkine eşit durumdadır.
- UNICEF verilerine göre, dünyada yoksulluk yüzünden her gün 30 bin çocuk hayatını kaybetmektedir.
- Dünyadaki 2,2 milyar çocuğun bir milyarı yoksul durumundadır.
- Dünyada temel eğitim hakkından yoksun olan çocuk sayısı 121 milyon olarak tespit edilmiştir.
- Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 1,1 milyon insan yeterli suya, 2,6 milyon insan da temel sağlık hizmetlerine ulaşamamaktadır.
- Dünya nüfusunun yalnızca % 12'si suyun % 85'ini kullanmakta ve bu % 12 üçüncü dünya ülkelerinde yaşamamaktadır (http://www.globalissues.org/ 14.10.2016; Gündoğan, 2008, s.44).

Dünyada çocuk yoksulluğu oranlarına bakıldığında Danimarka, Finlandiya, Norveç ve İsveç gibi gelişmiş ülkelerde bile çocukların en az %6'sının yoksul bölgelerde yaşadığı bilinmektedir. Avusturya, Hollanda ve İsviçre'de çocukların %7-9'u yoksulluk içinde yaşamaktadır. Çek Cumhuriyeti, Almanya, Avustralya, Lüksemburg ve Birleşik Krallık'da %10-15, İrlanda, Kanada ve Polonya'da %16-20, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) %21, Guatemala ve Brezilya'da %30-32 oranında yoksul çocuk bulunmaktadır (Gornick and Jantt'dan aktaran Şener & Ocakçı, 2014, s.59).

Yoksulluk Türkiye için yeni bir olgu olmamakla birlikte Cumhuriyet'in kuruluşu ile büyük bir savaştan çıkmış bir ülke için oldukça olağan ve aynı zamanda da üstesinden gelinmesi çok zor bir sorundur. Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllar göz önüne alındığında bu durum olağan olmakla birlikte, yoksulluğun ülke çapında yaygın olduğu ve hemen herkesin bu durumdan bir şekilde etkilendiğini söylemek mümkündür. Türkiye, Cumhuriyetin ilanından sonra ise hızlı bir büyüme ve kalkınma sürecine girmiştir (Gürer, 2010, s.95,96).

Türkiye'de DİE'nin yaptığı 2005 yoksulluk çalışması sonuçlarına göre Türkiye'de yoksulluk oranı % 20.5'tir. 2005 yılında Türkiye'de fertlerin yaklaşık % 0.87'si yani 623 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, % 20.5'i yani 14,681 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Kişi başı günlük harcaması satın alma gücü paritesine göre bir doların altında kalarak yaşamlarını sürdürenlerin oranı %0.01 yani yaklaşık 10 bin kişi olarak hesaplanmıştır (Altıparmak, 2008, s.82).

TÜİK (2008) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye'de 2008 yılı gıda ve gıda dışı yoksulluk oranı %17,11 olup harcama esaslı göreli yoksulluk oranı ise %15,06'dır. Hane halkı türüne göre çocuklu çekirdek ailede bulunan fertlerin yoksulluk oranı % 15,42 olurken, çocuksuz çekirdek ailelerdeki fertlerde bu oran % 8,76'ya düşmektedir. Ataerkil veya geniş ailelerdeki fertler için yoksulluk oranı ise % 21,79 olarak tahmin edilmiştir. Kentsel yerlerde çocuklu çekirdek ailede yaşayan fertlerin yoksulluk riski % 9,14 iken kırsal yerlerde bu oran % 33,77'dir.

TÜİK (2009) araştırmasında ise Türkiye'de 2009 yılı gıda ve gıda dışı yoksulluk oranı 18,08 olup harcama esaslı göreli yoksulluk oranı ise %15,12'dir.

UNICEF (2011) tarafından yapılan araştırmada, Dünya'da birçok ülkede çocuklar yetişkinlere göre yoksulluktan daha ağır biçimde etkilenmektedirler. Türkiye'de 2008 yılında 15 yaşından küçük 4,6 milyon çocuk (18 yaşın altı alınırsa 5,5 milyona yakın) ulusal yoksulluk sınırı altındadır. 15 yaşından küçük çocukların neredeyse dörtte biri ulusal yoksulluk sınırı altında iken bu oran kırsal kesimde ise beşte ikinin üzerindedir. 2002-07 yılları arası güçlü ekonomik büyüme, yoksulluk oranlarını biraz düşürmüş olsa da çocuklar arasındaki yoksulluk bu durumdan çok az etkilenmiştir. Ancak OECD (İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı) verilerine göre, Türkiye'de çocuklar arasındaki göreli

yoksulluk oranı yüzde 24,6 ile OECD ülkeleri arasındaki en yüksek oran olduğunu göstermektedir. Bu oran, OECD ortalamasının iki katıdır.

TÜİK (2011) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye'de yaklaşık her üç çocuktan ikisinin Avrupa standartlarına göre şiddetli maddi yoksunluk içerisinde olduğu ve seçilen Avrupa ülkelerinde yaşayan akranlarına kıyasla çok daha kötü durumda yaşamaktadır. Seçilen ülkeler arasında Almanya, Fransa, İngiltere gibi gelişmişlik düzeyi Türkiye'den çok daha ileri olan ülkeler olduğu gibi, Polonya, Macaristan, Romanya gibi ülkeler de bulunmaktadır. 0 ila 15 yaş arasındaki çocuklarda şiddetli maddi yoksunluk oranı Türkiye'de yüzde 63,5 iken seçili ülkeler arasında Türkiye'ye en yakın ülke olan Romanya 'da dahi yüzde 36'dır. Bu oran Yunanistan'da yüzde 16,5, İtalya'da ise yüzde 12,4'e gerilemektedir (Gürsel, Uysal & Kökkızıl**,** 2014, s.1,2).

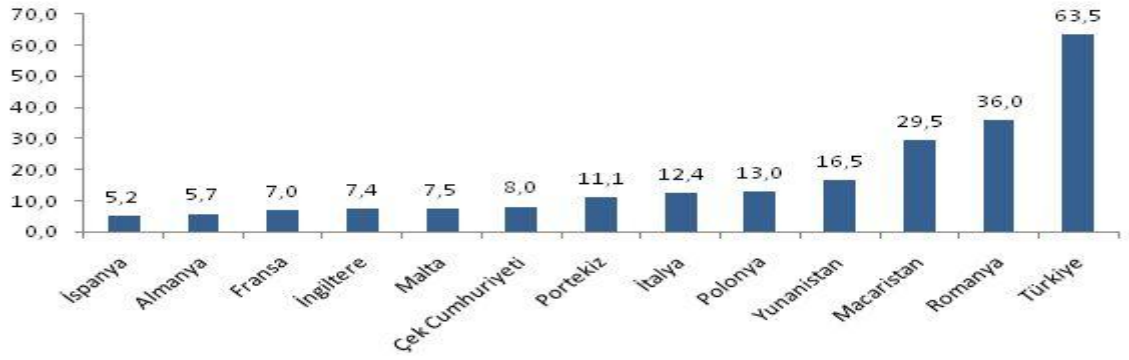

Şekil 2. Seçili Avrupa ülkelerinde çocuklarda şiddetli maddi yoksunluk oranı. *Kaynak: ''Üç Çocuktan İkisi Şiddetli Maddi Yoksunluk Çekiyor''.* Gürsel, Uysal & Kökkızıl**,** 2014, s.1-2, http://betam.bahcesehir.edu.tr/2014/04/uc-cocuktan-ikisi-siddetli-maddi-yoksunluk-cekiyor/ sayfasından ulaşılmıştır.

Türkiye'de yoksulluk sıralamasında Doğu Anadolu Bölgesinden sonra ikinci sırada yer alan bölge Güneydoğu Anadolu bölgesidir. Bölgenin yoksulluğuna eşlik eden en önemli gerçeklerden biri bölgedeki işsizlik sorunudur (Arpacıoğlu & Yıldırım, 2011, s.74).

Çabuk (2003) çalışmasında, yoksulluğun Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan insanların yaşamını nasıl etkilediği üzerinde değerlendirmede bulunmuştur. Çalışmada 1990'lı yıllarda bölgede uygulamaya konulan GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) ile bu bölge insanının yaşadığı geleneksel yoksulluğu ve içinde barındırdığı yoksunluğu anlamak ve anlatmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda GAP projesi ile bölge insanının yaşam kalitesinde bir iyileşmenin olması beklenirken istenilen hedefin altında iyileşme olduğu, bölgenin yoksulluk oranının Türkiye'nin oranından yüksek olduğu ve aynı zamanda Türkiye'nin en yoksul bölgesi olduğu vurgulanmıştır.

Gürsel, Uysal & Kökkızıl**,** (2014) tarafından yapılan araştırmada, şiddetli maddi yoksunluk çeken çocukların oranı bölgelere göre verilmiştir. Ege'de yüzde 50,9 iken Güneydoğu Anadolu'da yüzde 80,9'dur. Batı Karadeniz, Batı Anadolu ve Doğu Marmara bölgeleri Türkiye ortalamasının altında kalırken Kuzeydoğu, Orta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaklaşık her dört çocuktan üçü şiddetli maddi yoksunluk içinde olduğu tespit edilmiştir.

TÜİK (2013) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasına göre, en zengin kesimin geliri en yoksul kesimin gelirinin 7,7 katı olduğu, gelir dağılımında bir önceki yıla göre 0,002 puanlık bir iyileşme olduğu, ortalama yıllık hane halkı kullanılabilir geliri 29.479 TL olduğu, nüfusun %15'inin ise yoksulluk sınırının altında kaldığı, sürekli yoksulluk riski altında bulunanların oranın da %13 olduğu tespit edilmiştir. Bütün bunlara karşın yaşam koşullarında bir önceki yıla göre iyileşme olduğu ve maddi yoksunluk oranında da bir önceki yıla göre düşüşün gerçekleştiği tespit edilmiştir.

TÜİK (2015) Yoksulluk çalışmasına göre,

Yoksulluk sınırları	Fert yoksulluk oranı (%)								
	2007[2]	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014[3]	2015[3]
Kişi başı günlük 2,15 $'ın altı [1]	0,52	0,47	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06	0,03	0,06
Kişi başı günlük 4,3 $'ın altı [1]	8,41	6,83	4,35	3,66	2,79	2,27	2,06	1,62	1,58

(1) 1 $'ın satınalma gücü paritesine (SGP) göre karşılığı olarak 2002 yılı için 0,618 TL; 2003 yılı için 0,732 TL; 2004 yılı için 0,778 TL ; 2005 yılı için 0,830 TL, 2006 yılı için 0,921 TL, 2007 yılı için 0,926 TL, 2008 yılı için 0,983 TL, 2009 yılı için 0,917 TL, 2010 yılı için 0,990 TL, 2011 ve 2012 yılları için 1,004 TL, 2013 yılı için 1,10 TL; 2014 yılı için 1,20 TL ve 2015 yılı için de 1,24 TL kullanılmıştır.

(2) 2007 yılından itibaren yeni nüfus projeksiyonları kullanılmaktadır.

(3) 2014 yılından itibaren örneklem tasarımında yeni idari bölünüş temel alınmıştır; bu nedenle kır ve kent düzeyinde tahmin üretilmemiştir.

Şekil 3. TÜİK Yoksulluk çalışması 2015. Kaynak: TÜİK (2015), Yoksulluk çalışması, Yoksulluk sınırları ve fert yoksulluk oranı. http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=21867 sayfasından erişilmiştir.

2.6. Küreselleşmenin Yoksulluk Üzerine Etkileri

Gürer (2010) çalışmasında, küreselleşme sürecinin Dünya genelinde ve Türkiye'de yoksulluğa hangi yönlerden ve nasıl etki ettiğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda IMF (Uluslararası Para Fonu) ve Dünya Bankası gibi uluslararası kurumların uyguladıkları politikalar eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Çalışmada çok

uluslu şirketlerle ilgili analizlerin çarpıcı sonuçlarına yer verilmiştir. Bu analize göre; Dünyadaki en büyük 100 ekonomik birimin %50'si yaklaşık 200 şirketin elinde bulunmaktadır. En büyük 200 şirketin satışları toplamı, en büyük 10 ülke dışında kalan bütün dünya ülkelerinin satışlarının toplamından fazladır. Bu 200 şirket içindeki dört büyük ÇUŞ, tüm Afrika kıtasının ürettiği gayri safi gelirden daha fazlasını gerçekleştirmektedir. 10 taneden daha az medya şirketi, küresel kamuoyu oluşturmada belirleyici rol oynamaktadır. IMF ve Dünya Bankası'nın ülkelere uygulattığı serbest piyasa modeli, az gelişmiş ülkelerin borç batağından bir türlü çıkamamalarına neden olduğu gibi aynı zamanda da gelişmelerinin önünde de engel teşkil ettiğini belirtmiştir. Küreselleşme dünya üzerinde birçok değişikliğe neden olmakla birlikte meydana gelen değişimlerin büyük çoğunluğu, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerin aleyhine işlemektedir. Dünyanın yarısı, yaklaşık üç milyar insan, günlük iki doların altında bir gelirle yaşadığı dolayısı ile dünyanın en yoksul 48 ülkesinin gayri safi milli hasılası dünyanın en zengin üç insanının servetlerinin toplamından daha az olduğu sonuçlarına yer verilmiştir.

Yoksulluğun ve çocuk yoksulluğunun arka planında hem global hem de ülkelerin kendi içlerindeki eşitsizliklerin daha artmasına aslında ''Küreselleşme'' neden olmaktadır (Hatun,2002, s.31). Küreselleşme ile birlikte teknoloji, haberleşme ve taşıma alanında büyük gelişmeler yaşanmıştır. Bu nedenle küreselleşme tüm dünyayı etkileyen önemli bir rol üstlenmiştir. Küreselleşme süreci, özellikle 1980 sonrasında etki alanını genişletmiştir. Bu zaman zarfında yoksulluk dünya genelinde birçok insanı etkilemeye başlamış ve zengin ile yoksul arasındaki gelir eşitsizliği de giderek artmıştır. 1980'li yıllardan sonra küreselleşmenin fazlaca güç kazanmasının en önemli nedeni; Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası kurumların uyguladığı politikalar ve uygulanan bu politikaların sonucunda ÇUŞ (uluslararası üretim yapan firma)'ların etkinliğinin küresel çapta önemli ölçüde artmış olmasıdır (Gürer, 2010, s.4,11).

Küreselleşme, ülkelerin milli sınırlarının sahip oldukları maddi ve manevi değerlerini aşarak farklılıklarının bir bütünlük ve uyum içinde ortadan kalkması ile dünya çapında yayılması süreci olarak tanımlanabilmektedir. Küreselleşme sürecinde yoksullaşma oranının giderek artmasının nedeni olarak; çalışma ilişkilerinin esnekleşmesi, uzmanlaşmanın artması, ucuz işgücünün daha kolay bulunur hale gelmesi, çalışanların sosyal ve ekonomik haklarını kaybetmeleri gibi durumlar başlıca sıralanabilmektedir. Gelişmekte olan veya yoksul ülkelerdeki işsiz yoksullar (çalışacak bir işi olmadığı için

yoksul olanlar) çalışan yoksullara göre daha az sayıdadır. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikler ve gelişmelerin sonucunda nitelikli işgücüne olan talebin artması ile niteliksiz işgücü arasında ücret farklılıklarını artırmıştır. Bu durum ise yoksulluğun en büyük nedenlerinden birini oluşturmuştur. Küreselleşme ile birlikte nitelikli işgücü ile niteliksiz işgücü arasında ücret farklılıklarının artması yoksulluğun oluşmasının en büyük nedeni olmuştur. Çok uluslu şirketlerin (ÇUŞ) dünya ülkelerinde yatırım yapma istekleri vergilerinin düşük ya da hiç olmadığı ülkelerde yatırım yapmasına yol açmıştır. Böylece yüksek gelirli ülkelerde ticaret ve vergi gelirinin azalması ile ülkelerde adaletsiz gelir dağılımı ortaya çıkmıştır. Bu durum ise düşük gelirli bireylerin kamu yardımına muhtaç olmasına neden olmuştur. Küreselleşme ile işsizlik artmıştır, zenginin daha zengin yoksulun ise daha yoksul olduğu bir dönem başlamıştır. Bütün bu gelişmelerle küreselleşme; krizlerin, işsizliğin, yoksulluğun, çaresizliğin ve eşitsizliğin göstergesi olmuştur (Bacak & Dönmez Kara, 2009, s.84-85-89). Küreselleşme bu şekliyle değerlendirildiğinde dünya ülkelerini bir bakıma güçlüler ve güçsüzler olarak ikiye ayıran bir tanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Durum böyle olunca güçlü devletler bu süreçten fayda sağlayarak daha da güçlenmekte iken zayıf devletler bu sürece uyum sağlayamadıkları için yoksullaşmaktadırlar. Bunun sonucunda ise ülkeler arasındaki ekonomik uçurum zamanla daha da derinleştirmektedir (Gürer, 2010, s.11).

Global ekonomi daha çok kar elde etmek pahasına gelişmekte olan ülke insanının bedenlerini bir tüketim aracı gibi çalıştırmak isterken insan biyolojisi üzerine olumsuz etkileri ortaya çıkmaktadır. UNICEF raporlarına göre aralarında Türkiye'nin de bulunduğu gelişmekte olan ülkeler çeşitli nedenlerden dolayı ekonomik bütçelerinin büyük bir kısmını askeri bütçe olarak ayırmak durumunda kalmaktadır. Bu durum o ülke insanının eğitim ve sağlık gibi bütçe olanaklarının azalmasına ya da gerektiği şekilde kullanılamamasına neden olmaktadır (Hatun, 2002, s.31).

2.7. Yoksulluğun Aileler Üzerine Etkileri

Öngel, Bedir, Karakaya, Kılıç ve Tokuroğlu (1997) tarafından yapılan araştırmada, düşük gelirli ailelerin çocuklarının bir işte çalıştığı ve daha çok aile gelirine katkıda bulunmak ya da ailenin ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile çalıştıkları tespit edilmiştir. Çalışma zaman ve sürelerinin maddi durumları daha iyi ailelerin çocuklarına göre daha uzun olduğu, yoksul aileler arasında aile içi demokrasinin de daha az olduğu sonucuna varılmıştır.

Kızılgöl ve Demir (2010) tarafından yapılan araştırmada, yoksulluğun aileler üzerine etkisinde hane halkı reisinin yaşının, eğitim durumunun ve hane halkı büyüklüğünün önemli bir belirleyici faktör olduğu belirtilmiştir. Yaş ilerledikçe ve eğitim düzeyi arttıkça yoksulluk tehlikesinin azaldığı gözlemlenirken hane halkı büyüklüğü arttıkça yoksulluk olasılıklarının arttığı tespitlerinde bulunmuştur. Yine hane halkı reisinin çalışıp çalışmaması çalışıyor ise eğer hangi sektörlerde çalıştığı gibi değişkenlerin yoksulluk riski üzerinde önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmıştır. Aynı zamanda kırsal alanda oturan ve yardım alan hanelerin yoksulluğunun da daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Günümüzde toplumlar insan yaşamının uygunluğunu belirli insani gelişmişlik kriterleri içinde ölçmektedir. Bu nedenle bu standartlara ulaşamamak kişide sıkıntı, keder ve özsaygı yitimine neden olabilmektedir (Çabuk, 2003, s.42).

Yoksulluk aile bireyleri üzerinde ekonomik baskı yaratmaktadır. Ekonomik sorunlar hem eşler arasında hem de ebeveyn çocuk arasında ki ilişkileri sosyal, duygusal, bilişsel, davranışsal yönden olumsuz etkilemektedir (V. Doğan, 2011, s.33).

Yoksulluğun en doğrudan sonucu açlıktır. Aç olan kişinin vücudunda bulunan hormonlarda yıkıcılık başlar. Metabolizma kişiyi giderek huzursuz ve sinirli hale getirir. Dolayısı ile açlık kişi için hakiki bir şiddet biçimine dönüşebilmektedir (Hatun, Etiler & Gönüllü, 2003, s. 252). Yoksul ailelerde yaşanan sıkıntılar şiddetle sonuçlanabilmektedir. Erkekler eşlerine şiddet uygularken, şiddet gören kadında çocuklarına şiddet gösterebilmektedir (Arıkan'dan aktaran Kurnaz, 2010, s.17).

Kırsal alandan kentlere göçlerin yaşanması ile kırsal yoksulluğun kentte ki işsizlikle birleşmesi sonucunda yoksulluk da aynı zamanda kente göç etmiş olmaktadır. Ayrıca sosyo-kültürel olarak kent yaşamına uyum sağlayamayan insanlar bir yerde kümelenmek zorunluluğu yaşamışlardır. O nedenle Erzincanlılar, Sivaslılar, Rizeliler….gibi kentlerde küçük yöre mahalleleri ile kişiler eski yaşantılarını devam ettirmişlerdir. İstanbul bunun en belirgin örneğidir. Bu durum aslında yoksulluğun mekânsal yaşamdaki sosyal dışlanma etkilerindendir (Eş & Güloğlu, 2004, s.89).

2.8. Yoksulluğun Kadınlar Üzerine Etkileri

Yoksulluktan en çok etkilenen gruplardan birisi de kadınlardır. Bunun temel nedeni toplumsal cinsiyet ile ilişkilendirilmektedir. Kadının işe katılımı, aile içi eşitsizlikler,

eğitimsizlik ya da eğitim oranlarının düşük olması gibi faktörler kadınların yoksulluğunu etkilemektedir. Kadının işe katılımının az ve oldukça zor olması çalışsalar da düşük ücretlerde çalışmak zorunda olmaları, kadınların kendi çocuklarına bakma sorumlulukları nedeni ile işe katılamamaları, çalışamayan kadının eşine ekonomik bağımlı olmasını zorunlu kılmaktadır. Aile içi eşitsizlikler; bazı ailelerde ki sosyal ilişkilere göre kız çocuklarının eğitimine yeterince olanak sağlamaması, erkek çocuklarına daha çok önem vermeleri daha çocukluktan itibaren kadınların eşitsizliği içselleştirmelerine neden olabilmektedir. Eğitimsizlikten kaynaklanan sorun ise; kadınların düşük ücretle niteliksiz işlerde, sosyal güvencesi olmayan sektörlerde çalışmak zorunda kalmaları nedeni ile yoksulluk kadınlaşmakta ve kalıcı bir durum haline gelebilmektedir. Çalışan kadınlar ise, ekonomik yoksulluk yaşamasalar da ev içi ve çocuk bakımı sorumlulukları nedeni ile evlerinde daha çok çalışmak zorunda olmaları nedeni ile "zaman yoksulluğu" yaşamaktadırlar (Topgül, 2013, s.290). Kadın reisli ailelerde ise yoksulluk çocuklara geçerken kadın reisli aileler "yoksulların yoksulu" olarak sınıflandırılabilmektedir (Kurnaz, 2010, s.18-19).

2.9. Yoksulluğun Çocuklar Üzerine Etkileri

Yoksulluk, büyütmekte olan çocuklar için özellikle zararlı olabilmektedir. Yoksulluk yüzünden kötü beslenme ve hastalık durumları ortaya çıkabilmekte, eğitim yarıda kesilebilmekte ve çocuklar şiddetin, sömürünün, ayrımcılığın, dışlanmanın ve ihmalin tüm biçimlerine maruz kalabilmektedir. Yoksul çocukların ileride yoksul yetişkinler olma olasılığı yüksektir (Altıparmak, 2008, s.85; UNICEF, 2011, s.1).

Kurnaz (2009) çalışmasında, yoksulluk nedeniyle fiziksel gereksinimleri karşılanamayan çocukların kendilerini güvende hissedememeleri ve bunun sonucu olarak da kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmiştir.

Yoksulluk, çocukların yaşamlarının sonraki zamanlarında suça yönelmelerine, okulu bırakmalarına, erken yaşta evlenmelerine ve çocuk sahibi olmaları gibi olumsuzluklarla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır (Orme ve Cain, 2006, s.1'den aktaran Kurnaz, 2009, s.37).

İşsizlik, ailenin yoksulluğunun en temel nedenidir. Çocukların yoksulluğu ise ailenin yoksulluğu ile birebir ilişkilidir (Hatun, 2002, s.15). Yoksulluk bir miras olarak sonraki kuşaklara aktarılarak bir kısır döngü oluşturmaktadır. Yoksulluk ve evdeki bireylerin

sayısının artışı evde paylaşılan besinin azalmasına neden olmaktadır. Kişi aç kalmaktadır ve bu durum yoksulluğun direkt sonucudur. Aç kalan bireyin vücudunda hormonların yıkıcı etkisi ile bireyde sinirlilik, huzursuzluk, hırçınlık ve bunun da sonucunda şiddet kaçınılmaz olmaktadır. Büyüme sürecinde olan çocuk için ise yeni ve hızla oluşan vücudunda ki hücreler için besin öğelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısı ile yoksulluğun çocuklar üzerindeki en bilinen etkisi beslenme yetersizliği ve bunun sebep olduğu sonuçlarıdır. Düşük doğum ağırlıklı bebekler, sağlıksız fiziksel ortam; menenjit, enfeksiyonal hastalıklar sık görülmekte ve enfeksiyon-malnütrisyon (beslenme yetersizliği sonucu oluşabilecek hastalıklar) kısır döngüsü kaçınılmaz olmaktadır. Yoksulluğun en ileri evresinde ise kişi hayatını kaybedebilmektedir. Yoksulluğun çocukların sağlığı üzerindeki etkisi aşağıdaki şema ile özetlenmektedir (Hatun, Etiler & Gönüllü, 2003, s.252).

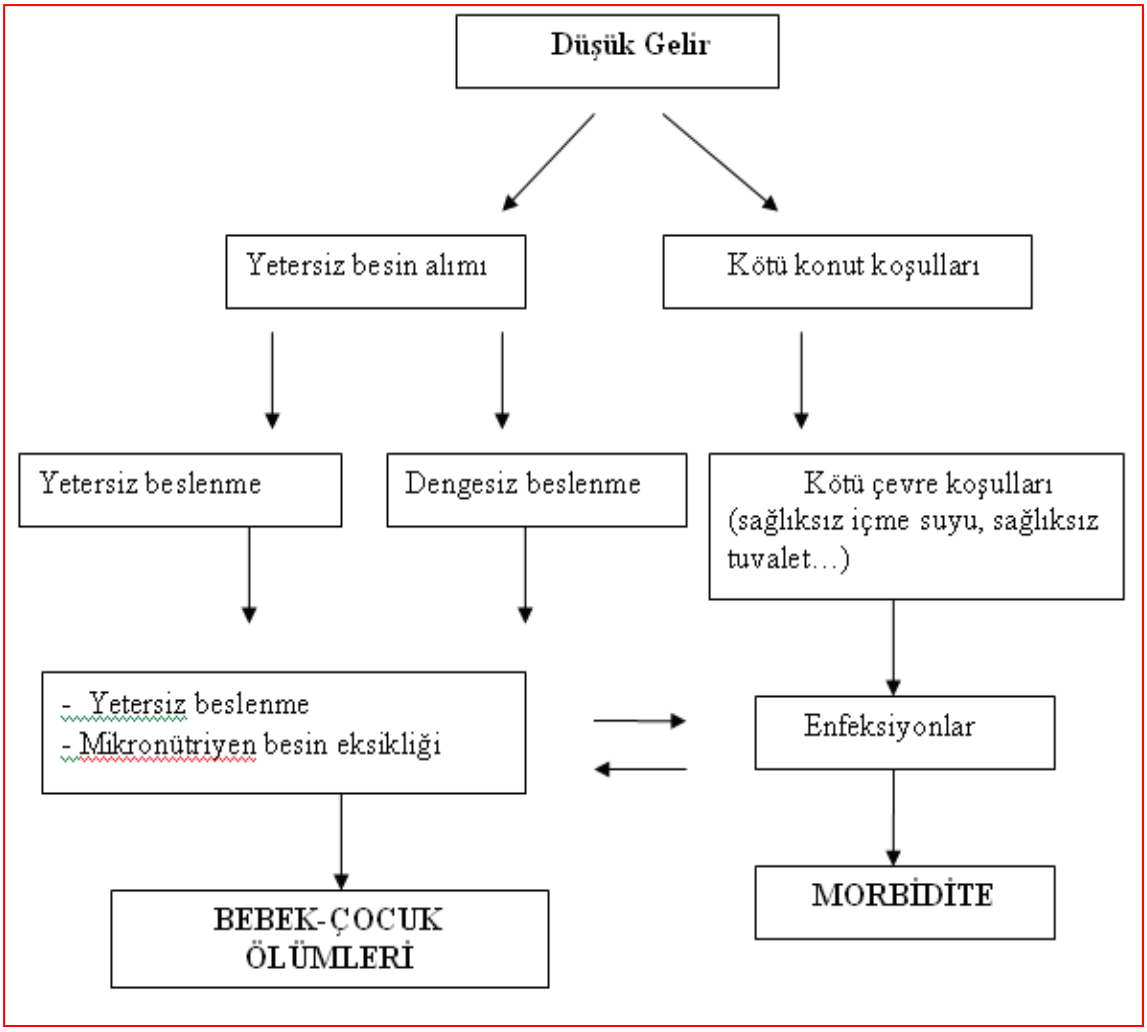

Şekil 4. Yoksulluğun çocukların sağlığı üzerindeki etkisi. Kaynak: ‘‘Yoksulluk ve Çocuklar Üzerine Etkileri’’. Hatun, Etiler & Gönüllü, 2003, *Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi,* 46, s.252’den ulaşılmıştır.

Yoksulluğun çocukların sağlığı üzerinde olumsuz etkileri bulunduğu bilinmektedir.

Yoksulluk içinde büyüyen çocuklar genellikle,

- Sağlıklı bir yaşam için gerekli asgari fiziki koşulları sağlamayan barınma koşullarında yaşamlarını sürdürmektedir,
- Sağlıklı bedensel ve zihinsel gelişim gerekli olan besin maddelerini sağlayamamanın yanı sıra bazı durumlarda açlık sorunuyla dahi karşılaşmaktadır,
- İlk iki maddede ki durumla yaşamlarını sürdürmek zorunda kaldıkları için yoksulluk sorunu yaşamayan çocuklara göre daha çok sağlık sorunu yaşamaktadır,
- Sağlık sorunu yaşadıkları zaman da ne yazık ki gerekli tıbbi desteği almakta güçlükle karşılaşmaktadır (Kurnaz, 2009, s.37).

Kişilerin hayatında var olan yoksulluk öğeleri, kişinin sağlığı üzerinde olumsuz etkileri beraberinde getirmektedir. Bu olumsuz etkiler ise; sık hastalık, ağır bulaşıcı kronik hastalık, sakatlık, ruh hastalıkları, alkolizm, tütün tüketimi, intihar, şiddet, düşük doğum ağırlığı, anne ve bebek ölümleri, sık erken ölüm, kalıtsal hastalık….vb. olarak sıralanabilmektedir (Dedeoğlu, 2004, s.52).

2.10. İlgili Araştırmalar

Güneş (2009) çalışmasında, Türkiye'de 1990 yılından sonra yoksulluk konusu ile ilgili yapılan akademik çalışmaları bibliyografik açıdan değerlendirmek ve araştırmacılara genel bir tablo çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmada 1990 yılı sonrasında yayınlanan yoksulluk konulu çalışmalar yayın türlerine göre tezler, kitaplar, kitap içinde ve süreli yayınlarda yer alan makaleler olarak dört grupta incelenmiştir. Araştırma raporları ile birlikte ele alınan kitaplar için 97, üniversite ve uzmanlık tezleri için 132, son olarak kitap içinde 448 ve süreli yayınlarda 329 olmak üzere 777 makale künyesi, toplamda 1006 bibliyografik künye üzerinde içerik analiz yöntemi uygulanarak 1990 sonrası Türkiye'de üretilen yoksulluk çalışmaları değerlendirilmiştir. Üniversitelerde yoksulluk başlıklı hazırlanan tezler 125 (100 yüksek lisans, 25'i doktora), uzmanlık tezleri ise yedi olmak üzere toplam 132 kaynağa araştırmacı tarafından erişilmiştir. 2000 yılından sonra 118 tez yapılmıştır. Tezlerin neredeyse hepsi Türkiye'deki yoksulluk sorununa odaklanmış olup, Türkiye'ye yönelik analiz, tespit ve çözüm önerilerini kapsayıcı niteliktedir denilebilir. Yapılan araştırmalardan anahtar kelimesi "çocuk ve sokak çocukları'' ile ilgili toplam dört

araştırma tespit edilmiştir. Kentsel yoksulluk araştırma sayısı en fazla olup sayısı 20'dir. Kentsel yoksulluk; kadın yoksulluğu, suç, geçim/baş etme stratejileri, çocuk yoksulluğu, sokak çocukları ve yerel yönetimler kavramları ile birlikte işlenmiştir. Başlıklarda en fazla yer alan terimler arasında dezavantajlı gruplardan çocuk başlığı çoğunlukla kent kapsamında sokaklarda çalışan çocuklar ile suç bağlamında ele alınmıştır. Hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinde yoksulluktan olumsuz olarak en çok etkilenen sosyal grupları; kadınlar, çocuklar, engelliler ve göçmenler oluşturmaktadır. Araştırmalarda ele alınan ilk üç il Ankara (on), İstanbul (beş), Diyarbakır (üç)'dır. 2001 yılından itibaren süreli yayınlarda yoksulluk başlıklı makalelerin sayısında artış olduğu görülmektedir. Süreli yayınlar makale başlıklarının terimsel analizine bakılacak olursa çocuk ile ilgili makale sayısı dokuz olarak belirtilmiştir. Göç ve kentsel yoksulluk bağlamında ele alınan sokak çocukları ve sokakta çalışan çocuklar 2002 yılından itibaren makalelerde kullanılmaya başlamıştır. Araştırmacı özellikle 2000 sonrası yoksulluk araştırmalarına ilginin fazla olması nedeniyle konu ile ilgili çalışmaların toplandığı özel bir bilgi merkezinin olması gerektiğini vurgulamıştır.

Sipahi (2006) araştırmasında, Konya'da kent yoksullarının genel durumlarının ortaya konulması, bu kesimin başta sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile bugüne ve geleceğe yönelik değerlendirme, düşünce ve beklentileri, kentsel yaşama katılımları bir anlamda kentlileşme dereceleri ve toplumsal sorunlara bakış açıları arasındaki ilişkilerin belirlenmesini amaç edinmiştir. Konya'nın merkez ilçelerinde yer alan, on iki farklı mahallede, toplam 338 kişi ile görüşülerek yapılan alan araştırmasından elde edilen bulgulara göre; Konya'da yoksulluğun en belirgin yüzleri başka memleketlerden göç etmiş olan insanlardır. Araştırmaya katılanların büyük bir kısmı Konya dışından göç etmiştir. Konya'da kent yoksullarının ekonomik, kültürel ve sosyal bir çok sorunla karşı karşıya oldukları, yeterli eğitim ve sağlık hizmeti alamadıkları, iş güvenliği ve sosyal güvenceden yoksun oldukları, kadınların izole bir yaşam sürdürdükleri ortaya çıkmıştır.

Altıparmak (2008) çalışmasında, uluslararası hazırlanan raporlarda yoksulluktan en çok etkilenen grup olan çocukların ne şekilde etkilendiklerini sayısal ifadelerle tespit etmek amacıyla planlamıştır. Araştırmacı UNICEF'in 2005-2006 yıllarında yayınladığı yoksulluk, yoksunluk ve çocuk sağlığı raporlarından ve 2002 "Dünya sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi"nin küresel yoksullukla ilgili raporundan ve Türkiye'de DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü) (2005) yoksulluk araştırma raporlarından yararlanmıştır. Rapor sonuçlarına göre; gelişmekte olan ülkelerde her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksun,

her beş çocuktan biri temiz içme suyu bulamamakta, her yedi çocuktan birinin en temel sağlık hizmetlerine ulaşamadığı tespit edilmiştir. Türkiye'de ise yoksulluğun göstergelerinden çocuk sağlığı verilerine göre; 1000 çocuktan 28'inin bir yaşına gelmeden ve 1000 çocuktan 32'sinin beş yaşına gelmeden hayatını kaybetmektedir. Bu çalışmada, yoksulluk çocukları; sosyal, duygusal, yaşama, büyüme gibi birçok yönden geleceğini tehdit ettiği vurgulanmıştır. Yoksullukla mücadelede ise; eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, adalet ve politik eksikliklerin düzenlenmesi ve UNICEF'in çocuk yoksulluğunu önleme stratejilerinin dikkate alınmasını önermiştir.

Aksan (2009) çalışmasında, Konya'da Selçuklu ve Karatay ilçelerindeki dağılımlar dikkate alınarak 1080 kişiyle görüşme yapılmıştır. Katılımcılara aylık harcama, aylık gider, giderleri ödeyebilme gücü, istenilen hayat için asgari ihtiyaç duyulan paranın miktarı,...vb. gibi kişilerin maddi imkanlarına yönelik sorular sorulmuştur. Katılımcılara ihtiyaç duyduklarında ilk nereye başvuracakları sorulduğunda ise, öncelikle ailelerine sonra akrabalarına üçüncü olarak da dernek vakıf gibi kuruluşlara başvuracaklarını belirtmişlerdir. Araştırmada yoksul insanlara öncelikle devletin yardım etmesi gerektiği yargısına katılımcıların çoğunun katıldığı, insanların çok çalışma ve emek sarf etme ile giderilebilecek bir durum olduğunu düşünülerek eğitimle de yoksulluğun önlenebileceği sonucuna varılmıştır.

Kızılgöl ve Demir (2010) araştırmasında, 2002-2006 yılları arası Türkiye'deki hane halklarının gelirlerine ve tüketim harcamasına göre yoksulluğu belirleyen unsurları tespit etmek amacıyla planlanmıştır. Yoksulluğu belirleyen unsurlar logit yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmada, hane halkı reisinin yaşı ve eğitim düzeylerinin artmasıyla yoksulluğun azaldığı, hane halkı büyüklüğünün artmasıyla yoksulluk riskinin arttığı tespit edilmiştir. Kırsal alanda oturanların kentsel yerdeki insanlara göre daha yoksul olduğunu, tarım ve inşaat sektörüne kıyasla, ticaret ve hizmet sektöründe çalışanların yoksulluk tehlikesiyle daha az karşılaştığı saptanmıştır. Çalışmada yoksulluğun en fazla 2002 yılında olduğu ve 2006 yılında ise yoksulluğun en az düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Arpacıoğlu ve Yıldırım (2011) çalışmasında, Dünya'da ve Türkiye'de yoksulluğu analiz etmek amacıyla planlamıştır. Çalışmada yoksulluğun göstergeleri ile yoksullukla mücadele yöntemleri arasında sıkı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.. Yoksullukla mücadelede dolaylı mücadele ve doğrudan mücadele yaklaşımları incelenmiştir. Dolaylı mücadele yaklaşımı; hızlı büyüme yoluyla yoksul kesimin gelirlerini ve hayat standartlarını arttırmayı ön plana

çıkartmakta iken doğrudan mücadele yaklaşımında yoksulların kullandığı mal ve hizmetlere karşılıksız yardım verilmesi, asgari ücret, istihdamı arttırmaya yönelik çeşitli proje ve önlemler, yoksullara yönelik kredi programları ve çeşitli çocuk eğitim ve beslenme programlarını ön plana çıkarmaktadır. Bu çalışmada yoksullukla mücadelede en etkili çözüm yolu olarak dolayı ve doğrudan mücadele yaklaşımlarının birlikte yürütülmesi gerektiği önerilmiştir.

Durgun (2011) çalışmasında, yoksulluğun çocukların gelişimini ve geleceğini nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla planlamıştır. Araştırmada uluslararası ve ulusal literatürde çocukların yoksulluktan nasıl etkilendiklerine ilişkin literatürler derlenmiştir. Çalışmada yoksulluğun hemen herkesi etkilediği ancak en çok çocukları etkilediği vurgulanmıştır. Yoksul ailelerin çocuklarını bir geçim kaynağı olarak görmeleri nedeniyle çok çocuğa sahip oldukları ve bunlardan da kız çocukların yoksulluktan daha fazla etkilendikleri üzerinde durulmuştur. Yaş, cinsiyet, aile kavramı gibi öğelerin varlığı nedeniyle parasal olarak çözüm yaklaşımının çocuk yoksulluğunda etkili bir çözüm olmadığı üzerinde durulmuştur. Öncelikle çocuklara yönelik olmak üzere sağlık ve eğitim alanında seviyenin yükseltilmesi, işsizlik sorununun çözülmesi özellikle kadınlarında iş gücüne dahil edilmesi önerilmiştir.

Doğan, V. (2011) çalışmasında, 8-14 yaşlarındaki 40 çocuk üzerinde yoksul çocukların yoksulluktan duygusal ve davranışsal nasıl ve ne şekilde etkilendikleri ve sonucunda duygu, düşünce ve davranışlarını ortaya çıkarmak amacıyla planlanmıştır. Çocukta yoksulluk olgusunun en ciddi etkisi beslenme yetersizliği olduğu, sağlık sorunlarının ciddiyetini koruduğu üzerinde durulmuştur. Çalışmada; araştırmaya katılan çocukların tamamının eğitimine devam ettiği, anne-babalarının ilkokul mezunu olduğu ancak anneler arasında okuma, yazma bilmeyenlerin azımsanmayacak sayıda olduğu ortaya çıkmıştır. Ailelerin iyi durumda olmayan konutta yaşadıkları, yoksulluk yaşamının annelerde sinirsel rahatsızlıklar yaşattığı, eşler arasında yaşanan çatışmalarda çocuklarında tanık olması karşısında annelerin çaresizlik yaşadıkları ve aynı zamanda vurdumduymaz davrandıkları tespit edilmiştir. Araştırmacı; çocukların temel ihtiyaç gereksinimlerini (barınma, beslenme, sağlık, eğitim…) sosyal devletin zorunlu olarak karşılaması gerektiği, yapılan yardımların daha çağdaş bir uygulama ile çocuk odaklı bir yaklaşımla yapılması gerektiği, yoksul ailelerin sorunlarının birebir onlardan tespit edilmesi gerektiği, sosyal hizmet uzmanı, sosyolog, psikolog gibi konu uzmanlarının sayısı artırılarak sosyal ve duygusal gelişimlerini sağlayacak uygulamaların yapılması gerektiği, çocuğun aile ve arkadaşlarıyla

birlikte kaliteli zaman geçirmelerini sağlayacak etkinliklerinin sürekli ve düzenli bir şekilde planlamasının yapılması gerektiği önerisinde bulunmuştur.

Özbek (2011/2) çalışmasında, Kırıkkale il merkezinde yaşanan yoksul ailelerin durumunu ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmaya Kırıkkale'de yaşayan 400 yoksul aile katılmıştır. Araştırmada; Ailelerin (açlık sınırı altında yaşayan) yardımlar sayesinde ayakta durabildikleri belirlenmiştir. Ailelerin büyük bir kısmı düşük fiyatlı kiralık evlerde oturmakta olduğu ve konutların sağlıklı yaşama uygun olmayan konutlar olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada ailelerin %97 nakit yardımı, %78 yakıt yardımına ihtiyaç duyduklarını çeşitli kurumlardan yardım almalarına rağmen nakit yardımını çok az miktarda alabildikleri tespit edilmiştir. Çalışmada birbirinden kopuk çalışan yardım kuruluşlarının birlikte uyumlu/koordineli çalışması gerektiği önerisinde bulunmuştur. Söz konusu yardım kuruluşlarının sayısının artırılması, özellikle "mikrokredi projesi''nin yoksulluktan kurtulmada iyi bir çözüm olması gerektiği önermiştir. Yasada yoksulluk nakdi yardımların genişletilmesi ve artırılmasını önermiştir. Ayrıca yoksul ailelere gelirlerini aşmayacak ve zorlanmayacakları şekilde sosyal konutlar (verdiği kira oranınca) inşa edilmesi önerilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, ölçme araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma Ankara ilinin Keçiören ilçesinde yaşayan ortaokul öğrencilerinin yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla planlanmış nicel bir çalışmadır. Nicel araştırma, olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türüdür. (Kafadar & Akman, 2014, s.9-12).

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri; geçmişte veya hala şimdiki zamanda var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan birey, nesne ya da olay kendi koşulları içinde ve olduğu gibi belirtilmeye çalışılır (Karasar, 2009, s.77).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara ilinin Keçiören ilçesinde yaşayan ve araştırmacının da görev yaptığı Tarhuncu Ahmet Paşa Ortaokulunda öğrenim gören 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen

220 kız ve 180 erkek öğrenci olmak üzere toplam 400 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemiyle yapılmıştır.

Araştırma için seçilen Tarhuncu Ahmet Paşa ortaokulunda 865 kız 850 erkek öğrenci olmak üzere toplam 1.715 öğrenci öğrenim görmektedir. Araştırma örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için aşağıdaki tablodan yararlanılarak % 95 güven aralığında, ±0,05 örnekleme hatası ile 1.715 evren büyüklüğü için gerekli örneklem büyüklüğü n= 313 olarak belirlenmiştir (Ural & Kılıç, 2013, s.47). Araştırmanın güvenirliliğini artırmak için bu değer 400'e tamamlanmıştır.

Tablo 2.

Evren Büyüklüklerine Karşılık Örneklem Büyüklüğü

N-n	**N-n**	**N-n**	**N-n**	**N-n**
10 -10	100-80	280-162	800-260	2800-338
15-14	110-86	290-165	850-265	3000-341
20-19	120-92	300-169	900-269	3500-346
25-24	130-97	320-175	950-274	4000-351
30-28	140-103	340-181	1000-278	4500-354
35-32	150-108	360-186	1100-285	5000-357
40-36	160-113	380-191	1200-291	6000-361
45-40	170-118	400-196	1300-297	7000-364
50-44	180-123	420-201	1400-302	8000-367
55-48	190-127	440-205	1500-306	9000-368
60-52	200-132	460-210	1600-310	10000-370
65-56	210-136	480-241	1700-313	15000-375
70-59	220-140	500-217	1800-317	20000-377
75-63	230-144	550-226	1900-320	30000-379
80-66	240-148	600-234	2000-322	40000-380
85-70	250-152	650-242	2200-327	50000-381
90-73	260-155	700-248	2400-331	75000-382
95-76	270-159	750-254	2600-335	100000-384

(α=0,05; H=±0,05 ve oranlar p=0,5; q=0,5 için). Kaynak: Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi. Ural & Kılıç, 2013, s. 47'den ulaşılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Sosyal bilimlerde araştırma verilerinin toplanmasında en çok kullanılan tekniklerinden biri olan anketten yararlanılmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında (EK'1'deki) anket formu kullanılmıştır. Anket formu, konu ile ilgili kaynaklar ve literatür araştırmalarından yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Anket insanların hayat şartlarını, görüşlerini, davranışlarını veya tutumlarını ortaya çıkarmaya yönelik bir takım sorulardan oluşan bir araştırma materyalidir (Büyüköztürk vd., 2013, s.124).

Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formunun ölçme hedeflerine uygun olup olmadığının belirlenmesi için uzman görüşüne başvurulmuştur. Hazırlanan anket formu öncelikle araştırmaya dahil olmayan 30 öğrenci grubuna araştırmacı tarafından uygulanmış ve anket formunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Keçiören İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurularak araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli olan izin onayı alınmıştır (EK2). Daha sonra 400 ortaokul öğrencisine araştırmada kullanılan anket formu dağıtılmış ve cevaplamaları araştırmacı tarafından istenmiştir (EK1).

Hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde; katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf, anne-babanın mesleği, anne- babanın eğitim durumu, kardeş sayısı, ikamet edilen konutun durumu vb. demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almıştır. Anket formunun ikinci bölümünde; yoksulluk kavramı, yoksulluktan etkilenme durumu soruları ile yoksulluk olgusunu ölçmeye yönelik likert tipinde 13 maddeden oluşan tanımlama cümleleri hazırlanmıştır. Yine ikinci bölümde katılımcıların yoksulluk olgusu ile ilgili bilgi düzeylerini ve görüşlerini ölçmek üzere likert tipinde hazırlanan 32 maddelik ifade cümlelerinden oluşan bir bölüme yer verilmiştir.

Likert tipi derecelendirme ölçekleri daha çok tutum gibi psikolojik özelliği ölçmede, belli bir konudaki görüşleri veya bir davranışın gözlenme sıklığını belirlemede kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2013, s. 129).

Hazırlanan anket formundaki 13 maddelik ve 32 maddelik likert tipinde hazırlanan sorular alan uzmanları tarafından soruların uygunluğu bakımından değerlendirilmiştir. Anket formundaki ölçek ifadelerine 3- Kesinlikle katılıyorum, 2- Biraz katılıyorum, 1- Hiç katılmıyorum şeklinde puanlarla değerlendirmeye alınmıştır.

Anket formunun ikinci bölümünde üçlü likert tipi hazırlanan 13 maddelik ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0,840 hesaplanarak güvenilir bulunmuştur. Yine ikinci bölümün

üçlü likert tipi 32 maddelik yoksulluk ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısı 0,866 olarak hesaplanarak güvenilir bulunmuştur.

Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda elde edilen bulgular tablolaştırılarak açıklanmış ve yorumlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada veri analizinde betimsel istatistikler kullanılmıştır. Anket formlarından elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 21.0 (Statistical Package of The Social Sciences) programından yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların kişisel bilgilerini belirleyici verilerin bulunduğu birinci bölüm ve ikinci bölümde yer alan yoksulluk olgusu ve yoksulluk bilgi düzeylerini görüşlerini belirleyici soruların değerlendirilmesi amacıyla yüzde ve frekans dağılımları hesaplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel metotları olan sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır.

Yoksulluk olgusu ve yoksulluk kavramıyla ilgili hazırlanan üçlü likert tipi sorularda Kesinlikle katılıyorum 3 puan, Biraz katılıyorum 2 puan, Hiç katılmıyorum 1 puan olarak puanlanmıştır.

Ağırlıklı ortalamalar yorumlanırken üçlü likert tipi sorular aşağıda belirtildiği gibi puan aralıklarında değerlendirmeye tabi tutulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.
Üçlü Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği Puan Aralıkları Değerlendirmesi

Düzey	Aralık Değeri	Aralık Değeri Anlamı
3 ''Yüksek''	2.34- 3.00	''Kesinlikle Katılıyorum''
2 ''Orta''	1.67- 2.33	''Biraz Katılıyorum''
1 ''Zayıf''	1- 1.66	''Kesinlikle Katılmıyorum''

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Aşağıdaki tablo 4. ve tablo5. 'de katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf, annenin mesleği ve eğitim durumu, babanın mesleği ve eğitim durumu ile kardeş sayısına ilişkin dağılımları verilmiştir.

Tablo 4.
Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Sınıf Gruplarının Demografik Özellikleri (n =400)

Seçenekler	Grup	n	%
Cinsiyet	Kız	220	55,0
	Erkek	180	45,0
Yaş	10 yaş	43	10,8
	11 yaş	106	26,5
	12 yaş	116	29,0
	13 yaş	97	24,3
	14 yaş ve üzeri	38	9,5
Sınıf	5.Sınıf	100	25,0
	6.Sınıf	100	25,0
	7.Sınıf	100	25,0
	8.Sınıf	100	25,0

Katılımcıların; % 55'i kız, % 45'i erkek, % 29'u 12 yaş, % 26,5'i 11 yaş, 24,3'ü 13, % 10,8'i 10, % 9,5'i 14 yaş üzerindedir. Araştırmaya katılan kızların sayıları erkeklerin sayısından fazla olmakla birlikte erkek ve kız katılım oranları arasında çok fazla fark bulunmamaktadır.

Tablo 5.
Katılımcıların Kardeş Sayısı, Ebeveynlerinin Mesleği ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (n=400)

Seçenekler	Grup	n	%
Annenin mesleği	Ev kadını	294	73,5
	Emekli	5	1,3
	İşçi	36	9,0
	Memur	17	4,3
	Serbest meslek	48	12,0
Annenin eğitim durumu	Okur-yazar değil	13	3,3
	İlkokul-Ortaokul mezunu	215	53,8
	Lise mezunu	125	31,3
	Üniversite mezunu	40	10,0
	Lisansüstü ve üzeri eğitim mezunu	7	1,8
Babanın mesleği	Çalışmıyor	11	2,8
	Emekli	37	9,3
	İşçi	98	24,5
	Memur	61	15,3
	Serbest meslek	193	48,3
Babanın eğitim durumu	Okur-yazar değil	9	2,3
	İlkokul-Ortaokul mezunu	158	39,5
	Lise mezunu	169	42,3
	Üniversite mezunu	57	14,3
	Lisansüstü ve üzeri eğitim mezunu	7	1,8
Kardeş sayısı	Tek çocuk sayısı	26	6,5
	Kendisi + bir kardeş	190	47,5
	Kendisi + iki kardeş	126	31,5
	Kendisi + üç kardeş	41	10,3
	Kendisi + dört kardeş	11	2,8
	Kendisi + beş kardeşten daha fazla kardeş	6	1,5

Katılımcıların annesinin % 73,5'i ev kadını, % 12'si serbest meslek sahibi, % 9'u işçi, % 4,3'ü memur, % 1,3'ü emekli olup annelerin % 3,3'ü okuryazar değilken, % 53,8'i ilkokul-ortaokul, % 31,3'ü lise, % 10'u üniversite, % 1,8'i ise lisansüstü ve üzeri eğitim mezunudur. Babalarının meslek durumlarına bakıldığında ise, % 48,3'ü serbest meslek de çalışırken % 24,5'i işçi, % 15,3'ü memur, % 9,3'ü emekli, % 2,8'i işsiz olup babaların %

2,3'ü okuryazar değilken, % 42,3'ü lise, % 39,5'i ilkokul-ortaokul, % 14,3'ü üniversite, % 1,8'i ise lisansüstü ve üzeri eğitim mezunudur. Katılımcıların % 47,5'i bir kardeş, % 31,5'i iki kardeş, % 10,3'ü üç kardeş, % 6,5'i tek çocuk, % 2,8'i dört kardeş, % 1,5'i beş kardeşten fazladır. Katılımcıların annelerinin büyük çoğunluğu ev kadını, babalarının yarısına yakını serbest meslek sahibi, annelerin yarısı ilkokul-ortaokul mezunu, babalarının yarısına yakını lise mezunu olup, büyük çoğunluğunun iki ya da üç kardeşi bulunmaktadır.

Tablo 6.
Katılımcıların İkamet Ettikleri Evin Özelliklerinin Dağılımı (n=400)

Grup	Seçenekler	n	%
İkamet edilen konutun durumu	Kirada oturanlar	119	29,8
	Ev sahibi olanlar	281	70,3
İkamet edilen evin yapısı	Gecekondu	17	4,3
	Apartman dairesi	377	94,3
	Villa	6	1,5
İkamet edilen evin oda sayısı	Bir oda bir salon	7	1,8
	İki oda bir salon	61	15,3
	Üç oda bir salon	265	66,3
	Dört oda bir salon	42	10,5
	Beş ve üzeri oda	25	6,3
İkamet edilen evde araştırmaya katılan öğrenciye ait bir odanın varlığı	Kendine ait odası olanlar	242	60,5
	Kendine ait odası olmayanlar	158	39,5

Araştırmaya katılanların % 70,3'ü ev sahibi, % 29,8'i kiracı olup ikamet edilen evlerin % 94,3'ü apartman dairesi, % 4,3'ü gecekondu, % 1,5'i villa tipidedir. Evlerin % 66,3'ünün üç oda bir salon, % 15,3'ünün iki oda bir salon, % 10,5'inin dört oda bir salon, % 6,3'ünün ise beş ve üzeri odası olup %1,8'inin ise bir oda bir salonu bulunmaktadır. Yaşanılan evlerin % 60,5'inde katılımcıların kendine ait odası varken % 39,5'inin kendine ait odası bulunmamaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun apartman dairesinde oturduğu, oturduğu evin kendilerinin olduğu ve kendisine ait odasının olduğu söylenebilir.

Tablo 7.
Katılımcıların Sağlık Güvencesi Durumlarının Dağılımı (n=400)

Seçenekler	Grup	n	%
Ailenin sosyal güvence durumunun varlığı	Sosyal güvencesi var	349	87,3
	Sosyal güvencesi yok	51	12,8
Hastalık durumunda başvurulan sağlık kuruluşu	Devlet Hastanesi	212	53,0
	Özel Hastaneler	23	5,8
	Hem devlet hem özel hastaneler	165	41,3
İlaç masraflarını rahatça karşılanma durumu	Rahatça karşılanıyor	370	92,5
	Rahatça karşılanamıyor	30	7,5

Katılımcıların % 87,3'ünün sosyal güvencesinin olduğu % 12,8'inin herhangi bir sosyal güvencesinin olmadığı, hastalandıkları zamanlarda % 53'ünün devlet hastanelerine, % 41,3'ünün hem devlet hem de özel hastanelere, % 5,8'inin ise özel hastanelere başvurdukları, % 92,5'inin ilaç masraflarını rahatça karşılayabildikleri, % 7,5'inin ise ilaç masraflarını rahatlıkla karşılayamadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun sosyal güvencesinin olduğu, ilaç masraflarını da rahatlıkla karşıladıkları söylenilebilir.

Tablo 8.
Katılımcıların Harçlık Alma Durumlarının Dağılımı (n=400)

Seçenekler	Grup	n	%
Anne veya babadan harçlık alma durumu	Haftalık 5 TL ve daha az	134	33,5
	Haftalık 6 TL - 15 TL arası	161	40,3
	Haftalık 16 TL - 25 TL arası	62	15,5
	Haftalık 26 TL - 50 TL arası	20	5,0
	Haftalık 51 TL ve üzeri	7	1,8
	Harçlık almıyorum	16	4,0
Harçlık alma durumunda paranın kullanım durumu	Parasını biriktiren	200	50,5
	Okulda yiyecek almak için kullanan	157	39,6
	Sevdiği insanlara hediyeler almak için kullanan	7	1,8
	Hiç biriktirmeyip harcayan	32	8,1

Ailelerinden harçlık alma durumları incelendiğinde katılımcıların % 40,3'ünün ailelerinden haftalık 6-15 TL, % 33,5'i haftalık 5TL ve daha az, % 15,5'inin 16-25 TL, % 5'inin haftalık 26-50 TL, % 1,8'inin 51 TL ve üzeri harçlık aldıkları ancak % 4'ünün ailelerinden harçlık almadıkları, ailelerinden harçlık alanların ise; % 50,5'inin parasını biriktirdikleri, % 39,6'sının okulda yiyecek almak için harcadıkları, % 8,1'inin ise hiç biriktirmeyip parasını harcadıkları, % 1,8'inin ise sevdiği insanlara hediyeler almak için harcadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların yarıya yakını 6-15 TL, cep harçlığı aldığı ve aldıkları cep harçlıklarını, yarısı biriktirirken yarısının da okulda yiyecek almak için harcadıkları söylenebilir.

Tablo 9.
Katılımcıların Temel İhtiyaçlarının Kimler Tarafından Karşılandığının Dağılımı (n=400)

Temel İhtiyaçların Karşılanma Durumu	Her zaman ailem tarafından karşılanmaktadır.		Her zaman ailem dışındaki kişiler tarafından karşılanmaktadır		Bazen ailem bazen de ailem dışında ki kişiler tarafından karşılanmaktadır	
Seçenekler	n	%	n	%	n	%
Kıyafet	355	88,8	6	1,5	39	9,7
Ayakkabı	376	94,0	8	3,0	16	5,0
Yiyecek	387	96,8	4	1	9	2,2
Okul araç gereçleri	382	95,5	5	1,3	13	3,2
İstediği herhangi özel bir şey…	311	88,9	11	3,1	28	8

Katılımcıların; yiyeceklerinin % 96,8'i, okul araç gereçlerinin % 95,5'i, ayakkabılarının % 94'ü, kıyafetlerinin % 88,8'i daima ailesi tarafından temin edilmektedir. Bazen ailesi bazen de ailesi dışındaki kişiler tarafından ya da daima ailesi dışındaki kişiler tarafından karşılanma durumları % 1,5 – % 9,7 arasında değişen oranlardadır. Bu sonuca göre katılımcıların temel ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunu her zaman aileleri tarafından temin edildiği görülmektedir.

Tablo 10.
Katılımcıların Yoksulluk Tanımını Bilme Durumlarının Dağılımı

Seçenekler	n	%
İşsizlik	38	9,5
Yoksulluk	307	76,8
Borçlanma	52	13,0
Zenginlik	3	0,8
Toplam	400	100,0

‘‘Temel ihtiyaçların karşılanmaması durumu nedir?’’ sorusuna katılımcıların % 76,8’i yoksulluk, % 13’ü borçlanma, % 9,5’i işsizlik, % 0,8’i zenginlik olarak cevap vermişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu temel ihtiyaçların karşılanmaması durumunu yoksulluk olarak cevaplamışlardır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun yoksulluk kavramı hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Bilgili (2003) çalışmasında, yoksulluğu kişinin hayatını asgari düzeyde devam ettirebilmesi için temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak bir gelirden yoksun bulunması durumu olarak tanımlamıştır. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

Tablo 11.
Katılımcıların Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Standart Sapma ve Aritmetik Ortalaması

Seçenekler	Kesinlikle katılıyorum		Biraz katılıyorum		Hiç katılmıyorum		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	n	%	$\bar{x}$	ss
Açlık gelir	259	64,8	118	29,5	23	5,7	400	100	2,59	,598
Giyeceği olmayan insan gelir	223	55,8	150	37,5	27	6,7	400	100	2,49	,621
Evsiz insan gelir	250	62,5	109	27,3	41	10,2	400	100	2,52	,675
Kötü koşullarda çalışan insanlar gelir	216	54	128	32	56	14	400	100	2,40	,722
Çocuk işçiler gelir	212	53	123	30,8	65	16,2	400	100	2,36	,748
Hasta olan insanlar gelir	174	43,5	125	31,3	101	25,2	400	100	2,18	,810
Kışın ısınmayan soğuk evler gelir	262	65,5	111	27,8	27	6,7	400	100	2,58	,615
Mutsuz olan insanlar gelir	176	44	124	31	100	25	400	100	2,19	,810
Tuvaleti dışarıda, suyu olmayan/yetersiz olan evler gelir	205	51,3	126	31,5	69	17,2	400	100	2,34	,756
İşsizlik gelir	248	62	125	31,3	27	6,7	400	100	2,55	,619
Parasızlık gelir	297	74,3	88	22	15	3,7	400	100	2,70	,533
Eğitimsiz insanlar gelir	126	54	122	30,5	62	15,5	400	100	2,38	,740
Çocukların okula gidememesi gelir	235	58,8	113	28,3	52	13	400	100	2,45	,714

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma parasızlık gelir’’ ifadesine katılımcıların büyük çoğunluğu % 74,3 ile kesinlikle katılmakta, % 22’si biraz katılmakta, % 3,7’si hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,70± 0,533) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma kışın ısınmayan soğuk evler gelir’’ ifadesine katılımcılar; % 65,5 ile kesinlikle katılmakta, % 27,8 biraz katılmakta, % 6,7 hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,58± 0,615) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma açlık gelir’’ ifadesine katılımcıların % 64,8 kesinlikle katılmakta, % 29,5 biraz katılmakta, % 5,7’si hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye yüksek($\overline{x}$=2,59± 0,598) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma evsiz insan gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 62,5’i kesinlikle katılmakta, % 27,3’ü biraz katılmakta, % 10,2’si hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,52± 0,675) düzeyde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma işsizlik gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 62’si kesinlikle katılmakta, % 31,3’ü biraz katılmakta, % 6,7’si hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,55± 0,619) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma çocukların okula gidememesi gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 58,8’i kesinlikle katılmakta, % 28,2’si biraz katılmakta, % 13’ü hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,45± 0,714) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma giyeceği olmayan insan gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 55,8’i kesinlikle katılmakta, % 37,5’i biraz katılmakta, % 6,7’si hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,49± 0,621) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma kötü koşullarda çalışan insanlar gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 54’ü kesinlikle katılmakta, % 32’si biraz katılmakta, % 14’ü hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,40± 0,722) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma eğitimsiz insanlar gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 54’ü kesinlikle katılmakta, % 30,5’i biraz katılmakta, % 15,5’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,38± 0,740) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma çocuk işçiler gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 53’ü kesinlikle katılmakta, % 30,8’i biraz katılmakta, % 16,2’si hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,36± 0,748) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma tuvaleti dışarıda, suyu olmayan/yetersiz olan evler gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 51,3’ü kesinlikle katılmakta, % 31,5’i biraz katılmakta, % 17,2’si hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,34± 0,756) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma mutsuz olan insanlar gelir’’ ifadesine katılımcıların, % 44’ü kesinlikle katılmakta, % 31’i biraz katılmakta, % 25’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta (2,19± 0,810) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Yoksulluk denilince ilk aklıma hasta olan insanlar gelir’’ ifadesine katılımcıların % 43,5’i kesinlikle katılmakta, % 31,3’ü biraz katılmakta, % 25,2’si hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,18± 0,810) düzeyde katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 12.
Katılımcılara Göre Yoksulluktan En Çok Etkilenenlerin Dağılımı

Seçenekler	n	%
Anne	13	3,3
Baba	25	6,3
Çocuklar	200	50,0
Hepsi	162	40,5
Toplam	400	100,0

Katılımcıların % 50’si çocukların, % 40,5’inin ailedeki herkesin (anne - baba ve çocukların), % 6,3’ü babaların, % 3,3’ünün ise annelerin yoksulluktan en çok etkileneceğini belirtmişlerdir. Altıparmak (2008) ve Hatun, Etiler, Gönüllü (2003) çalışmalarında, yoksulluktan etkilenen en duyarlı grubun çocuklar olduğunu, yoksulluğun çocukları; sosyal, duygusal, yaşama, büyüme gibi birçok yönden geleceğini tehdit ettiği sonucuna varmışlardır. Araştırmaların sonuçları yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

Tablo 13.
Katılımcılara Göre Yoksulluğun Aile Bireylerini Etkileme Durumlarının Dağılımı

Seçenekler	n	%
Ailedeki çocukların bir işte çalışmasına neden olur.	90	22,5
Aile bireyleri arasında aile içi demokrasinin azalmasına neden olur.	10	2,5
Ailede ekonomik sorunlar ortaya çıkmasına neden olur.	102	25,5
Aile içi şiddetin daha sık yaşanmasına neden olur.	31	7,8
Kırsal alandan kentlere göçlerin yaşanmasına neden olur.	16	4,0
Hepsi	136	34,0
Hiçbiri	15	3,8
Toplam	400	100,0

Katılımcıların % 34'ü yukarıdaki tabloda ifade edilen durumlardan (hepsinden) etkilenebileceğini, % 25,5'i ailede ekonomik sorunların ortaya çıktığını, % 22,5'i yoksulluğun ailedeki çocukların bir işte çalışmasına neden olduğunu, % 7,8'i aile içi şiddetin daha sık yaşandığını belirtirken aynı zamanda % 4'ü kırsal alandan kentlere göçlerin yaşanmasına, % 3,8'i ifade edilen durumların hiçbirinden etkilenmeyeceğini, % 2,5'i ise aile bireyleri arasında aile içi demokrasinin azaldığını belirtmişlerdir. Katılımcıların yoksulluğun sonunda; ailede ekonomik sorunların ortaya çıktığını ve çocukların bir işte çalışmak zorunda kalabileceklerinin farkında oldukları söylenebilir. Öngel, Bedir, Karakaya, Kılıç ve Tokuroğlu (1997) tarafından yapılan araştırmalarda, yoksul ailelerin çocuklarının bir işte çalıştığı ve daha çok aile gelirine katkıda bulunmak ya da ailenin ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile çalıştıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

Tablo 14.
Katılımcıların Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Standart Sapma ve Aritmetik Ortalaması

		Kesinlikle katılıyorum		Biraz katılıyorum		Hiç katılmıyorum		Toplam			
	Seçenekler	n	%	n	%	n	%	n	%	$\bar{x}$	ss
Yoksulluk Tanımı	Yoksulluk yeteri kadar düzenli beslenememedir.	184	46	144	36	72	18	400	100	2,28	,750
	Yoksul insanlar yiyecek harcamalarını yeterince karşılayamamaktadır.	223	55,8	135	33,8	42	10,4	400	100	2,45	,677
	Yoksulluk; çok yoksul, az yoksul, yoksul gibi sınıflandırılabilir.	134	33,5	138	34,5	128	32	400	100	2,01	,810
Yoksulluk Türleri	Günlük yeterli besini alamayan insan yoksuldur.	105	26,2	151	37,8	144	36	400	100	1,90	,784
	Bir insan yiyecek ve giyeceğini elde etmesine rağmen hala insanca yaşama imkânına sahip değilse o insan yine de yoksuldur.	133	33,3	142	35,5	125	31,2	400	100	2,02	,804

	Yoksul olan kişi kıyafet almakta çok zorlanır.	210	52,5	161	40,3	29	7,2	400	100	2,45	,627
	Yoksulların eğlence, tatil seyahati yapma imkânları yoktur.	223	55,8	118	29,5	59	14,7	400	100	2,41	,734
	Yoksullar yeterli sağlık hizmeti alamazlar.	188	47	130	32,5	82	20,5	400	100	2,26	,779
	Köyde veya şehirde yaşamak yoksulluğu etkilemez. Yoksul olan her yerde yoksuldur.	205	51,3	134	33,5	61	15,2	400	100	2,36	,733
	Yoksul insanlar toplum tarafından korunup kollanırlar.	160	40	173	43,3	67	16,7	400	100	2,23	,717
Yoksulluk Neden-Sonuç İlişkisi	Eğitim durumu yükseldikçe yoksulluk azalır.	193	48,3	133	33,3	74	18,4	400	100	2,29	,762
	İş imkânı arttıkça yoksulluk azalır.	269	67,3	80	20	51	12,7	400	100	2,54	,710
	Çok çocuklu aileler daha yoksuldur.	122	30,5	162	40,5	116	29	400	100	2,01	,772
	Suçlu insanların yoksul olma olasılığı daha fazladır.	89	22,3	142	35,5	169	42,2	400	100	1,80	,779
	Bir ülkede üretim olmaz ise yoksulluk kaçınılmazdır.	215	53,8	143	35,8	42	10,4	400	100	2,43	,676
	Savaş ve zorunlu göçler yoksulluğun en büyük nedenlerinden biridir.	274	68,5	97	24,3	29	7,2	400	100	2,61	,619
	Yoksul olan kişilerin yaşadıkları evler kötü koşullardadır.	239	59,8	138	34,5	23	5,7	400	100	2,54	,604
Dünyada Yoksulluk	Dünyada her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksundur.	196	49	152	38	52	13	400	100	2,36	,701
	Dünyada her beş çocuktan biri temiz içme suyu bulamamaktadır.	206	51,5	140	35	54	13,5	400	100	2,38	,712
Yoksulluğun Aileler Üzerine Etkisi	Yoksulluk Anne- Babadan çocuklara geçen bir durumdur.	138	34,5	125	31,3	137	34,2	400	100	2,00	,830
	Yoksul ailelerde ölümlerin ya da hastalıkların oranı daha fazladır.	211	52,8	130	32,5	59	14,7	400	100	2,38	,729
	Çocuk yaşta çalışan insanların aileleri yoksuldur.	167	41,8	168	42	65	16,2	400	100	2,25	,719
Yoksulluğun İnsanlar Üzerine Etkisi	Yoksul olan insan aç olduğu zamanlar sinirli ve hırçın olur.	131	32,8	153	38,2	116	29	400	100	2,03	,786
	Yoksul olan insanlar düzenli beslenemezler.	246	61,5	128	32	26	6,5	400	100	2,55	,615
Yoksulluğun Çocuklar Üzerine Etkisi	Yoksul ortama sahip ailede bulunan çocuklar yoksulluktan en çok etkilenen gruptur.	251	62,8	124	31	25	6,2	400	100	2,56	,610
	Yoksulluğun varlığı çocukların sağlıklı ve insanca yaşamasını engellemektedir.	216	54	133	33,3	51	12,7	400	100	2,41	,706
	Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkânları oldukça azdır.	221	55,3	139	34,7	40	10	400	100	2,45	,670
Yoksulluk Olgusuna Çözüm ve Öneriler	Yoksulluğun ortadan kaldırılması devletlerin sorumluluğundadır.	179	44,8	169	42,2	52	13	400	100	2,31	,691
	Yoksulluğun ortadan kaldırılmasını maddi durumu iyi olan insanlar sağlayabilirler.	226	56,5	134	33,5	40	10	400	100	2,46	,671
	Yoksul insanlara sürekli yardım edilmelidir.	235	58,8	133	33,2	32	8	400	100	2,50	,641
	Yoksul insanlara başlangıçta yardım edilmeli, sonrasında üretim yapabilecekleri bir iş imkânı sağlanmalıdır.	296	74	89	22,3	15	3,7	400	100	2,70	,534
	İyi bir yaşam için insanların çalışma - üretim olanaklarının oluşturulması gerekir.	249	62,3	121	30,3	30	7,4	400	100	2,54	,631

Yoksulluk olgusuna ilişkin görüşleri; yoksulluk tanımı, yoksulluk türleri, yoksulluk neden-sonuç ilişkisi, dünyada yoksulluk, yoksulluğun aileler üzerine etkisi, yoksulluğun insanlar üzerine etkisi, yoksulluğun çocuklar üzerine etkisi, yoksulluk olgusuna çözüm ve öneriler başlıkları adı altında sekiz kategoriye ayrılarak incelenmiştir.

‘‘Yoksul insanlar yiyecek harcamalarını yeterince karşılayamamaktadır’’ ifadesine katılımcıların % 55,8’i kesinlikle katılmakta, % 33,8’i biraz katılmakta, % 10,5’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,45 ± 0,677) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksulluk yeteri kadar beslenememektedir’’ ifadesine katılımcıların %46’sı kesinlikle katılmakta, %36’sı biraz katılmakta, % 18’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,28 ± 0,750) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Yoksulluk; çok yoksul, az yoksul, yoksul gibi sınıflandırılabilir’’ ifadesine katılımcıların % 33,5’i kesinlikle katılmakta, % 34,5’i biraz katılmakta, % 32’si hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,01 ± 0,810) düzeyde katıldıkları sonucu elde edilmiştir.

‘‘Yoksulların eğlence, tatil seyahati yapma imkânları yoktur’’ ifadesine katılımcıların % 55,8’i kesinlikle katılmakta, % 29,5’i biraz katılmakta, % 14,8’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,41 ± 0,734) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksul olan kişi kıyafet almakta çok zorlanır’’ ifadesine katılımcıların % 52,5’i kesinlikle katılmakta, % 40,3’ü biraz katılmakta, % 7,3’ü hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,45 ± 0,627) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Köyde veya şehirde yaşamak yoksulluğu etkilemez. Yoksul olan her yerde yoksuldur’’ ifadesine katılımcıların % 51,3’ü kesinlikle katılmakta, % 33,5’i biraz katılmakta, % 15,3’ü hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,36 ± 0,733) düzeyde katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Sipahi (2006) çalışmasında, başka memleketlerden kente göç eden yoksulların yine buralarda da ekonomik, kültürel ve sosyal bir çok sorunla karşı karşıya oldukları, yeterli eğitim ve sağlık hizmeti alamadıkları, iş güvenliği ve sosyal güvenceden yoksun oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘Yoksullar yeterli sağlık hizmeti alamazlar’’ ifadesine katılımcıların % 47’si kesinlikle katılmakta, % 32,5’i biraz katılmakta, % 20,5’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,26 ± 0,779) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksul insanlar toplum tarafından korunup kollanırlar’’ ifadesine katılımcıların % 40’ı kesinlikle katılmakta, % 40,3’ü biraz katılmakta, % 16,8’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,23 ± 0,717) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir. Aksan (2009) çalışmasında, ekonomik sıkıntı durumlarında insanların, akrabalarından, derneklerden, vakıflar ya da hayır kuruluşlarından yardım alarak desteklendikleri belirlenmiştir. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘Bir insan yiyecek ve giyeceğini elde etmesine rağmen hala insanca yaşama imkânına sahip değilse o insan yine de yoksuldur.’’ ifadesine katılımcıların % 33,3’ü kesinlikle katılmakta, % 35,5’i biraz katılmakta, % 31,3’ü hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,02 ± 0,804) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Günlük yeterli besini alamayan insan yoksuldur’’ ifadesine katılımcıların % 26,3’ü kesinlikle katılmakta, % 37,8’i biraz katılmakta, % 36’sı hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=1,90 ± 0,784) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Savaş ve zorunlu göçler yoksulluğun en büyük nedenlerinden biridir’’ ifadesine katılımcıların % 68,5’i kesinlikle katılmakta, % 24,3’ü biraz katılmakta, % 7,3’ü hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,61 ± 0,619) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir. Şener & Ocakçı (2014) çalışmasında savaş ve zorunlu göçlerin yoksulluğu etkileyen en büyük nedenlerden biri olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘İş imkânı arttıkça yoksulluk azalır’’ ifadesine katılımcıların % 52,8’i kesinlikle katılmakta, % 32,5’i biraz katılmakta, % 14,8’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,54 ± 0,710) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Bacak & Dönmez Kara (2009) çalışmasında, işsizliğin yoksulluğa neden olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘Yoksul olan kişilerin yaşadıkları evler kötü koşullardadır’’ ifadesine katılımcıların % 59,8’i kesinlikle katılmakta, % 4,5’i biraz katılmakta, % 5,8’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,54 ± 0,604) düzeyde katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Özbek (2011/2) çalışmasında, yoksul ailelerin büyük çoğunluğunun kirada oturduklarını ve bu kiralık konutların (gecekondu çoğunlukla) sağlıklı yaşama uygun

olmayan konutlar olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘Bir ülkede üretim olmaz ise yoksulluk kaçınılmazdır’’ ifadesine katılımcıların % 53,8’i kesinlikle katılmakta, % 35,8’i biraz katılmakta, % 10,5’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,43 ± 0,676) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Eğitim durumu yükseldikçe yoksulluk azalır’’ ifadesine katılımcıların % 48,3’ü kesinlikle katılmakta, % 33,3’ü biraz katılmakta, % 18,5’i hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,29 ± 0,762) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. TÜİK (2006) tarafından yapılan araştırmada, eğitim seviyesi düştükçe, yoksulluk oranlarında yine artış olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucuyla yapılan bu çalışma sonucu paralellik göstermektedir.

‘‘Çok çocuklu aileler daha yoksuldur’’ ifadesine katılımcıların % 30,5’i kesinlikle katılmakta, % 40,6’sı biraz katılmakta, % 29’u hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,01 ± 0,772) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Kızılgöl ve Demir (2010) çalışmasında, hane halkının kalabalık olmasının yoksulluk riskinin arttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘Suçlu insanların yoksul olma olasılığı daha fazladır’’ ifadesine katılımcıların % 22,3’ü kesinlikle katılmakta, % 35,5’i biraz katılmakta, % 42,3’ü katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=1,80 ± 0,779) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Dünyada her beş çocuktan biri temiz içme suyu bulamamaktadır’’ ifadesine katılımcıların % 51,5’i kesinlikle katılmakta, % 35’i biraz katılmakta, % 13,5’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,38 ± 0,712) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

‘‘Dünyada her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksundur’’ ifadesine katılımcıların % 49’u kesinlikle katılmakta, % 38’i biraz katılmakta, % 13’ü hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,36 ± 0,701) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. UNICEF’in 2005-2006 yıllarında yayınladığı yoksulluk, yoksunluk ve çocuk sağlığı raporunda ve Türkiye’de DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü) (2005) yoksulluk araştırmasına göre; gelişmekte olan ülkelerde her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksun, her beş çocuktan birinin temiz içme suyu bulamadığı, her yedi çocuktan birisinin en temel sağlık hizmetlerine ulaşamadığı tespit edilmiştir. Araştırmaların sonuçları yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘Yoksul ailelerde ölümlerin ya da hastalıkların oranı daha fazladır’’ ifadesine katılımcıların % 52,8’i kesinlikle katılmakta, % 32,5’i biraz katılmakta, % 14,8’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,38 ± 0,729) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Dedeoğlu (2004) çalışmasında, kişilerin hayatında var olan yoksulluk öğeleri ile yoksul olan kişide; sağlığı ile ilgili olarak bir çok olumsuzluklar (sık, ağır, bulaşıcı, kronik, kalıtsal hastalıklar vb.) ve en nihayetinde ölümler daha çok görülmektedir. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘Çocuk yaşta çalışan insanların aileleri yoksuldur’’ ifadesine katılımcıların % 41,8’i kesinlikle katılmakta, % 42’si biraz katılmakta, % 16,3’ü hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,25 ± 0,719) düzeyde katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

‘‘Yoksulluk anne-babadan çocuklara geçen bir durumdur’’ ifadesine katılımcıların % 34,5’i kesinlikle katılmakta, % 31,3’ü biraz katılmakta, % 34,3’ü katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,00 ± 0,830) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir. Hatun, Etiler ve Gönüllü (2003) çalışmasında, yoksulluğun bir miras olarak sonraki kuşaklara aktarılarak bir kısır döngü oluşturduğunu vurgulamıştır. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

‘‘Yoksul olan insanlar düzenli beslenemezler’’ ifadesine katılımcıların % 61,5’i kesinlikle katılmakta, % 32’si biraz katılmakta, % 6,5’i hiç katılmamaktadırlar. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,55 ± 0,615) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksul olan insan aç olduğu zamanlar sinirli ve hırçın olur’’ ifadesine katılımcıların % 32,8’i kesinlikle katılmakta, % 38,3’ü biraz katılmakta, % 29’u hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\overline{x}$=2,03 ± 0,786) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘Yoksul ortama sahip ailede bulunan çocuklar yoksulluktan en çok etkilenen gruptur’’ ifadesine katılımcıların % 62,8’i kesinlikle katılmakta, % 31’i biraz katılmakta, % 6,3’ü hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,56 ± 0,610) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkânları oldukça azdır’’ ifadesine katılımcıların % 55,3’ü kesinlikle katılmakta, % 34,8’i biraz katılmakta, % 10’u hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\overline{x}$=2,45 ± 0,670) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

‘‘Yoksulluğun varlığı çocukların sağlıklı ve insanca yaşamasını engellemektedir’’ ifadesine katılımcıların % 54’ü kesinlikle katılmakta, % 33,3’ü biraz katılmakta, % 12,8’i hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\bar{x}$=2,41 ± 0,706) düzeyde katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

‘‘Yoksul insanlara başlangıçta yardım edilmeli, sonrasında üretim yapabilecekleri bir iş imkânı sağlanmalıdır’’ ifadesine katılımcıların % 74’ü kesinlikle katılmakta, % 22,3’ü biraz katılmakta, % 3,8’i hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\bar{x}$=2,70 ± 0,534) düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

‘‘İyi bir yaşam için insanların çalışma - üretim olanaklarının oluşturulması gerekir’’ ifadesine katılımcıların % 62,3’ü kesinlikle katılmakta, % 30,3’ü biraz katılmakta, % 7,5’i hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye yüksek yüksek ($\bar{x}$=2,54 ± 0,631) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

‘‘Yoksul insanlara sürekli yardım edilmelidir’’ ifadesine katılımcıların % 58,8’i kesinlikle katılmakta, % 33,3’ü biraz katılmakta, % 8’i hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\bar{x}$=2,50 ± 0,641) düzeyde katıldıkları sonucu elde edilmiştir.

‘‘Yoksulluğun ortadan kaldırılmasını maddi durumu iyi olan insanlar sağlayabilirler’’ ifadesine katılımcıların % 56,5’i kesinlikle katılmakta, % 33,5’i biraz katılmakta, % 10’u hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye yüksek ($\bar{x}$=2,46 ± 0,671) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

‘‘Yoksulluğun ortadan kaldırılması devletlerin sorumluluğundadır’’ ifadesine katılımcıların % 44,8’i kesinlikle katılmakta, % 42,3’ü biraz katılmakta, % 13’ü hiç katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye orta ($\bar{x}$=2,31 ± 0,691) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Aksan (2009) çalışmasında, yoksullara herkesten önce devletin yardım etmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucu yapılan bu çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir.

Tablo15'de anlamlı çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo15.
Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin t-testi Sonuçları

Seçenekler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss.	t	p
Yoksulluk yeteri kadar beslenememedir.	Kız	220	2,25	,733	-,746	,456
	Erkek	180	2,31	,772		
Yoksul insanlar yiyecek harcamalarını yeterince karşılayamamaktadır.	Kız	220	2,48	,665	1,101	,271
	Erkek	180	2,41	,691		
Yoksulluk; çok yoksul, az yoksul, yoksul gibi sınıflandırılabilir.	Kız	220	1,94	,800	-2,026	,043*
	Erkek	180	2,10	,815		
Günlük yeterli besini alamayan insan yoksuldur.	Kız	220	1,86	,768	-,968	,334
	Erkek	180	1,94	,803		
Bir insan yiyecek ve giyeceğini elde etmesine rağmen hala insanca yaşama imkânına sahip değilse o insan yine de yoksuldur.	Kız	220	1,95	,801	-1,679	,094
	Erkek	180	2,09	,803		
Yoksul olan kişi kıyafet almakta çok zorlanır.	Kız	220	2,43	,620	-,568	,570
	Erkek	180	2,47	,638		
Yoksulların eğlence, tatil seyahati yapma imkânları yoktur.	Kız	220	2,34	,745	-2,100	,036*
	Erkek	180	2,49	,713		
Yoksullar yeterli sağlık hizmeti alamazlar.	Kız	220	2,21	,797	-1,469	,143
	Erkek	180	2,32	,754		
Köyde veya şehirde yaşamak yoksulluğu etkilemez. Yoksul olan her yerde yoksuldur.	Kız	220	2,35	,741	-,164	,869
	Erkek	180	2,36	,724		
Yoksul insanlar toplum tarafından korunup kollanırlar.	Kız	220	2,20	,732	-1,002	,317
	Erkek	180	2,27	,700		
Eğitim durumu yükseldikçe yoksulluk azalır.	Kız	220	2,24	,761	-1,513	,131
	Erkek	180	2,36	,761		
İş imkânı arttıkça yoksulluk azalır.	Kız	220	2,52	,737	-,699	,485
	Erkek	180	2,57	,677		
Çok çocuklu aileler daha yoksuldur.	Kız	220	1,95	,798	-1,750	,081
	Erkek	180	2,08	,735		
Suçlu insanların yoksul olma olasılığı daha fazladır.	Kız	220	1,71	,772	-2,334	,020*
	Erkek	180	1,90	,777		
Bir ülkede üretim olmaz ise yoksulluk kaçınılmazdır.	Kız	220	2,41	,680	-,617	,538
	Erkek	180	2,45	,671		
Savaş ve zorunlu göçler yoksulluğun en büyük nedenlerinden biridir.	Kız	220	2,65	,603	1,504	,133
	Erkek	180	2,56	,636		
Yoksul olan kişilerin yaşadıkları evler kötü koşullardadır.	Kız	220	2,55	,591	,364	,716
	Erkek	180	2,52	,620		
Dünyada her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksundur.	Kız	220	2,36	,699	,115	,909
	Erkek	180	2,35	,706		
Dünyada her beş çocuktan biri temiz içme suyu bulamamaktadır.	Kız	220	2,44	,690	1,886	,060
	Erkek	180	2,30	,733		
Yoksulluk Anne- Babadan çocuklara geçen bir durumdur.	Kız	220	1,88	,828	-3,127	,002*
	Erkek	180	2,14	,813		
Yoksul ailelerde ölümlerin ya da hastalıkların oranı daha fazladır	Kız	220	2,37	,751	-,222	,825
	Erkek	180	2,38	,704		
Çocuk yaşta çalışan insanların aileleri yoksuldur.	Kız	220	2,26	,711	,265	,791
	Erkek	180	2,24	,729		
Yoksul olan insan aç olduğu zamanlar sinirli ve hırçın olur.	Kız	220	1,95	,769	-2,339	,020*
	Erkek	180	2,13	,796		
Yoksul olan insanlar düzenli beslenemezler.	Kız	220	2,53	,637	-,658	,511
	Erkek	180	2,57	,589		
Yoksul ortama sahip ailede bulunan çocuklar yoksulluktan en çok etkilenen gruptur.	Kız	220	2,58	,610	,609	,543
	Erkek	180	2,54	,610		
Yoksulluğun varlığı çocukların sağlıklı ve insanca yaşamasını engellemektedir.	Kız	220	2,42	,675	,320	,749
	Erkek	180	2,40	,744		

Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkânları oldukça azdır.	Kız	220	2,40	,705	-1,606	,109
	Erkek	180	2,51	,621		
Yoksulluğun ortadan kaldırılması devletlerin sorumluluğundadır.	Kız	220	2,32	,689	,167	,867
	Erkek	180	2,31	,695		
Yoksulluğun ortadan kaldırılmasını maddi durumu iyi olan insanlar sağlayabilirler.	Kız	220	2,48	,658	,701	,484
	Erkek	180	2,43	,686		
Yoksul insanlara sürekli yardım edilmelidir.	Kız	220	2,47	,679	-1,057	,291
	Erkek	180	2,54	,592		
Yoksul insanlara başlangıçta yardım edilmeli, sonrasında üretim yapabilecekleri bir iş imkânı sağlanmalıdır.	Kız	220	2,74	,516	1,584	,114
	Erkek	180	2,65	,553		
İyi bir yaşam için insanların çalışma - üretim olanaklarının oluşturulması gerekir.	Kız	220	2,57	,611	,877	,381
	Erkek	180	2,51	,656		

‘‘Yoksulluk; çok yoksul, az yoksul, yoksul gibi sınıflandırılabilir’’ maddesinin puan ortalamaları ile cinsiyetlere göre yapılan t-testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Anlamlılık kızlar ($\overline{x}=1,94$) ile erkekler ($\overline{x}=2,10$) arasında olup anlamlılık erkekler lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Yoksulların eğlence, tatil seyahati yapma imkanları yoktur’’ maddesinin puan ortalamaları ile cinsiyetlere göre yapılan t-testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Anlamlılık kızlar ($\overline{x}=2,34$) ile erkekler ($\overline{x}=2,49$) arasında olup anlamlılık erkekler lehinedir.

‘‘Suçlu insanların yoksul olma olasılığı daha fazladır’’ maddesinin puan ortalamaları ile cinsiyetlere göre yapılan t-testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Anlamlılık kızlar ($\overline{x}=1,71$) ile erkekler ($\overline{x}=1,90$) arasında olup anlamlılık erkekler lehine gerçekleştiği görülmektedir.

‘‘Yoksulluk anne-babadan çocuklara geçen bir durumdur’’ maddesinin puan ortalamaları ile cinsiyetlere göre yapılan t-testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre; anlamlılık kızlar ($\overline{x}=1,88$) ile erkekler ($\overline{x}=2,14$) arasında olup anlamlılık erkekler lehine tespit edilmiştir.

‘‘Yoksul olan insan aç olduğu zamanlar sinirli ve hırçın olur’’ maddesinin puan ortalamaları ile cinsiyetlere göre yapılan t-testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre; anlamlılık kızlar ($\overline{x}=1,95$) ile erkekler ($\overline{x}=2,13$) arasında olup anlamlılık erkekler lehine gerçekleşmiştir.

Tablo 16'da anlamlı çıkan sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 16.
Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Maddeler	Grup	n	$\bar{x}$	ss.	F	p	Fark
Yoksulluk yeteri kadar beslenememedir.	10 yaş	43	2,51	0,703	3,718	,006	1-3 2-3
	11 yaş	106	2,43	0,676			
	12 yaş	116	2,12	0,775			
	13 yaş	97	2,19	0,759			
	14 yaş ve üzeri	38	2,26	0,795			
	Toplam	400	2,28	0,750			
Yoksul insanlar toplum tarafından korunup kollanırlar.	10 yaş	43	2,46	0,550	4,968	,001	1-3 2-3
	11 yaş	106	2,39	0,752			
	12 yaş	116	2,05	0,670			
	13 yaş	97	2,14	0,750			
	14 yaş ve üzeri	38	2,29	0,694			
	Toplam	400	2,23	0,717			
Yoksul olan kişilerin yaşadıkları evler kötü koşullardadır.	10 yaş	43	2,55	0,629	3,453	,009	2-3 2-4
	11 yaş	106	2,71	0,493			
	12 yaş	116	2,47	0,625			
	13 yaş	97	2,44	0,612			
	14 yaş ve üzeri	38	2,47	0,687			
	Toplam	400	2,54	0,604			
Dünyada her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksundur.	10 yaş	43	2,44	0,700	2,631	,034	2-4
	11 yaş	106	2,51	0,636			
	12 yaş	116	2,30	0,701			
	13 yaş	97	2,22	0,757			
	14 yaş ve üzeri	38	2,34	0,669			
	Toplam	400	2,36	0,701			
Dünyada her beş çocuktan biri temiz içme suyu bulamamaktadır.	10 yaş	43	2,44	0,734	3,255	,012	2-3 2-4
	11 yaş	106	2,57	0,661			
	12 yaş	116	2,30	0,701			
	13 yaş	97	2,26	0,757			
	14 yaş ve üzeri	38	2,29	0,654			
	Toplam	400	2,38	0,712			
Yoksul ailelerde ölümlerin ya da hastalıkların oranı daha fazladır.	10 yaş	43	2,46	0,702	4,969	,001	2-4 2-5
	11 yaş	106	2,60	0,628			
	12 yaş	116	2,35	0,713			
	13 yaş	97	2,21	0,794			
	14 yaş ve üzeri	38	2,15	0,754			
	Toplam	400	2,38	0,729			
Çocuk yaşta çalışan insanların aileleri yoksuldur.	10 yaş	43	2,32	0,715	3,835	,005	2-4 2-5
	11 yaş	106	2,45	0,706			
	12 yaş	116	2,22	0,711			
	13 yaş	97	2,12	0,696			
	14 yaş ve üzeri	38	2,05	0,733			
	Toplam	400	2,25	0,719			
Yoksul olan insanlar düzenli beslenemezler.	10 yaş	43	2,46	0,702	3,408	,009	2-5 3-5
	11 yaş	106	2,67	0,530			
	12 yaş	116	2,60	0,573			
	13 yaş	97	2,49	0,631			
	14 yaş ve üzeri	38	2,29	0,732			
	Toplam	400	2,55	0,615			
Yoksul ortama sahip ailede bulunan çocuklar yoksulluktan en çok etkilenen gruptur.	10 yaş	43	2,51	0,703	5,864	,000	2-4 3-4
	11 yaş	106	2,67	0,544			
	12 yaş	116	2,69	0,531			
	13 yaş	97	2,37	0,651			
	14 yaş ve üzeri	38	2,39	0,638			
	Toplam	400	2,56	0,610			

Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkanları oldukça azdır.	10 yaş	43	2,51	0,668	2,435	,047	2-4
	11 yaş	106	2,55	0,634			
	12 yaş	116	2,50	0,597			
	13 yaş	97	2,29	0,724			
	14 yaş ve üzeri	38	2,34	0,781			
	Toplam	400	2,45	0,670			
Yoksulluğun ortadan kaldırılması devletlerin sorumluluğundadır.	10 yaş	43	2,27	0,766	2,654	,033	2-4
	11 yaş	106	2,45	0,649			
	12 yaş	116	2,31	0,678			
	13 yaş	97	2,15	0,697			
	14 yaş ve üzeri	38	2,42	0,683			
	Toplam	400	2,31	0,691			
Yoksulluğun ortadan kaldırılmasını maddi durumu iyi olan insanlar sağlayabilirler.	10 yaş	43	2,46	0,667	2,777	,027	2-4
	11 yaş	106	2,64	0,589			
	12 yaş	116	2,39	0,671			
	13 yaş	97	2,36	0,753			
	14 yaş ve üzeri	38	2,44	0,602			
	Toplam	400	2,46	0,671			
Yoksul insanlara başlangıçta yardım edilmeli, sonrasında üretim yapabilecekleri bir iş imkanı sağlanmalıdır.	10 yaş	43	2,81	0,450	4,264	,002	2-4
	11 yaş	106	2,81	0,393			
	12 yaş	116	2,64	0,563			
	13 yaş	97	2,55	0,645			
	14 yaş ve üzeri	38	2,81	0,457			
	Toplam	400	2,70	0,534			

‘‘Yoksulluk yeteri kadar beslenememedir’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 10 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,51 ± 0,703) ile 12 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,12 ± 0,775) arasındadır, anlamlılık 10 yaş grubu lehinedir. Diğer taraftan 11 yaş grubu ile ($\overline{x}$= 2,43 ± 0,676) 12 yaş grubu arasında da ($\overline{x}$= 2,12 ± 0,775) bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir.

‘‘Yoksul insanlar toplum tarafından korunup kollanırlar’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 10 yaş grubu ($\overline{x}$=2,46 ± 0,550) ile 12 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,05 ± 0,670) arasındadır, anlamlılık 10 yaş grubu lehinedir. Diğer taraftan 11 yaş grubu ile ($\overline{x}$= 2,39 ± 0,752) 12 yaş grubu arasında da ($\overline{x}$= 2,05 ± 0,670) bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 11 yaş grubu lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Yoksul olan kişilerin yaşadıkları evler kötü koşullardadır’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,71 ± 0,493) ile 12 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,47 ± 0,625) arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir. Diğer taraftan 11 yaş

grubu ($\overline{x}$=2,71 ± 0,493) ile 13 yaş grubu arasında da ($\overline{x}$=2,44 ± 0,612) bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 11 yaş grubu lehine gerçekleştiği görülmektedir.

‘‘Dünyada her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksundur’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$=2,51 ± 0,636) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$=2,22 ± 0,757) arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir. ‘‘Dünyada her beş çocuktan biri temiz içme suyu bulamamaktadır’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$=2,57 ± 0,661) ile 12 yaş grubu ($\overline{x}$=2,30 ± 0,701) arasındadır. Anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir. Diğer taraftan 11 yaş grubu ($\overline{x}$=2,57 ± 0,661) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$=2,26 ± 0,757) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 11 yaş grubu lehine yönündedir.

‘‘Yoksul ailelerde ölümlerin ya da hastalıkların oranı daha fazladır’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$=2,60 ± 0,628) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$=2,21 ± 0,794) arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir. Diğer taraftan 11 yaş grubu ($\overline{x}$=2,60 ± 0,628) ile 14 yaş üzeri grup arasında da ($\overline{x}$=2,15 ± 0,754) bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 11 yaş grubu lehine tespit edilmiştir.

‘‘Çocuk yaşta çalışan insanların aileleri yoksuldur’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$=2,45 ± 0,706) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$=2,12 ± 0,696) arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir. Diğer taraftan 11 yaş grubu ($\overline{x}$=2,45 ± 0,706) ile 14 yaş üzeri grup arasında da ($\overline{x}$=2,05 ± 0,733) bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir.

‘‘Yoksul olan insanlar düzenli beslenemezler’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,67 ± 0,530) ile 14 yaş üzeri ($\overline{x}$= 2,29

± 0,732) grup arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir. Diğer taraftan 12 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,60 ± 0,573) ile 14 yaş üzeri grup ($\overline{x}$= 2,29 ± 0,732) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 12 yaş grubu lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Yoksul ortama sahip ailede bulunan çocuklar yoksulluktan en çok etkilenen gruptur’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,67 ± 0,544) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,37 ± 0,651) arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir. Diğer taraftan 12 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,69 ± 0,531) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,37 ± 0,651) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 12 yaş grubu lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkanları oldukça azdır’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,55 ± 0,634) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,29 ± 0,724) arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehinedir.

‘‘Yoksulluğun ortadan kaldırılması devletlerin sorumluluğundadır’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,45 ± 0,649) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,15 ± 0,697) arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehine gerçekleştiği tespitinde bulunulmuştur.

‘‘Yoksul insanlara başlangıçta yardım edilmeli, sonrasında üretim yapabilecekleri bir iş imkanı sağlanmalıdır’’ maddesinin puan ortalamaları ile yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 11 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,81 ± 0,393) ile 13 yaş grubu ($\overline{x}$= 2,55 ± 0,645) arasındadır, anlamlılık 11 yaş grubu lehine yönündedir.

Tablo 17'de anlamlı çıkan sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 17.
Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Maddeler	Sınıf	n	$\bar{x}$	ss.	F	p	Fark
Yoksulluk yeteri kadar beslenememedir.	5.Sınıf	100	2,50	0,674	4,333	,005	1-4
	6.Sınıf	100	2,23	0,750			
	7.Sınıf	100	2,25	0,757			
	8.Sınıf	100	2,14	0,779			
	Toplam	400	2,28	0,750			
Yoksulluk; çok yoksul, az yoksul, yoksul gibi sınıflandırılabilir.	5.Sınıf	100	2,25	0,770	4,046	,007	1-3
	6.Sınıf	100	1,99	0,823			1-4
	7.Sınıf	100	1,91	0,793			
	8.Sınıf	100	1,91	0,818			
	Toplam	400	2,01	0,810			
Yoksul olan kişi kıyafet almakta çok zorlanır.	5.Sınıf	100	2,58	0,535	3,014	,030	1-3
	6.Sınıf	100	2,50	0,628			
	7.Sınıf	100	2,34	0,685			
	8.Sınıf	100	2,39	0,634			
	Toplam	400	2,45	0,627			
Yoksul insanlar toplum tarafından korunup kollanırlar.	5.Sınıf	100	2,47	0,658	5,495	,001	1-2
	6.Sınıf	100	2,11	0,764			1-3
	7.Sınıf	100	2,13	0,677			
	8.Sınıf	100	2,22	0,719			
	Toplam	400	2,23	0,717			
Yoksul olan kişilerin yaşadıkları evler kötü koşullardadır.	5.Sınıf	100	2,67	0,533	3,390	,018	1-3
	6.Sınıf	100	2,59	0,588			
	7.Sınıf	100	2,43	0,671			
	8.Sınıf	100	2,47	0,594			
	Toplam	400	2,54	0,604			
Dünyada her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksundur.	5.Sınıf	100	2,53	0,674	4,668	,003	1-3
	6.Sınıf	100	2,40	0,696			
	7.Sınıf	100	2,17	0,711			
	8.Sınıf	100	2,34	0,685			
	Toplam	400	2,36	0,701			
Yoksulluk Anne- Babadan çocuklara geçen bir durumdur.	5.Sınıf	100	2,21	0,832	4,204	,006	1-4
	6.Sınıf	100	2,02	0,876			
	7.Sınıf	100	1,98	0,791			
	8.Sınıf	100	1,80	0,779			
	Toplam	400	2,00	0,830			
Yoksul ailelerde ölümlerin ya da hastalıkların oranı daha fazladır.	5.Sınıf	100	2,50	0,704	5,805	,001	1-4
	6.Sınıf	100	2,55	0,657			2-3
	7.Sınıf	100	2,28	0,712			2-4
	8.Sınıf	100	2,19	0,787			
	Toplam	400	2,38	0,729			
Çocuk yaşta çalışan insanların aileleri yoksuldur.	5.Sınıf	100	2,46	0,688	5,968	,001	1-4
	6.Sınıf	100	2,28	0,780			
	7.Sınıf	100	2,24	0,622			
	8.Sınıf	100	2,04	0,724			
	Toplam	400	2,25	0,719			
Yoksul olan insanlar düzenli beslenemezler.	5.Sınıf	100	2,62	0,582	3,463	,016	1-4
	6.Sınıf	100	2,64	0,595			

	7.Sınıf	100	2,55	0,575			2-4
	8.Sınıf	100	2,39	0,680			
	Toplam	400	2,55	0,615			
Yoksul ortama sahip ailede bulunan çocuklar yoksulluktan en çok etkilenen gruptur.	5.Sınıf	100	2,63	0,614	7,975	,000	
	6.Sınıf	100	2,70	0,522			1-4
	7.Sınıf	100	2,61	0,549			2-4
	8.Sınıf	100	2,32	0,680			3-4
	Toplam	400	2,56	0,610			
Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkânları oldukça azdır.	5.Sınıf	100	2,59	0,605	6,210	,000	
	6.Sınıf	100	2,56	0,672			1-4
	7.Sınıf	100	2,43	0,573			2-4
	8.Sınıf	100	2,23	0,764			
	Toplam	400	2,45	0,670			
Yoksul insanlara sürekli yardım edilmelidir.	5.Sınıf	100	2,68	0,490	5,560	,001	
	6.Sınıf	100	2,57	0,640			1-3
	7.Sınıf	100	2,44	0,656			1-4
	8.Sınıf	100	2,34	0,714			
	Toplam	400	2,50	0,641			
Yoksul insanlara başlangıçta yardım edilmeli, sonrasında üretim yapabilecekleri bir iş imkânı sağlanmalıdır.	5.Sınıf	100	2,77	0,468	4,255	,006	
	6.Sınıf	100	2,79	0,478			1-3
	7.Sınıf	100	2,55	0,609			2-3
	8.Sınıf	100	2,70	0,541			
	Toplam	400	2,70	0,534			

‘‘Yoksulluk yeteri kadar beslenememedir’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,50 \pm 0,674$) ile 8. sınıflar ($\overline{x}= 2,14 \pm 0,779$) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir.

‘‘Yoksulluk; çok yoksul, az yoksul, yoksul gibi sınıflandırılabilir’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,25 \pm 0,770$) ile 7. sınıflar ($\overline{x}= 1,91 \pm 0,793$) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Diğer taraftan 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,25 \pm 0,770$) ile 8. sınıflar ($\overline{x}= 1,91 \pm 0,818$) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 5. sınıflar lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Yoksul olan kişi kıyafet almakta çok zorlanır’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,58 \pm 0,535$) ile 7. sınıflar ($\overline{x}= 2,34 \pm 0,685$) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir.

‘‘Yoksul insanlar toplum tarafından korunup kollanırlar’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,47 \pm 0,658$) ile 6. sınıflar ($\overline{x}= 2,11 \pm 0,764$) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Diğer taraftan 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,47 \pm 0,658$) ile 7. sınıflar ($\overline{x}= 2,13 \pm 0,677$) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 5. sınıflar lehine gerçekleştiği tespit edilmiştir.

‘‘Yoksul olan kişilerin yaşadıkları evler kötü koşullardadır’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,67 \pm 0,533$) ile 7. sınıflar ($\overline{x}= 2,43 \pm 0,671$) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Dünyada her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksundur’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. Sınıflar ($\overline{x}= 2,53 \pm 0,674$) ile 7. sınıflar ($\overline{x}= 2,17 \pm 0,711$) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir.

‘‘Yoksulluk anne-babadan çocuklara geçen bir durumdur’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,21 \pm 0,832$) ile 8. sınıflar ($\overline{x}= 1,80 \pm 0,779$) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehine yönündedir.

‘‘Yoksul ailelerde ölümlerin ya da hastalıkların oranı daha fazladır’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}= 2,50 \pm 0,704$) ile 8. sınıflar ($\overline{x}= 2,19 \pm 0,787$) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Diğer taraftan 6. sınıflar ($\overline{x}= 2,55 \pm 0,657$) ile 7. sınıflar ($\overline{x}= 2,28 \pm 0,712$) arasında da bir anlamlılık söz konusu olup 6. Sınıflar ($\overline{x}= 2,55 \pm 0,657$) ile 8. sınıflar ($\overline{x}= 2,19 \pm 0,787$) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 6. sınıflar lehine sonuçlanmıştır.

‘‘Çocuk yaşta çalışan insanların aileleri yoksuldur’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir

fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}$= 2,46 ± 0,688) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,04 ± 0,724) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir.

‘‘Yoksul olan insanlar düzenli beslenemezler’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}$= 2,62 ± 0,582) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,39 ± 0,680) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Diğer taraftan 6. sınıflar ($\overline{x}$= 2,64 ± 0,595) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,39 ± 0,680) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 6. sınıflar lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Yoksul ortama sahip ailede bulunan çocuklar yoksulluktan en çok etkilenen gruptur’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}$= 2,63 ± 0,614) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,32 ± 0,680) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Diğer taraftan 6. sınıflar ($\overline{x}$= 2,70 ± 0,522) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,32 ± 0,680) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 6. sınıflar lehine gerçekleşmiştir. 7. sınıflar ($\overline{x}$= 2,61 ± 0,549) ile de 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,32 ± 0,680) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 7. sınıflar lehine tespit edilmiştir.

‘‘Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkânları oldukça azdır’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}$= 2,59 ± 0,605) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,23 ± 0,764) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Diğer taraftan 6. sınıflar ($\overline{x}$= 2,56 ± 0,672) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,23 ± 0,764) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 6. sınıflar lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Yoksul insanlara sürekli yardım edilmelidir’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}$= 2,68 ± 0,490) ile 7. sınıflar ($\overline{x}$= 2,44 ± 0,656) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Diğer taraftan 5. sınıflar ($\overline{x}$= 2,68 ±

0,490) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 2,34 ± 0,714) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 5. sınıflar lehinedir.

‘‘Yoksul insanlara başlangıçta yardım edilmeli, sonrasında üretim yapabilecekleri bir iş imkânı sağlanmalıdır’’ maddesinin puan ortalamaları ile sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}$= 2,77 ± 0,468) ile 7. sınıflar ($\overline{x}$= 2,55 ± 0,609) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Diğer taraftan 6. sınıflar ($\overline{x}$= 2,79 ± 0,478) ile 7. sınıflar ($\overline{x}$= 2,55 ± 0,609) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 6. sınıflar lehine sonuçlanmıştır.

Tablo 18’de anlamlı çıkan sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 18.
Katılımcıların Annelerinin Mesleklerine Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Maddeler		n	$\overline{x}$	ss.	F	p	Fark
Suçlu insanların yoksul olma olasılığı daha fazladır.	Ev kadını	294	1,74	0,769	2,780	,027	3-1
	Emekli	5	2,00	0,707			
	İşçi	36	2,16	0,878			
	Memur	17	2,00	0,791			
	Serbest meslek	48	1,75	0,700			
	Toplam	400	1,80	0,779			
Yoksulluğun ortadan kaldırılması devletlerin sorumluluğundadır.	Ev kadını	294	2,39	0,682	3,989	,003	1-5
	Emekli	5	2,20	0,837			
	İşçi	36	2,11	0,708			
	Memur	17	2,00	0,612			
	Serbest meslek	48	2,10	0,660			
	Toplam	400	2,31	0,691			

‘‘Suçlu insanların yoksul olma olasılığı daha fazladır’’ maddesinin puan ortalamaları ile Anne Mesleği grubuna göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık Annesi Ev kadını olanlar ($\overline{x}$= 1,74 ±

0,769) ile annesinin mesleği işçi olanların puanları ($\bar{x}$= 2,16 ± 0,878) arasındadır, anlamlılık Annesi İşçi olanlar lehine gerçekleşmiştir.

‘‘Yoksulluğun ortadan kaldırılması devletlerin sorumluluğundadır’’ maddesinin puan ortalamaları ile Anne Mesleği grubuna göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık Annesi Ev kadını olanlar ($\bar{x}$= 2,39 ± 0,682) ile annesinin mesleği serbest meslek olanlar ($\bar{x}$= 2,10 ± 0,660) arasındadır. Anlamlılık Annesi Ev Kadını olanlar lehinedir.

Tablo 19’da anlamlı çıkan sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 19.
Katılımcıların Annesinin Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Maddeler		n	$\bar{x}$	ss.	F	p	Fark
Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkânları oldukça azdır.	Okur-yazar değil	13	2,53	0,660	3,185	,014	2-3
	İlkokul-Ortaokul mezunu	215	2,55	0,631			
	Lise mezunu	125	2,34	0,697			
	Üniversite mezunu	40	2,25	0,707			
	Lisansüstü eğitim almış	7	2,28	0,756			
	Toplam	400	2,45	0,670			

‘‘Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkânları oldukça azdır’’ maddesinin puan ortalamaları ile Annesinin eğitim durumuna göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; anlamlılık annesi ilkokul-ortaokul mezunu olanlar ($\bar{x}$= 2,55 ± 0,631) ile lise mezunu olanlar ($\bar{x}$= 2,34 ± 0,697) arasındadır, anlamlılık annesi ilkokul-ortaokul mezunu olanlar lehine gerçekleşmiştir.

Tablo 20.
Katılımcıların Cinsiyetlerine göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Toplam Puanlarının t-testi Sonuçları

Seçenekler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	p
32 Maddelik Likert Tipi Ölçeğin Toplam puanı	Kız	220	73,93	9,733	-1,396	,163
	Erkek	180	75,33	10,201		

Araştırmaya katılan katılımcıların yoksulluk olgusuna ilişkin bilgi düzeyleri toplam puanları ortalamalarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablo 21.
Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Yoksulluk İfadelerine İlişkin Toplam Puanların t-testi Sonuçları

Seçenekler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	p
13 Maddelik Likert Tipi Ölçeğin Toplam Puanı	Kız	220	31,44	5,348	-1,386	,167
	Erkek	180	32,17	5,127		

Araştırmaya katılan katılımcıların yoksulluk olgusuna ilişkin bilgi düzeyleri toplam puanları ortalamalarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda kızların yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinden aldıkları puan ortalaması 31,44 iken, erkeklerin ortalaması 32,17'dir. Yapılan t-testi sonucuna göre cinsiyetler arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablo 22.
Katılımcıların Yaşlarına ve Sınıflarına Göre Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Toplam Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Seçenekler	Yaş	n	$\bar{x}$	ss	F	P	Fark
32 Maddelik Likert Tipi Ölçeğin Toplam Puanları	10 yaş	43	76,60	9,796	6,335	,000	
	11 yaş	106	78,01	9,355			
	12 yaş	116	73,48	9,364			2-3
	13 yaş	97	71,94	10,320			2-4
	14 yaş ve üzeri	38	72,632	9,942			2-5
	Toplam	400	74,56	9,959			
	5.Sınıf	100	77,85	9,777	8,479	,000	
	6.Sınıf	100	75,89	8,725			1-3
	7.Sınıf	100	72,88	9,884			1-4
	8.Sınıf	100	71,65	10,304			2-4
	Toplam	400	74,56	9,959			

Katılımcıların yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinin toplam puan ortalamasının yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05). Farklılıkların yönünü belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 11 yaş ($\bar{x}$= 78,01 ± 9,355) ile 12 yaş ($\bar{x}$= 73,48 ± 9,364) arasındadır, anlamlılık 11 yaş lehinedir. Diğer taraftan 11 yaş ($\bar{x}$= 78,01 ± 9,355) ile 13 yaş ($\bar{x}$= 71,94 ± 10,320) ve 14 yaş üzerinde de ($\bar{x}$= 72,63 ± 9,942) bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 11 yaş lehine sonuçlanmıştır.

Katılımcıların yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinin toplam puan ortalamasının sınıflara göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Buna göre; Anlamlılık 5. sınıflar ($\overline{x}$= 77,85 ± 9,777) ile 7. sınıflar ($\overline{x}$= 72,88 ± 9,884) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehinedir. Yine 5. sınıflar ($\overline{x}$= 77,85 ± 9,777) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 71,65 ± 10,304) arasındadır, anlamlılık 5. sınıflar lehine gerçekleşmiştir. Diğer taraftan 6. sınıflar ($\overline{x}$= 75,89 ± 8,725) ile 8. sınıflar ($\overline{x}$= 71,65 ± 10,304) arasında da bir anlamlılık söz konusudur. Anlamlılık 5. sınıflar ile 6. sınıflar lehine geçekleşmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar yer almıştır. Araştırma sonuçları açıklanarak ardından bu araştırma sonuçlarına göre önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Ankara ilinin Keçiören ilçesinde yaşayan ortaokul öğrencilerinin yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinin araştırıldığı bu çalışma da şu sonuçlar ortaya çıkmıştır;

- Katılımcılar yoksulluk kavramı hakkında doğru bilgi sahibi olduğu, yoksulluğun en çok çocukları etkilediğini belirtmişlerdir ve yoksulluğun düzenli beslenememe olduğunu, mutlak yoksulluğu daha çok gıda yoksulluğu ile ilişkilendirmişlerdir.
- Büyük bir çoğunluk yoksulluk türleri hakkında bilgi sahibidirler ve yoksulluğun hastalık ve ölüm olarak insanların sağlığını, ekonomik sorun olarak aileleri, çocuk işçiliği olarak da çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri hakkında bilgi sahibidir.
- Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yoksulluk ve yoksulluğun insanlar üzerindeki etkileri konularında farkındalık düzeyleri yüksektir.
- Katılımcılardan 11 yaş grubunda olanların yoksulluk kavramı, yoksulluğun olumsuz etkileri, nedenleri ve yoksulluk sorununa çözüm önerileri bakımından 10, 12, 13 ve 14 yaş üzeri yaş gruplarına göre farkındalık düzeyleri yüksektir.
- Araştırmaya katılan 5. sınıftaki öğrencilerin yoksulluk kavramı, türleri, nedenleri, sonuçları ile ilgili konularında 6., 7., ve 8. sınıftaki öğrencilere göre daha bilgilidir.
- Katılımcılar yoksulluğun anne babadan çocuklara geçen bir durum olmadığı, yoksullukla suçluluk arasında da bir ilişki olmadığı görüşüne sahiplerdir.

- Savaş ve zorunlu göçler ile sürekli işsizlik ve parasızlık durumunun yoksulluğun en büyük nedenlerinden biri olduğu, yoksulların kötü koşullarda yaşadığı, konutlarının iyi durumda olmadığı, yeterli eğitimden yararlanamadıkları hakkında bilgi sahibidirler.
- Yoksulluğun çözümünde; başlangıçta yardım edilmesinin, sonrasında ise üretim ve iş olanaklarının artırılması gerektiği görüşündedirler.

5.2. Öneriler

Yoksulluğun varlığı birçok olumsuz durumu içinde barındırmaktadır. Özelde birey yoksulluğunun kaldırılması bireyin refahını sağlarken genelde ise toplumun refahı elde edilmiş olacaktır. Mutlu bireyler mutlu toplumları oluşturacaktır. Yoksulluk özellikle büyüme, gelişme sürecinde olan çocukların yaşamını tehdit etmekte, çocuklara olumsuzluklarını derinden yaşatmaktadır. Bu nedenle yoksulluktan en çok etkilenen grup çocuklar olmaktadır. Çocukların kendi hayat penceresinden yoksulluk olgusu ile ilgili görüş ve tutum bilgilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Yoksulluğun çocuklar tarafından değerlendirilmesi alan yazında yok denecek kadar azdır. Yarının gelecek kuşaklarını oluşturacak bugünün çocuklarının yoksulluk sorunu hakkında bilgi ve bilincine sahip olması, bu konuda çözümler üretebilmesi ve bu sorunla baş edebilmesi bakımından oldukça önem arz etmektedir. Araştırma sonucu doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

- Okullarda değerler eğitimi kapsamında; sorumluluk projeleri, yardımseverlik, kanaatkarlık, empati konuları kapsamında yoksullukla ilgili daha çok bilgiler verilmeli ve farkındalık arttırılmalı,
- Kitle iletişim araçları ile kaynakların israf edilmeden kullanılması üzerine yoksullukla ilgili eğitici programlar yapılmalı,
- Çocukların yoksulluk ve yoksulların durumunu anlayıp empati kurabilmeleri için aşevleri gibi yerler gezdirilmeli,
- Yardım ve israf etmeme bilincinin topluma kazandırılması gibi faaliyetlere eğitim programlarında daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

Aksan, G. (2009). *Yoksulluk ve yoksulluk kültürünün toplumsal görünümleri.* Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Altıparmak, S. (2008). Dünyada ve Türkiye'de yoksulluk/eşitsizlik ve çocuklar. *Çocuk Dergisi, 8*(2), 81-86.

Arpacıoğlu, Ö., & Yıldırım, M. (2011). Dünyada ve Türkiye'de yoksulluğun analizi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4*(2), 60-76.

Ayaşlıoğlu, E. (2007). *Yoksulluk ve reklam algısı: reklam metinlerine yönelik algılamalar üzerine bir alan çalışması.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bacak, B., & Dönmez Kara C. Ö., (2009). Küresel yoksulluğun önlenmesinde sendikaların rolü. *Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, Yönetim Bilimleri Dergisi, 7*(2), 84-89.

Beken, G., H., (2006). *Yoksulluk olgusuna kavramsal bir bakış.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, İstanbul.

Bıçkı, D. (2011). Türkiye kırsalında yoksulluk sorunu: Çanakkale Kocalar Köyü örneği. *Uludağ Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30*(1), 161-180.

Bilgili A. (2003). *Yoksulluk algısı, ifadelendirme tarzı ve tutumlar-bir içerik analizi örneği*, Yoksulluk Sempozyumu, İstanbul: Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Cilt 1, 31 Mayıs–1 Haziran 2003, s. 324–341.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Demirel, F., Akgün, E. A. & Karadeniz, Ş. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Çabuk, N. (2003). Güney Doğu Anadolu'da yoksulluğun sosyal göstergeleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, *43*(2), 41- 65.

Dedeoğlu, N. (2004). Sağlık ve Yoksulluk. *Akdeniz Üniversitesi.Toplum ve Hekim Dergisi*, *19*(1), 52. http://www.belgelik.dr.tr/ToplumHekim/browserecord.php?-action=browse&-recid=1816 sayfasından erişilmiştir.

Dicleli, V. (1946). Yoksulluk ve sosyal yardım şekilleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *3*,(1), 108-124. http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/238/2089.pdf sayfasından erişilmiştir.

Doğan, E. (2014). *Türkiye'de yoksulluğun ölçülmesi.* Planlama Uzmanlığı Tezi. Kalkınma Bakanlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara.http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Uzmanlk%20Tezleri/Attachments/372/T%C3%Türkiyede%20Yoksullu%C4%9Fun%20%C3%96l%C3%A7%C3%BClmesi%20Tez.pdf sayfasından erişilmiştir.

Doğan, V. (2011). *Yoksulluğun unutulan yüzü: yoksul çocukların yoksulluk algıları.* Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Durgun, Ö. (2011). Türkiye'de yoksulluk ve çocuk yoksulluğu üzerine bir inceleme. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, *6*(1), 143-154.

Erdem, T. (2003). *Yoksulluk üzerine sosyolojik bir çalışma "Ankara kent yoksulları".* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ericson, E.H. (1963), Childhood and Society, New York: W.W. Norton, s.18-24.

Eş, M., & Güloğlu, T. (2004). Bilgi toplumuna geçişte kentlileşme ve kentsel yoksulluk: İstanbul örneği. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(1), 79-93. http://www.bilgidergi.com/ozetler.php?dil=tr&yil=2004&sayi=1 sayfasından erişilmiştir.

Gökalp, E., Ergül, H., & Cangöz, İ. (2009). Türkiye'de yoksulluğun ve yoksulların ana akım basında temsili. *Sosyoloji Araştırma Dergisi*, *13*(1), 172.

Gül, S. K., & Güneş, İ. D. (2009). Ergenlik dönemi sorunları ve şiddet. *Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(1), 80-101.

Gündoğan, N. (2008). Türkiye'de yoksulluk ve yoksullukla mücadele. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. Ankara Sanayi Odası Dergisi.* 42-

56. http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedya/ocak-subat2008/Dosya.pdf sayfasından erişilmiştir.

Güneş, Z. (2009). *Türkiye'de yoksulluk araştırmaları: 1990 sonrası çalışmaların bibliyografik analizi.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Gürer, A. (2010). *Dünyada ve Türkiye'de küreselleşme ve yoksulluk süreci.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gürsel, S., Anıl, B., & Acar, A. (2013). *Türkiye'de yoksulluk tartışması.* Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırma Merkezi. Araştırma Notu 13/ 153. https://betam.bahcesehir.edu.tr/2013/08/turkiyede-yoksulluk-tartismasi-kim-hakli-yoksulluk-artti-mi-azaldi-mi/ adresinden erişilmiştir.

Gürsel, S., Uysal G., & Kökkızıl, M. (2014). *Üç çocuktan ikisi şiddetli maddi yoksunluk çekiyor.* Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırma Merkezi. Araştırma Notu 164. http://betam.bahcesehir.edu.tr/2014/04/uc-cocuktan-ikisi-siddetli-maddi-yoksunluk-cekiyor/ sayfasından erişilmiştir.

Gürses, D. (2007). Türkiye'de yoksulluk ve yoksullukla mücadele politikaları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(1), 59-74.

Hatun, Ş. (2002). *Çocuk hakları sözleşmesinin 13. yılında yoksulluk ve çocuklar üzerine etkileri.* Ankara: Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi.

Hatun, Ş., Etiler. N., & Gönüllü, E. (2003). Yoksulluk ve çocuklar üzerine etkileri. *Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi,* 46, 251-260.

Işık, O., & Pınarcıoğlu, M. (2001). *Nöbetleşe yoksulluk-Sultanbeyli örneği.* İstanbul: İletişim.

Kafadar, O. & Akman, N., (2014). *Nicel ve nitel araştırma yöntemleri.* Afyon Kocatepe Üniversitesi,Afyon. http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/80469/44072/nicel-nitel.pdf sayfasından erişilmiştir.

Karagülmez, E. (2012). *Türkiye'de yoksulluk: bölgeler arası karşılaştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel.

Kaya, İ., (2008). *Yoksullukla mücadelede eğitimin rolü; şartlı nakit transferi- ŞNT örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Isparta.

Kızılgöl, Ö. A., & Demir, Ç. (2010). Türkiye'de yoksulluğun boyutuna ilişkin ekonometrik analizler. *Dokuz Eylül Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 1*(1), 21-32.

Kurnaz, Ş. A., (2009). *Türkiye'de çocuk yoksulluğu*. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara. https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/sygm/uploads/pages/uzmanlik-tezleri/2-turkiye-de-cocuk-yoksullugu-sebnem-avsar-kurnaz.pdf sayfasından erişilmiştir.

Kurnaz, Ş. A., (2010). *Yoksullukla mücadelede şartlı nakit transferi programının değerlendirilmesi. Keçiören Örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.

Öngel, E., Bedir, E., Karakaya, M., Kılıç, C., Tokuroğlu, B., (1997). *Yüksek enflasyonun aile içi ilişkiler üzerinde etkisi.* Ankara: Başbakanlık Aile ve Araştırma Kurumu Başkanlığı. http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/54293ea2369dc32358ee2b25/kutuphane_27_yuksek_enflasyonun_aile_ici_iliskiler_uzerinde_etkisi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Özbek, A. (2011/2). Kentsel yoksulluğun genel bir değerlendirilmesi: Kırıkkale örneği. *Kırıkkale Üniversitesi Kırıkkale MYO, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (31), 53-67.

Özkan, R. (2011). Toplumsal yapı, değerler ve eğitim ilişkisi. *Kastamonu Education Journal Niğde Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 19*(1), 333-344. http://www.kefdergi.com/pdf/19_1/19_1_25.pdf sayfasından erişilmiştir.

Polat, O. (2008). Türkiye'de çocuk haklarının durumu, *Toplum ve Demokrasi Dergisi, 2*(2),149–157.http://www.toplumvedemokrasi.org.tr/index.php/tdd/article/view/145 sayfasından erişilmiştir.

Sipahi, E. B. (2006). Yoksulluğun küreselleşmesi ve kentsel yoksulluk: ekonomik ve sosyal boyutlarıyla Konya örneğinde yoksulluk. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi.* (11), 173-187.

Sutton, Liz (2009). They'd Only Call You a Scally if You are Poor': the İmpact of Socio-economic Status on Children's İdentities, *Children's Geographies, Cilt 7*, Sayı 3, s. 277-29.

Şahin, L., & Yıldırım, K. (2007). Yoksullukla mücadele Mikro Kredi Modeli: Bangladeş ve Türkiye uygulamaları. Berrin Ceylan Ataman (Yayına Haz.), Cahit Talas anısına güncel politika tartışmaları, (s.563–599), Ankara: Ankara Üniversitesi. http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/158.pdf sayfasından erişilmiştir.

Şener, D. K., & Ocakçı, A. F. (2014). Yoksulluğun çocuk sağlığı üzerine çok boyutlu etkileri. *Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu. Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi, 13*(1), 57-68.

Şenses, F. (2003). *Küreselleşmenin öteki yüzü yoksulluk,* İstanbul: İletişim.

Taş, H. Y., & Özcan, S. (2012). (Yalova) Türkiye'de ve Dünya'da yoksulluk üzerine bir araştırma. *Internatıonal Conference On Eurasıan Economıes dergisi*, 423-430. http://avekon.org/papers/544.pdf sayfasından erişilmiştir.

Topgül, S. (2013). Türkiye'de yoksulluk ve yoksulluğun kadınlaşması. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 14*(1), 277-296.

Tor, H. (2010). Türkiye'de çocuk işçiliğinin boyutları. *Zeıtschrıft für dıe welt der türken / journal of world of turks*, 2(2). http://dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/138/h_tor sayfasından erişilmiştir.

TÜİK, (2006). *2006 Yoksulluk çalışması.* http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=626 sayfasından erişilmiştir.

TÜİK, (2008). 2008 *Yoksulluk çalışması sonuçları.* http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=4151 sayfasından erişilmiştir.

TÜİK, (2009). *Yoksulluk sınırı yöntemlerine göre fert yoksulluk oranları, 2002-2013.* http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1605 sayfasından erişilmiştir.

TÜİK, (2013). *Gelir ve yaşam koşulları araştırması, 2013.* http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16083 sayfasından erişilmiştir.

TÜİK, (2015*). Yoksulluk çalışması. 2015.* http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=21867 sayfasından erişilmiştir.

UNICEF, (2005). *Dünya çocukların durumu raporu: çocukluk tehdit altında.* http://www.unicef.org/turkey/pdf/_dcd05.pdf sayfasından erişilmiştir.

UNICEF, (2011*). Türkiye'de çocukların durumu raporu: yoksul çocuklar.* http://www.izmiriplanliyorum.org/static/upload/file/turkiye%27de_cocuklarin_durumu_raporu_%282011%29.pdf sayfasından erişilmiştir.

Ural & Kılıç (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Detay.

Yıldırım. A., Doğan. C., Topçuoğlu. A., (2010). Türkiye'de 1980-2010 yılları arasında uygulanan yoksullukla mücadele politikalarının etkinliği üzerine bir analiz. Ardahan Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü. https://www.academia.edu/32140109/T%C3%9CRK%C4%B0YEDE_1980_2010_YILLARI_ARASINDA_UYGULANAN_YOKSULLUKLA_M%C3%9CCADELE_POL%C4%B0T%C4%B0KALARININ_ETK%C4%B0NL%C4%B0%C4%9E%C4%B0_%C3%9CZER%C4%B0NE_B%C4%B0R_ANAL%C4%B0Z_AN_ANALYS%C4%B0S_ON_THE_EFFECT%C4%B0VENESS_OF_THE_POL%C4%B0C%C4%B0ES_OF_STRUGGLE_AGA%C4%B0NST_POVERTY_IN_TURKEY_BETWEEN adresinden erişilmiştir.

EKLER

EK 1. Anket formu

ANKET FORMU

Sevgili öğrenciler;

Bu anket formu, sizlerin yoksulluk olgusuna ilişkin görüşlerinizi anlamak amacıyla hazırlanmıştır. Anketin amacına ulaşabilmesi için sizlerin değerli ve samimi fikirlerinize ihtiyaç duymaktayım. Sorulara vereceğiniz cevaplar araştırmanın sonuçları bakımından son derece önemlidir. O nedenle lütfen cevapsız soru bırakmayınız. Vereceğiniz bilgiler araştırmacıda gizli kalacak olup başkalarıyla kesinlikle paylaşılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı
Lale Yalçın

1. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER:

1- Cinsiyetiniz:
1- ( ) Kız 2- ( )Erkek

2- Kaç yaşındasınız?
1- ( ) 10 yaş 2- ( ) 11 yaş
3- ( ) 12 yaş 4- ( ) 13 yaş 5- ( ) 14 yaş ve üzeri

3- Öğrenim görmekte olduğunuz sınıf hangisidir?
1- ( ) 5.Sınıf 2- ( ) 6.Sınıf 3- ( ) 7.Sınıf 4- ( ) 8.Sınıf

4- Annenizin mesleği nedir?
1- ( ) Ev Kadını
2- ( ) Emekli
3- ( ) İşçi
4- ( ) Memur
5- ( ) Diğer

5- Annenizin eğitim durumu hangisidir?
1- ( ) Okur-yazar değil
2- ( ) İlkokul-Ortaokul Mezunu
3- ( ) Lise Mezunu
4- ( ) Üniversite Mezunu
5- ( ) Lisansüstü eğitim almış

6- Babanızın mesleği nedir?
1- ( ) Çalışmıyor
2- ( ) Emekli
3- ( ) İşçi
4- ( ) Memur
5- ( ) Diğer

7- Babanızın eğitim durumu hangisidir?
1- ( ) Okur-yazar değil
2- ( ) İlkokul-Ortaokul Mezunu
3- ( ) Lise Mezunu
4- ( ) Üniversite Mezunu
5- ( ) Lisansüstü eğitim almış

8- Sizinle birlikte toplam kaç kardeşsiniz?

1- ( ) Tek çocuğum
2- ( ) Ben ve bir kardeşim var
3- ( ) Ben ve iki kardeşim var
4- ( ) Ben ve üç kardeşim var
5- ( ) Ben ve dört kardeşim var
6- ( ) Ben ve beş kardeşten daha fazla kardeşim var

9- İkamet ettiğiniz konutun durumu nedir?

1- ( ) Kiradayız 2- ( ) Evin sahibiyiz

10- İkamet ettiğiniz evin yapısı nasıldır?

1- ( ) Gecekondu
2- ( ) Apartman dairesi
3- ( ) Villa
4- ( ) Bağ evi

11- İkamet ettiğiniz ev kaç odalıdır?

1- ( ) Bir oda bir salon
2- ( ) İki oda bir salon
3- ( ) Üç oda bir salon
4- ( ) Dört oda bir salon
5- ( ) Beş ve üzeri oda

12- İkamet ettiğiniz evde sadece size ait bir oda var mıdır?

1- ( ) Evet 2- ( ) Hayır

13-Ailenizin sosyal güvencesi var mıdır?

1- ( ) Evet 2- ( ) Hayır

14- Hastalandığınızda hangi kuruluşa gitmektesiniz?

1- ( ) Devlet Hastanesi 2- ( ) Özel Hastaneler
3- ( ) Hem devlet hem özel hastaneler

15- Eczaneden ilaç masraflarınızı rahat karşılayabiliyor musunuz?

1- ( ) Evet 2- ( ) Hayır

16- Anne veya Babanızdan harçlık alma durumunuz nedir?

1- ( ) Haftalık 5 TL ve daha az
2- ( ) Haftalık 6 TL - 15 TL arası
3- ( ) Haftalık 16 TL - 25 TL arası
4- ( ) Haftalık 26 TL - 50 TL arası
5- ( ) Haftalık 51 TL ve üzeri
6- ( ) Harçlık almıyorum

17- Eğer harçlık alıyorsanız paranızı nasıl kullanıyorsunuz?

1- ( ) Paramı biriktiriyorum.
2- ( ) Okulda yiyecek almak için kullanıyorum.
3- ( ) Sevdiğim insanlara hediyeler almak için kullanırım.
4- ( ) Hiç biriktirmem harcarım.

18- Tabloda belirtilen ihtiyaçlarınızın karşılanma durumunu uygun kutucuğa ‘‘X’’ ile işaretleyerek belirtiniz.	Her zaman ailem tarafından karşılanmaktadır.	Her zaman ailem dışında ki kişiler tarafından karşılanmaktadır.	Bazen ailem bazen de ailem dışında ki kişiler tarafından karşılanmaktadır.
1- Kıyafet			
2- Ayakkabı			
3- Yiyecek			
4- Okul araç gereçleri			
5- İstediğim herhangi özel bir şey …….....			

2. BÖLÜM

Bu bölümde yoksulluk olgusu ile ilgili bilgi düzeylerini ve görüşlerini ölçmek amacı ile sorular ve ölçekler hazırlanmıştır. Doğru olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. Lütfen cevapsız soru bırakmayınız.

19- İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumuna ne denir?

1- ( ) İşsizlik 2- ( ) Yoksulluk 3- ( ) Borçlanma 4- ( ) Zenginlik

20- Yoksulluk denilince ilk aklıma…… gelir. Cümlesinde boş bırakılan alana aşağıdakilerden size en yakın olduğunu düşündüğünüz ifadenin karşısına ‘‘X’’ işareti bırakınız.	Kesinlikle Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1- açlık gelir.			
2- giyeceği olmayan insan gelir.			
3- evsiz insan gelir.			
4- kötü koşullarda çalışan insanlar gelir.			
5- çocuk işçiler gelir.			
6- hasta olan insanlar gelir.			
7- kışın ısınmayan soğuk evler gelir.			
8- mutsuz olan insanlar gelir.			
9- tuvaleti dışarıda, suyu olmayan / yetersiz olan evler gelir.			
10- işsizlik gelir.			
11- parasızlık gelir			
12- eğitimsiz insanlar gelir.			
13- çocukların okula gidememesi gelir.			

21- Sizce yoksul bir ailede yoksulluktan en çok etkilenen kişi kimdir?

1- ( ) Anne 2- ( ) Baba 3- ( ) Çocuklar 4- ( ) Hepsi

22- Aşağıdaki ifadelere göre sizce yoksulluk aileyi en çok nasıl etkilemektedir? (Sadece bir şıkkı işaretleyiniz.)

1- ( ) Ailedeki çocukların bir işte çalışmasına neden olur.
2- ( ) Aile bireyleri arasında aile içi demokrasinin azalmasına neden olur.
3- ( ) Ailede ekonomik sorunlar ortaya çıkmasına neden olur.
4- ( ) Aile içi şiddetin daha sık yaşanmasına neden olur.
5- ( ) Kırsal alandan kentlere göçlerin yaşanmasına neden olur.
6- ( ) Hepsi
7- ( ) Hiçbiri

23- Bu ölçek yoksulluk olgusu ile ilgili bilgi düzeylerini ve görüşlerini ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları, bu amaç için kullanılacaktır. Her bir cümleyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı size verilen liste üzerinde ayrılan yere ‘‘X’’ işareti koyarak belirtiniz. Lütfen işaretsiz cümle bırakmayınız.	Kesinlikle Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1- Yoksulluk yeteri kadar beslenememedir.			
2- Yoksul insanlar yiyeceğe yeteri kadar para ayıramazlar.			
3- Yoksulluk; çok yoksul, az yoksul, yoksul gibi sınıflandırılabilir.			
4- Günlük yeterli besini alamayan insan yoksuldur.			
5- Bir insan yiyecek ve giyeceğini elde etmesine rağmen hala insanca yaşama imkanına sahip değilse o insan yine de yoksuldur.			
6- Yoksul olan kişi kıyafet almakta çok zorlanır.			
7- Yoksulların eğlence, tatil seyahati yapma imkanları yoktur.			
8- Yoksullar yeterli sağlık hizmeti alamazlar.			
9- Köyde veya şehirde yaşamak yoksulluğu etkilemez. Yoksul olan her yerde yoksuldur.			
10- Yoksul insanlar toplum tarafından korunup kollanırlar.			
11- Eğitim durumu yükseldikçe yoksulluk azalır.			
12- İş imkanı arttıkça yoksulluk azalır.			
13- Çok çocuklu aileler daha yoksuldur.			
14- Suçlu insanların yoksul olma olasılığı daha fazladır.			
15- Bir ülkede üretim olmaz ise yoksulluk kaçınılmazdır.			
16- Savaş ve zorunlu göçler yoksulluğun en büyük nedenlerinden biridir.			
17- Yoksul olan kişilerin yaşadıkları evler kötü koşullardadır.			
18- Dünyada her üç çocuktan biri yeterli barınaktan yoksundur.			
19- Dünyada her beş çocuktan biri temiz içme suyu bulamamaktadır.			
20- Yoksulluk Anne- Babadan çocuklara geçen bir durumdur.			
21- Yoksul ailelerde ölümlerin ya da hastalıkların oranı daha fazladır.			
22- Çocuk yaşta çalışan insanların aileleri yoksuldur.			
23- Yoksul olan insan aç olduğu zamanlar sinirli ve hırçın olur.			

24- Yoksul olan insanlar düzenli beslenemezler.			
25- Yoksul ortama sahip ailede bulunan çocuklar yoksulluktan en çok etkilenen gruptur.			
26- Yoksulluğun varlığı çocukların sağlıklı ve insanca yaşamasını engellemektedir.			
27- Yoksul ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alma imkanları oldukça azdır.			
28- Yoksulluğun ortadan kaldırılması devletlerin sorumluluğundadır.			
29- Yoksulluğun ortadan kaldırılmasını maddi durumu iyi olan insanlar sağlayabilirler.			
30- Yoksul insanlara sürekli yardım edilmelidir.			
31- Yoksul insanlara başlangıçta yardım edilmeli, sonrasında üretim yapabilecekleri bir iş imkanı sağlanmalıdır.			
32- İyi bir yaşam için çalışma - üretim olanaklarının oluşturulması gereklidir.			

EK 2. Anket Uygulama İzin Yazısı

T.C.
KEÇİÖREN KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 84725282/605.99/12447814 04.11.2016
Konu: Araştırma İzni
(Lale YALÇIN)

TARHUNCU AHMET PAŞA ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
KEÇİÖREN

İLGİ: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu genelgesi.
b) Gazi Üniversitesinin 21/10/2016 tarihli ve 2684 sayılı yazısı.
c) İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 03.11.2016 tarih ve 14588481/605.99/12354840 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı, Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Lale YALÇIN'ın "Ortaokul Öğrencilerinin Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşleri" konulu tez kapsamında okulunuzda uygulama yapma talebinin uygun görüldüğüne dair, İl Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgi (c) yazısı ekte gönderilmiştir.
Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Hacı Arslan ATMAN
Müdür a.
Şube Müdürü

S. Hanım kopya 07.11.2016

EKLER:
1-Yazı (6 sayfa)

Fatih BEKTAŞ

GELEN EVRAK
Tarih: 7/11/2016
Sayı: 160/503
04 11

Cumhuriyet Mah. Savur Sok.No:1 Keçiören/ANKARA
Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: adsoyad@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: İnci Can ÖZTÜRK
Tel: (0 312) 361 19 10/1253
Faks: (0 312) 361 19 00

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.12354840
Konu : Araştırma İzni

03.11.2016

KEÇİÖREN KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) Gazi Üniversitesi'nin 21/10/2016 tarihli ve 2684 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı, Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Lale YALÇIN'ın **"Ortaokul Öğrencilerinin Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşleri"** konulu tez kapsamında uygulama talebi Araştırma Komisyonumuzca incelenmiş olup, ilçenize bağlı Tarhuncu Ahmet Paşa Ortaokulunda uygulamanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Uygulama formunun (5 sayfa) uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın ilgi (a) genelge çerçevesinde, ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sorumluluğunda okul ve kurum yöneticileri de uygun gördüğü takdirde gönüllülük esasına göre yazımız ekinde gönderilen mühürlü uygulama araçlarının uygulanmasına izin verilmesini rica ederim.

Vefa BARDAKCI
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

EK:
1-Uygulama formu (5 sayfa)

Konya yolu Başkent Öğretmen Evi arkası Beşevler ANKARA
e-posta: istatistik06@meb.gov.tr
Ayrıntılı bilgi için
Tel: (0 312) 221 02 17/135-134

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 2621-935f-3aa1-81ef-0414 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. Tez önerisi kabul yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 06/07/2015-21524

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 80287700-302.14.04-
Konu : Tez Önerisi Kabulü

Sayın Lale YALÇIN
Emrah Mah. Basın Cad.
GATA Lojmanları Serter Apt. 73/32 Etlik
Keçiören/ANKARA

Enstitümüz Yönetim Kurulu'nun 02.07.2015 tarih ve 22/22 numaralı kararı ile Lisansüstü Eğitim – Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin 27/7 maddesi gereğince ***Prof. Dr. Hacer TOR*** danışmanlığında hazırlayıp Enstitümüze teslim ettiğiniz ***"Ortaokul Öğrencilerinin Yoksulluk Olgusuna İlişkin Görüşleri*** konulu tez öneriniz kabul edilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Servet KARABAĞ
Enstitü Müdürü

06/07/2015 Bilgisayar İşletmeni — Arzu TEKİN ALICI
06/07/2015 Enstitü Sekreteri V. — Fadim BİLGEN
06/07/2015 Müdür Yardımcısı — Beyhan ZABUN

Evrakı Doğrulamak İçin: http://belgedogrulama.gazi.edu.tr Pin: 12991
Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Tarihi Bina (Rektörlük girişinin arkası) 06500 Teknik Okullar / Ankara
Tel:0 (312) 202 37 59-63-66-69-70... Faks:0 (312) 202 37 79
e-Posta :egtbil@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://www.egtbil.gazi.edu.tr/
Bilgi için :Arzu Tekin Alıcı
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:03122023766

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...